

Január 2003

O b s a h

ŽIVOT SPOLOČNOSTI

Žiť úplne ako dcéra kresťanskej lásky v dnešnej dobe P. Róbert P. Maloney, generálny predstavený	1
Obežník z 25. decembra 2002 Matka Juana Elizondo, generálna predstavená	8

MEDZINÁRODNÁ MISIONÁRSKA SESIA

Medzináboženský dialóg P. František Bousquet, Ved. a teolog. inštitút náboženstiev	10
---	----

Katolícka Cirkev v ekumenickom hnutí

p. Maryvonne Philippon, Vyšší inštitút ekumenických štúdií:

- Historická úvaha: od rezervovanosti k neodvratiteľnému ekumenickému záväzku katolíckej Cirkvi na II. VK .....
- Teologická úvaha: od rozdelenia... k dialógu s Reformou ....
- Nutnosť ekumenizmu kvôli poslaniu .....

Pôsobenie a dopad siekt – pastoračné výzvy

P. Jakub Lefebvre, z národnej skupiny bádání o sektách .....

Misia Ad gentes: vývoj konceptu a reality v teréne počas posledných 30 rokov

p. Peter Diarra – z OPM /Misionárska spolupráca/ .....

AKTUALITY Z PROVINCÍÍ

Stredoafrická provincia:

Otvorenie provinciálneho domu (29. 11. 2002)

s. Christine Ndayisenga .....

Maďarská provincia

150. výročie provincie (1852 – 2002) .....

Žiť úplne ako dcéra kresťanskej lásky v dnešnej dobe

P. Róbert P. MALONEY
Generálny predstavený
Paríž, Materinec, 1. január 2003

Na začiatku nového roku rád snívam spolu s druhými, vytváram sny, ktoré rozširujú náš obzor a sú zároveň realizovateľné a reálne. Dnes sa môžeme napríklad pýtať, čomu sa bude podobať Spoločnosť dcér kresťanskej lásky v roku 2010? Budú misie, vytvorené počas týchto posledných rokov, pevne stáť, spolu s domácimi povolaniami a dobre rozvinutými formačnými programami? Budú vytvorené ďalšie nové misie medzi najchudobnejšími s chudobných v Afrike, Ázii a na Tichomorských ostrovoch? Vytvorí Spoločnosť tvorivé prostriedky na pomoc chorým, utečencom, opusteným ženám, deťom? Vzrastie Vincentská rodina na celom svete? Budú naďalej vzrastať naše mládežnícke skupiny? Utvorí MISEVI ďalšie laické skupiny okrem tých, ktoré už existujú v Hondurase, Bolívii, Mozambiku a v Španielsku?

Dnes si môžeme predstavovať všetky tieto veci. Ale dnes dopoludnia dávam prednosť vydať sa inou cestou, cestou, ktorá sa vás týka priamejšie ako osôb a služobníč chudobných. Dnes chcem spolu s vami premýšľať o základnej, mimoriadne dôležitej otázke: "Čo je pre vás najužitočnejšie k životu a k dobrej službe do budúcich rokov všade tam, kde budete povolané? Ak sa nám spoločne podarí vytvoriť konkrétne závery v tomto predmete, potom sme si určite položili pevný základ pre predstavovanú budúcnosť.

Tieto úvahy nazvem: **"Žiť úplne ako dcéra kresťanskej lásky v súčasnosti"**.

ĽUDSKÉ VLASTNOSTI

Služobnica chudobných potrebuje mnoho ľudských vlastností, niektoré z nich si vyžadujú jemnú rovnováhu opačných významov: mobilita/stabilita, iniciatíva/poslušnosť, vypočutie/urgencia, animácia /vedenie, jednoduchosť/opatnosť, láskavosť/rozhodnosť, služba /moc, pokora/tvorivosť, spontánnosť/plánovanie. Dovoľte mi v krátkosti povedať vám o dvoch z týchto vlastností služobnice.

1. Je stála v záväzku pre misiu, ale aj mobilná, plná elánu ísť slúžiť všade, kde bude poslaná.

Cirkev si prednostne zvolila starosť o chudobných. To isté platí pre Spoločnosť. Znamená to, že dcéry kresťanskej lásky majú byť disponované, pripravené opustiť miesto, keď vznikajú nové naliehavé potreby. Vaša láska sa musí prenášať ako oheň. Musíte odpovedať na volania chudobných tam, odkiaľ ich počujete prichádzať.

Mobilita je skutočne dôležitá, zvlášť na začiatku tohto 21. storočia. Vďaka rýchlemu transportu a komunikáciám stáva sa svet čím ďalej tým viac menším a Spoločnosť DKL sa tým stáva viac medzinárodnou. Zahľadme sa nakrátko na nás, dnes tu zídených. V tejto sále sme rôznych národností, máme veľmi rozmanité povahy, skúsenosti a spôsoby služby. Rozprávame rozličnými materinskými jazykmi, podobne ako je rozdielny náš pôvod, národnosť a kultúry. Jednou z veľkých výziev do budúcnosti je pevne a stále si udržiavať vašu identitu a záväzok pre Spoločnosť DKL a vytrvalú lásku k podstatným hodnotám, ktoré tvoria jadro vinčentskej charizmy. Vaše povolanie vás zároveň pobáda, aby ste boli mobilnými v službe, mali univerzálny, široký pohľad, pracovali v súlade s tými, ktorí majú odlišný jazyk, kultúru a pôvod.

2. Je pevná, ale aj pružná vo viere.

Tu sa kladie dôraz na pružnej, prispôsobivej povahe, týkajúcej sa služby. V našej dobe rýchlych zmien v zložitej spoločnosti je strnulosť nepriateľom a pružnosť spojencom. Napríklad: jednou z najvýznamnejších zmien v Cirkvi od II. vatikánskeho koncilu je úloha laikov. Dnes si stále viac uvedomujeme, že laici majú podstatnú úlohu v Cirkvi.¹ Preto vás vaše Konštitúcie² pozývajú spolupracovať s tými, ktorí pôsobia podľa smerníc Cirkvi na podpore ľudských práv. sme chápvými, aby sme prijali dôležitú úlohu laikov v tejto službe? Vieme byť pružní v harmonickej spolupráci s nimi?

V súčasnosti aj vytváranie plánov života miestnej komunity³ si vyžaduje pružnú mentalitu. Je veľmi dôležité, aby vo vašich miestnych komunitách ste mali ohybnosť žiť a pracovať so sestrami, ktoré majú rozmanité perspektívy. Pri spoločných pohovoroch a vytváraní komunitných plánov sú potrebné mnohé vzájomné ústupky.

---

¹ *Christifideles Laici*, 2.

² K 2.9.

³ K 3.46, § 57.

DUCHOVNÉ VLASTNOSTI

1. Vie počúvať.

Služobnica nehľadá svoju vlastnú vôľu, ale vôľu Toho, ktorý ju posielal. Je pripravená odpovedať na potreby Božieho ľudu a Spoločnosti. Tieto volania sú často nepostrehnuteľné. Pre každú dcéru kresťanskej lásky je podstatné nechať sa nimi osloviť.

Často odpoveď na výzvu odísť na iné miesto spôsobuje v nás objav netušených prameňov, o ktorých sme nemali ani predstavu: nielenže slúžime tým, ktorí volajú o pomoc, ale objavujeme aj vlastný rast. Ktoré najhlasnejšie volania zachytávame od osôb, ktorým slúžime?

Som presvedčený, že počúvanie tvorí základ každej duchovnosti. Sme osobami počúvania slova: Božieho slova, slov chudobných, slov každého člena spoločenstva, slov Cirkvi. Musíme sa nechať premeniť týmito slovami.

2. Je Božou ženou.

Svedectvo, život je výrečnejší ako slová. Naše životy nevyhnutne hovoria viac ako naše rečenie.

Pre Vincenta z Pauly Kristus je pravidlom DKL⁴, centrom ich života a činnosti. Pánovi Portail, 1. generálnemu direktorovi Spoločnosti, napísal: *"Spomeňte si, pán môj, že žijeme v Ježišovi Kristovi skrze smrť Ježiša Krista, a že musíme zomrieť v Ježišovi Kristovi, životom Ježiša Krista a že náš život musí byť ukrytý v Ježišovi Kristovi a plný Ježiša Krista. Aby sme mohli umrieť ako Ježiš Kristus, musíme žiť, ako žil Ježiš Kristus."*⁵ Vincent nás upozorňuje, že slobodu nájdeme, len keď nás Ježiš celkom ovládne.

Tak ako v každej dobe, aj v súčasnosti Cirkev potrebuje služobnice jednoduché, pokorné a plné činnej lásky. Potrebuje svedkov, ktorí vyžarujú Božiu prítomnosť.

Vaše Konštitúcie vás pozývajú, aby ste sa každý deň verne zhromažďovali k eucharistii. Volajú vás tiež, aby ste spoločne slávili liturgiu ranných a večerných chvál. V duchu sv. Vincenta dovoľte mi však dnes naliehať na dôležitosť každodenného rozjímania ako prostriedku rastu v živote s Bohom. Nie je ľahké udržať tento záväzok vo veľmi naplnenom programe služobnice chudobných. Ale tento záväzok je podstatný pre váš život v Spoločnosti. Buďte rozhodnuté nájsť si čas a miesto, kde denne

---

⁴ K 1.5.

⁵ SV I, 295.

s vašimi spolusestrami, zatvoríte dvere pred hlukom sveta a budete počúvať Pána a budete sa s ním jednoducho rozprávať.

Naučte tiež druhých modliť sa, zvlášť mládež. Pápež Ján Pavol II. pred jeden a pol rokom napísal v jednom dokumente: *"Naše kresťanské komunity sa musia stať autentickými "školami" modlitby, kde sa stretanie s Kristom prejavuje nielen prosbami o pomoc, ale aj vzdávaním vďaky, chvály a poklony, rozjímaním, počúvaním, vreľými citmi, až po "zamilovanosť" srdca. Má to byť teda intenzívna modlitba, ktorá však neoslobodzuje od záväznej úlohy angažovať sa v dejinách spásy: tým, že otvára srdce pre lásku k Bohu, otvára ho aj pre lásku k bratom a uschopňuje i nás budovať dejiny podľa Božieho plánu."*⁶

VINCENTSKÉ APOŠTOLSKÉ VLASTNOSTI

1. Je tvorivá vo svojej službe.

Sv. Vincent nám hovorí: *"Láska je nekonečne vynaliezavá."*⁷ V priebehu rokov som mohol obdivovať mnohé dcéry kresťanskej lásky pre ich vynaliezavosť. Vďaka ich každodennému životu v spojení s chudobnými, ako prvé spoznávajú ich potreby a nie ja, ktorý sedím v kancelárii v Ríme alebo pri návštevách provincií. Nie sú to ani sociológovia alebo ekonómovia, ktorí sa zaoberajú potrebami chudobných štúdiom získaných údajov. Vy ste akoby "vysunutou hliadkou", poznáte potreby chudobných pred nami, pretože chudobní sa s vami rozprávajú priamo. Povzbudzujem vás všetky, aby ste boli vynaliezavými pri odpovedi na spoznané potreby. Osobne a spolu s miestnou komunitou môžete sa pýtať: Čo konkrétne žiada tento chudobný? Aká je najhlbšia potreba dieťaťa, ktoré počúva moju hodinu katechizmu? O čo volajú chorí v podomovej službe? Aká je najpálčivejšia bolesť utečenca alebo chorého postihnutého na AIDS? Buďte teda vynaliezavé vo svojej službe, aby ste zadosťučinili ich potrebám.

2. Spieva oslobodzujúcu pieseň.

Šírte posolstvo Radostnej zvesti! Neste Pánovho ducha všade tam, kam idete. V prítomnosti osoby, naplnenej Božím duchom sa ľudia zobúdzajú. Opäť snívajú a vidia veci ináč. Pánov Duch zapaluje niečo v ich srdci. Začínajú počuť hlboké hlasy reality. Začínajú nazeráť na nové nebo a novú zem. Postupne sa oslobodzujú od vnútorných zväzkov, ktoré ich spúťavali a stávajú sa pripravenými dať svoj život v eláne obnovennej veľkodušnosti.

---

⁶ *Novo Millennio Ineunte*, 33

⁷ SV IX, 146.

Spievajte tiež túto pieseň oslobodenia s druhými. Budujte spoločenstvo živej a dynamickej viery. Vytvárajte mládežnícke skupiny. Spolu s druhými dýchajte Božím Duchom, vdychujte ho a vydychujte. Stávajte sa "roz množujúcimi činiteľmi" Božieho Ducha, stávajte sa jeho vyslancami. Veľkodušne odovzdávajte druhým dary Ducha Svätého, ktoré ste dostali.

Keď majú druhí strach dívať sa do budúcnosti, vdýchnite im Pánovho Ducha. Povedzte im podobne, ako Ježiš hovorí nám: nebojte sa, keď menší zmätok prevracia poriadok ustanovených hodnôt: stvorenie vyšlo z chaosu. Nebojte sa dobrých a zlých stránok dejín: ja som Boh dejín. Nebojte sa, ak sa medzi vami viac zužuje počet veriacich: ja môžem dať povstať množstvu z malej hŕstky verných. Nebojte sa, keď sa približuje smrť: ja som premohol smrť. Nebojte sa, pretože som s vami. Som svetlo uprostred temnôt. Som radosť uprostred trápení. Som nádej uprostred beznádeje. Som Živý medzi vami a prišiel som, aby ste boli slobodní.

KOMUNITNÉ VLASTNOSTI

1. Jej záväzok je komunitný.

Článok 2.20 vašich Konštitúcií opisuje túto črtu služby DKL: *"...každá sestra prispieva s vedomím zodpovednosti svojimi záväzkami a všetkými prostriedkami svojej osobnosti k spoločnej misii."* Vo všetkých dielach Spoločnosti máte úzko skupinovo spolupracovať a vzájomne sa podporovať v bohatom spoločnom živote. Vytváranie hlboko duchovných, ľudských a apoštolských komunít je dnes podstatne dôležitou témou pre budúcnosť Spoločnosti.

Dnes hovoríme o potrebe "rozumieť si", "budovať spoločenstvo", "formovať 'dobré zmýšľajúce' komunity, ktorej členky povedia "áno" na žiadosti zodpovednej osoby a zároveň jej pomáhajú formulovať tieto žiadosti. Budovať takú komunitu si vyžaduje čas, sily, spoluúčasť a prijatie zodpovednosti. Ak v minulosti väčšina komunitných štruktúr bola inštitucionálna, dnes musíme čeliť výzve vytvárať komunitné štruktúry, ktoré vám pomôžu žiť spoločne: "navzájom sa milujú a ctia ako sestry, ktoré Pán Ježiš zjednotil pre svoju službu"⁸.

2. Vytvorí kultúru povolania.

Niektoré z vás tu prítomné vyrastali vo svojich rodných zemiach uprostred kultúry povolania, čo však nebolo analyzované ako kultúrny

---

⁸ *Pravidlá DKL, V, I.*

fenomén. Môžeme prispieť k vytvoreniu kultúry povolania všade v Spoločnosti?

Ktoré prvky patria do tejto kultúry? Inými slovami: ak mladá deva vyrastá v kultúre povolania, čo orientuje jej rozhodnutie stať sa DKL? Navrhujem šesť prvkov:

- Pozitívny obraz o každej z vás, vášho spoločného života, modlitby a služieb. Tento prvok závisí skutočne od vás.
- Pozitívny obraz o zasvätenom živote. Tento prvok nezávisí úplne od vás, ale môžete ho ovplyvniť.
- Podpora povolání v spoločenstve viery, kde je prirodzene rodina dievčaťa osobitne dôležitá. Ale opora môže tiež prichádzať zo školy alebo mládežníckych skupín vo farnosti. Môžeme pomáhať vytvárať takého spoločenstvá. Môžeme sa pokúsiť zapojiť rodičov do pastoračných povolání.
- Osobný kontakt s významnými vzormi a niekoľko konkrétnych prostriedkov, aby zažili skúsenosť z ich života, modlitby a služby. Toto závisí od vás, predovšetkým, ak máte domy, kde sa môže mládež stretnúť so sestrami, modliť sa s nimi a mať účasť na ich činnostiach.
- Výslovné i nepriame pozvania "podďte a uvidíte", ako sa hovorí v Jáno-vom evanjeliu⁹. Takéto pozvania majú byť stupňovito doprevádzané osobnou poradkyňou, pozornou na povolania.
- Modliť sa za povolania. Ježiš to výslovne hovorí: "Proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu."¹⁰ Toto tiež závisí od vás. Môžete sa modliť medzi sebou a môžete pozvať rodičov a mládež, aby sa modlili za duchovné povolania.

VLASTNOSTI STÁLEJ FORMÁCIE

1. Stále sa učí.

Každá z vás musí naďalej nachádzať inovačné prostriedky stálej integrálnej formácie. Táto formácia sa týka rôznych aspektov: ľudského, duchovného, apoštolského, vinčenského, biblického, teologického, odborného. Na všetkých rovinách sme my v prvom rade zodpovednými za svoju formáciu.

Chcem povzbudiť všetky sestry Spoločnosti, aby boli osobitne pozorné k formácii sestier v ich prvých rokoch, nielen pred sľubmi, ale tiež po nich. Zhromažďujte ich k deľbe skúseností. Sprostredkujte im múdrych a skú-

---

⁹ Jn 1, 39.

¹⁰ Mt 9, 38; Lk 10, 2.

sených vodcov, ktorí im pomôžu položiť pevné duchovné základy a zakorenenie v Bohu. Jedine takto zostanú nadšení a vytrvalí v službe chudobným.

2. Rada sa učí jazyk a kultúru tých, ku ktorým je povolaná slúžiť.

Sv. Vincent veľmi cítil potrebu učiť sa iné jazyky. Spolubratom povedal¹¹: *"Rozmanitosť jazykov je veľmi veľká nielen v Európe, Afrike a Ázii, ale aj v Kanade, pretože tak ako uvádzajú kňazi jezuiti, je tam toľko druhov reči koľko krajov. Huróni nehovoria ako Irokézovia, títo zase nehovoria ako ich susedia. Kto počuje hovoriť jedných, nepočuje druhých. Ako by teda misionári mohli pri takýchto rozdieloch v reči ísť do celého sveta ohlasovať evanjelium, keby poznali len svoju reč?"*

V súčasnosti služobnica chudobných často potrebuje naučiť sa viacero rečí, nielen v cudzích misiách, ale tiež v prostredí masívnej migrácie vo vlastnej krajine. Povzbudzujem vás teda, aby ste sa dobre naučili jazyky tých, ktorým slúžite. Budú vás mať radšej kvôli úsiliu, ktoré vynaložíte, ako kvôli dokonalosti, s akou budete ovládať detaily ich jazyka.

Inkultúrácia, vrátane poznania jazyka, je podstatnou otázkou. Je vždy nebezpečie, že sa predstavy, zvyky, dokonca vytváranie štýlov rodnej krajiny prenášajú do inej krajiny. Veľkí misionári našej vinčentskej rodiny ako Justín de Jakobis uznávali, že na začiatku to bolo nedostačujúce. Evanjelium sa musí zakoreniť a zakvitnúť v najhlbších hodnotách každej kultúry. Zároveň musí v kultúre premeniť, čo nie je od Boha a čo porušuje ľudskú dôstojnosť.

Pravá inkultúrácia predpokladá dlhý dialóg, ak chceme pochopiť najhlbšie hodnoty, ktoré tvoria základ iných kultúr. Navyše, vo veľkej časti sveta škandál rozdeleného kresťanstva je tragický a dialóg podstatný. Ako vyzdvihol pápež Pavol VI., v dialógu je potrebné najskôr počúvať nielen hlasy druhých, ale aj ich srdcia a potom im hovoriť v duchu priateľstva a služby¹².

Priblížil som tu niekoľko základných vlastných pre všetky členky Spoločnosti. Byť služobnicou chudobným – to je vaše meno. Drahé sestry, dýchajte zhlboka ducha, ktorý vdýchli Spoločnosti svätý Vincent a svätá Lujza. Naplňte ním svoje duše a srdcia! Potom platia pre nás slová, ktoré Ježiš povedal 72 učeníkom v Lukášovom evanjeliu: *"Chodte! Hľa, posielať vás... uzdravujte chorých... a povedzte im: "Priblížilo sa k vám Božie kráľovstvo." ¹³*

Otec Róbert P. MALONEY, CM
Generálny predstaviteľ

---

¹¹ Svätý Vincent de Paul, Coste XII, 26-27.

¹² Ecclesiam Suam, 90.

¹³ Lk 10, 3-9.

Obežník Matky Juany Elizondo

(Vianoce 2002)

Všetkým dcéram kresťanskej lásky

Paríž, 25. december 2002

Drahé sestry,

Milost' nášho Pána Ježiša Krista nech je vždy s nami!

Tak, ako vždy v tomto období, prichádzajú mi vaše prania k Vianociam a Novému roku. Želáme si ich navzájom, rukami Panny Márie ich zverujeme Pánovi, a takto sme v týchto dňoch osobitne spojené.

Každý z vašich listov by si zaslúžil osobnú odpoveď. Toto je však nemožné, preto vás chcem uistiť, že všetky vaše správy, prania, starosti a radosti zaberajú osobitné miesto v mojej modlitbe. S veľkou radosťou čítam podrobný opis služieb, ktoré ochotne preukazujete Pánovi v chudobných, za čo vám ďakujem. Denne môžeme konštatovať, že Boh počíta s nami, aby sme šli do najopustenejších miest sveta. Pre neho neexistujú neznáme kúty alebo anonymné osoby, ako to môžeme neustále vidieť. Toto som si mohla overiť na našich dvoch najnovších misiách v Čade a Keni, ktoré boli oficiálne otvorené v tomto, už končiacom sa roku 2002. Všimla som si, s akou ľahkosťou sa zakoreňuje vincentický duch tam, kde sú núdzni ľudia a zároveň ostatní, pripravení im slúžiť.

Rok 2002 bol charakteristický provinciálnymi zhromaždeniami. Ak ich hodnotím podľa ozvien a hojných výsledkov, o ktorých sme dostali správy, boli silným časom úvah, pohovorov, spoločného sesterského života a prijatia dôležitých rozhodnutí v zmysle oživenia Spoločnosti vďaka osobitnému prínosu každej z vás. Z vašich žiadostí a návrhov pripravujeme Generálne zhromaždenie r. 2003 intenzívnou prácou pre určené komisie a generálnu radu. Príprava zhromaždenia sa týka nás všetkých. Bez zásahu Ducha Svätého nemôžeme nič robiť, preto všetky komunity sa už odteraz modlia turíčnu sekvenciu v presne určenú chvíľu dňa. Viem tiež, že môžeme sa oprieť o vzácny prínos starších a chorých sestier, ktoré viac disponujú časom a dobrovoľne ho obetujú na toto poslanie.

Tento rok bol rovnako bohatý na medzinárodné stretnutia. Okrem účasti na zvyčajných duchovných cvičeniach prešla Materincom významná

časť Spoločnosti pri stretnutiach na vincentskej sesii, sesii pre duchovných poradcov Vincentskej rodiny, stretnutí sestier, ktoré už viac rokov pôsobia v misiách a spolu s nimi tu boli i niektoré domorodé sestry z krajín, kde slúžia.

Tieto stretnutia posilňujú vzájomné vzťahy, povzbudzujú k sesterskému životu a prispievajú k jednote v Spoločnosti. Mesačník Ozveny vás oboznámi o všetkom, čo bolo významnejšie.

Dňa 7. novembra 2002 sme dostali dlho očakávanú správu o postupe procesu blahorečenia sestry Rozálie Rendu. Konzultácia lekárov Kongregácie pre kauzu svätých dala "priaznivý názor", 5/5 k uzdraveniu, ktoré bolo obdržané na príhovor sestry Rozálie, považované za *"mimoriadne rýchle, úplné, trváce a vedecky nevysvetliteľné"*. Sestra, ktorá dostala milosť uzdravenia, ešte žije. Správu prijala s radosťou, ale bez údivu. Povedala: *"Už som to vedela."* Nasledujúci krok má byť schválenie po vyšetrení, ktoré vykonajú teológovia, kardináli a rozhodnutie Svätého Otca. Dúfame, že rok 2003 uzrie blahorečenie sestry Rozálie, obdivuhodný príklad dcéry kresťanskej lásky celkom obetovanej chudobným.

Stretne sa pri Betlehenských Jasliach, kde budeme pre rok 2003 spoločne prosiť Ježiša o nesmierny dar pokoja pre svet, naše komunity, každú jednu z nás, a osobitne pre krajinu, ktorá ho videla narodiť sa, žiť a zomrieť pre spásu všetkých. Nezapudnime vo svojich modlitbách ani na miesta, kde terorizmus ničí pokoj, na ktorý majú právo všetky národy, rodiny a ľudia.

Všetky vás zdravím sesterskou láskou.

Sestra Juana ELIZONDO
Dcéra kresťanskej lásky

Medzináboženský dialóg

Paríž, 10. september 2002

O. František BOUSQUET

Vedecký a teologický inštitút náboženstiev

Poznámky podľa magnetofónového záznamu /hovorový štýl/

Nasledovná úvaha je súhrnom dvoch prvých častí a priblíži nám podstatu dialógu medzi veľkými náboženstvami.

I. TEOLOGICKÉ ODÔVODNENIE DIALÓGU

Prečo sa kladie taká dôležitosť na dialóg, zvlášť od II. vatikánskeho koncilu? Zdá sa mi, že predtým sa toľko nezaujímal o dialóg. Toto je vlastne opätovný objav dlhej tradície kresťanstva. Jednou zo skúseností II. VK je to, že sme znovu postavení pred túto požiadavku poslania uprostred dialógu. Hoci dialóg s náboženstvami nie je evidentný, zaujíma predovšetkým kresťanov. Stretnutie v Asisi v r. 1986 bolo niečo úplne mimoriadne. Pápež mal silnú iniciatívu zhromaždiť náboženských predstaviteľov: ale to nie je evidentné, dokonca nám protirečí. Každé náboženstvo ponechané samo na seba žije svojím životom a nezaujíma sa o prekročenie svojich hraníc. Kresťania vlastnia niečo osobitné, keď chcú zapojiť druhých do dialógu a deľby. Avšak treba premýšľať nad iniciatívou, aby sme ju nepostavili do protikladu s poslaním.

Ponímanie dialógu

Čo rozumieme v Cirkvi pod pojmom dialóg? Sú dva základné princípy chápania dialógu. Najskôr je to určitý duch, v ktorom konáme a ten dáva tón kvalite činnosti (čo robíme alebo nerobíme v duchu dialógu). Tento duch dialógu môže sa stať metódou k realizácii vopred určených cieľov. Potom: dialóg môžeme chápať aj ako osobitnú činnosť poslania, pretože sa obracia k členom nekresťanských náboženstiev a k tým, ktorí nevyznávajú žiadne náboženstvo.

Najskôr je to duch činnosti k realizácii cieľov

V Cirkvi v čase koncilu a encykliky "Ecclesiam suam" Pavla VI. v r. 1964 sa znovu objavila absolútna nutnosť poslania v duchu dialógu. Výraz

Pavla VI. v tejto encyklike je veľmi zaujímavý: "Cirkev vedie rozhovor, samotná Cirkev sa zhovára". Cirkev začína rozhovor - ak chcete, možno povedať - so všetkými. To je nové! Namiesto: viem, prinášam vám, chcete poznať spásu? hovorí: som vám k dispozícii. Konverzácia znamená počúvať, hovoriť, odpovedať a byť si rovnými. Pápež Pavol VI. v *Ecclesiam suam* považuje dialóg za spôsob bežnej a normálnej realizácie poslania v súčasnom svete. To znamená, že Cirkev nie je vedľa alebo nad, ale je uprostred... uprostred ľudí. Samotná Cirkev si uvedomuje, že veci sa menia. Je to otázka pravdy: nie sme vlastníkami pravdy, je väčšia ako my. S Kristom vieme, kto je pravda, vieme určiť, v ktorom smere sa nachádza pravda, vieme ju menovať: je to Nieкто, ale nie je to idea, štruktúra, organizácia, ani my sami. Nie je to hocikto, presahuje nás veriacich či neveriacich. Zároveň musíme svedčiť o tejto pravde, ktorej nie sme vlastníkami, ale pokornými služobníkmi. Aby sme vydali svedectvo o pravde, celá Cirkev musí existovať tak, ako Pravda existovala v osobe.

A zosobnená Pravda, to je Kristus vystavený na kríži (vystavený v zmysle, že je nám na očiach, viditeľný, predstavený, ale tiež v zmysle zraniteľný: vystavený útoku, protirečeniu, utrpeniu, odmietnutiu). Svedčiť o Kristovej pravde tak, ako Kristus na kríži: t. j. zraniteľne. Ale určite to neznamená nanucovať niečo ako dobré pre druhého predtým, ako prehovoril. Cirkev sa stáva konverzáciou, dialógom, rozhovorom.

Aj tu znejú hlboké teologické ohlasy. Čo robí Boh? Dáva nám svoje slovo v osobe (Slovo sa stalo telom) a neberie ho späť. Po francúzsky: dať svoje slovo, znamená prisľúbiť, dodržať sľub, ale tiež hovoriť o sebe. Boh ako prvý dáva svoje slovo a my mu odpovedáme nielen slovami, ale tiež záväzkom a vernosťou. Tajomstvo viery je tajomstvom odpovede tak, ako v každej láske. Nejde tu len o slovný záväzok, ale ide o spoločný život. Je to tajomstvo Zmluvy.

Osobitná činnosť poslania, pretože dialóg sa obracia k členom nekresťanských náboženstiev ako aj k tým, čo nevyznávajú žiadne náboženstvo.

Činnosť dialógu smeruje k členom iných náboženstiev: ide o osobitný dialóg s náboženstvami a nielen o ducha dialógu vo všetkom, čo robíme.

Dialóg medzi osobami

Ale dávajme dobrý pozor! Dialóg nevedú idey, ale osoby. Nejde o dialóg medzi islamom a kresťanstvom, ale dialóg vždy vedú kresťania a mohamedáni, alebo kresťan a mohamedán. Nesmieme zabúdať, že osoby vedú dialóg. Nie je to dialóg abstrakcií. Nehovoríme o kresťanstve, či islame, keď sa hovorí o kresťanoch, ktorí nežijú podľa evanjelia alebo mohamedáni, ktorí si nectia meno, ktoré nosia. Kresťanstvo nie je zlé za to,

že kresťania sú hriešnici; tak isto islam nie je zlý za to, že mohamedáni sú agresívni. Osoby vedú dialóg, delia sa o svoju skúsenosť, ktorá sa premieňa na učenie, písmo...

Dialóg osôb v ich prostredí

Tu nejde len o dialóg medzi osobami, ale tiež dialóg osôb s ich spoločenstvami a prostredím. Spôsob ako žiť kresťanstvo, islam alebo budhizmus je extrémne rozdielny a závisí od prostredí. V Európe existujú veľmi rozdielne spôsoby ako žiť kresťanstvo, napr. u dánskeho luterána a neapolského katolíka. Tak isto indonézsky islam nie je mauretánsky alebo saudský islam. Sú v nich varianty, verzie, veľmi rozdielne spôsoby konania, ktoré závisia od spoločenstva, jej spoločenského prostredia, krajiny... treba teda tiež chápať osobu nielen v jej úmysloch, myšlienkach, ale tiež v jej okolitom prostredí. Je zakázané príliš rýchlo zovšeobecňovať. Všetko treba robiť v duchu dialógu. Medzináboženský dialóg je osobitná činnosť, ktorá sa nekoná akokoľvek.

Vďaka dialógu sa rozširujú ciele poslania

Cieľom misionárskej činnosti nie je len ohlasovanie evanjelia k obráteniu, či zakladanie miestnych cirkví a spoločenstiev, ale aj príchod Božieho kráľovstva. Cirkvi v ich historickom kontexte, my sami, každý vo svojich osobných dejinách, sme nasmerovaní k budúcemu svetu, k Božiemu kráľovstvu. Netreba, aby sa Cirkev hneď považovala za Božie kráľovstvo. Ona je jeho činným znamením, istou základnou sviatosťou, kráľovstvo Božie, kde Boh bude všetko vo všetkých, kde Ježiš Kristus zhromaždí v sebe zmierené ľudstvo. Cirkvev je anticipáciou Kráľovstva. Zakaždým, keď sa Cirkev považuje za už došlé kráľovstvo, uzatvára sa do seba, čo sa môže stať netolerujúcim: môže sa stať uzatvoreným tradičným kresťanstvom, kde je Cirkev úplne svätá, dokonalá, rovná Božiemu kráľovstvu a kto je mimo nej, nemôže byť spasený. Môže to byť tiež revolučné politické kresťanstvo. Takto Cirkev už kompletne realizuje očakávané kráľovstvo a všetci, ktorí nie sú s nami, sú proti nám; tí, ktorí nie sú v tomto boji, nie sú v Kráľovstve. Takto sa zamieňa Božie kráľovstvo a Cirkev.

Avšak Cirkev musí vždy stelesňovať a zviditeľňovať Božie kráľovstvo. Toto znamená, že ho možno konštatovať vedením dialógu s ľuďmi, ktorí nateraz nepatria do Cirkvi, ale ktorí sú však orientovaní nejakým spôsobom k Božiemu kráľovstvu. Teda je tu schopnosť napredovať vo vzájomnom porozumení. Medzináboženský dialóg začína vždy takto: od chvíle, kedy zažijeme duchovnú skúsenosť cez Krista, sme zachytení kvalitou duchovnej skúsenosti druhého, kto nie je kresťan, hoci mu nehovoríme, že je kresťanom a ani o tom nevie. V skutočnosti je iný. V tej chvíli začíname pôsobiť. Nultým bodom je tento pocit a rešpekt ku

kvalite duchovnej skúsenosti druhej osoby, aj keď nie je kresťanom. Toto nás pohýna, pretože máme chuť rozprávať mu o Ježišovi. Vieme tiež, že predstaviť mu Ježišovu tvár znamená, aby sme opravili to, čo je v nás nepriehľadné, čo nám zabraňuje ukázať vznešenosť Kristovej tváre.

Takto dialóg rozširuje misiu. Najvyšší vrchol misie je Božie kráľovstvo. Toto vytvára dvojitú úlohu: potrebnú konverziu a trpezlivosť, čas. Cirkev má za úlohu nechcieť hneď úzkostlivo, aby druhý bol taký, ako som ja, ale vedieť, že on ma rozhýbe a posunie v mojej vlastnej viere. Zároveň treba, aby som našiel cestu, ako sa s ním stretnúť v pravde jeho skúsenosti, v jeho náboženskej tradícii.

Dogmatický podklad

Prečo sa misia poníma vo vnútri dialógu? Prečo treba viesť dialóg pre samotnú misiu? Kvôli Bohu a kvôli človeku! V roku 1984 k 20. výročiu encykliky *Ecclesiam suam* Pápežská rada pre medzináboženský dialóg napísala text o základoch dialógu. Prečo treba viesť dialóg?

Pre vernosť k človeku, z úcty k druhému

Čl. 21: *"Cirkev je otvorená k dialógu z vernosti k človeku. Každý človek a ľudská skupina si žiada a vyžaduje, aby bola braná do úvahy a považovaná za zodpovednú..."*

Pre misiu to znamená, že druhý nie je dieťaťom neschopným byť zodpovedným za seba, že jeho náboženstvo nie je primitívne a modlárske, a že ho treba naučiť pravému náboženstvu. Misia znamená považovať druhého za lepšieho, nech už hovorí a vyznáva iné, nech sú omyly v jeho náboženstve rôzne (ako "vaudou" – pozn. prekl. na Haiti animistický kult naštepený na monoteistickú vieru a podľa ktorého je lepšie obracať sa na bohov ako na Boha /je príliš vzdialený a úctyhodný/; synkretizmus afrických animistických rituálov a katolíckeho obradu – vaudou, ktorý rozširuje strach a šíri taký druh mágie, ktorá ničí spoločenské zväzky, ale zároveň je tiež protestom otrokov, ktorí sa nanovo vynárajú z ich otroctva nachádzaním svojich koreňov.) Aj napriek tomu, že je všetko zmiešané a neusporiadané, alebo že sú tam veci, ktoré nemožno prijať v mene evanjelia, pretože človek nie je slobodný (strach z mágie...), treba vždy dôverovať druhému, v to najlepšie, čo hovorí a robí. Treba ho osloviť v tom najlepšom, čo je. Každý si žiada, aby bol braný do úvahy a považovaný za zodpovedného. Dialóg znamená považovať druhého v tomto aspekte za rovného. Aj keď si hovorím: aké je zvláštne toto náboženstvo, musím pamätať, že ho praktizujú ľudia a títo požadujú, aby boli považovaní za zodpovedné ľudské bytosti. Je to disciplína, celý obrat, aby ľudia neboli posudzovaní v mene svojich ideí; aby spoločenstvá

alebo skupiny neboli posudzované v mene svojich praktík a teórií. K tomu treba vykonať obrovskú konverziu.

"... či už je to vtedy, keď pociťujú potrebu prijímať, ale ešte viac, keď si uvedomujú, že majú niečo odovzdať druhým."

Keď dávame, ale ešte viac, keď prijímame, musíme byť veľmi taktní! Ty, ktorý prichádzaš odinakiaľ, si cudzinec, prišiel si mi priniesť radostnú zvesť, ale ja tiež ti môžem odovzdať niečo: to je princíp vzájomného obohatenia.

Keď som diskutoval s Felixom Machado o indických hinduistických kristológiách, aby som videl, ako v Indii predstaviť Krista s kultúrnym hinduistickým pozadím, pripomenul mi, že ako teológ nesmiem zabudnúť, že nie sme kultúrou, ktorá by nemala čo povedať. Sme viac ako tisícročnou kultúrou, ktorá má viac ako tisícročnú kultúru a múdrosť. Ak zväžíme túto tisícročnú skúsenosť v našej teológii o Kristovi, budú tu doteraz neznáme Kristove tváre, ktoré sa objavujú vtedy, keď hindovia budú žiť Krista. To isté platí pre všetky ostatné kultúry. Sú Kristove tváre, ktoré jedine africkí kresťania zjavujú ostatnému ľudstvu. Kristove aspekty sa objavujú, keď vzťah ku Kristovi bude prežívaný tou či onou ľudskou kultúrou. O Kristovi možno stále povedať niečo nové. Ešte sme neskončili život nášho ľudstva s Ním. Teda, aby sme mohli hovoriť o Ňom, treba absolútne hovoriť o tom, čo koná v nás. Nemôžem svedčiť o Ježišovi bez toho, aby som nezjavoval to, čo premenil vo mne. Človek sa ešte nedozvedel úplne, kto je tak, ako ešte úplne nevie, kto je Boh. Je to základná výzva medzináboženského dialógu, ale najskôr kvôli človeku a potom kvôli viere. Tieto dva fakty sú spojené.

Pre vernosť ku kresťanskej viere

"Cirkev si je plne vedomá svojej zaangažovanosti v dialógu, predovšetkým kvôli svojej viere. Zjavenie nám dáva nahliadnúť na spoločný život a deľbu v tajomstve Najsvätejšej Trojice..."

Dialóg je založený na viere. Boh nie je samotár, uzatvorený do seba. Boh je vzťah sám osebe. Boh, jediný Boh, je v sebe Otec a Syn v jednote Ducha, v jednote lásky, deľby, spoločne zdieľaného života. Boh nie je večný celibátik svetov, ako povedal Voltaire.

- *Otec a Božie kráľovstvo.* O Otcovi je veľa čo povedať. Je veľkodušný, praje si Kráľovstvo, chce, aby človek mal účasť na jeho živote. Tajomstvo stvorenia a vykúpenia je veľmi jednoduché: je to ten istý zákon ako vo vnútornom živote Boha (život ad intra v Bohu). V ňom je Stvoriteľ a Vykupiteľ. To znamená, že je to ten istý zákon: zákon spoločenstva – komúnie – v zachovanej odlišnosti. Radosť Boha je radosťou spoločenstva,

nie samoty. Ide o spoločenstvo, ak tam je vzťah a odlišnosť. Teda odlišnosť je zachovaná, aby tam bol vzťah. Otec je Boh, Syn je Boh, ale v Bohu je Otec a Syn s ich odlišnosťou, vzťahom, spoločenstvom. To isté je aj so stvorením: Boh, prvý, je veriaci, dôveruje svojmu stvoreniu a stvorí svet, stvorí človeka. Prečo? Pre radosť zo spoločenstva v zachovanej rozdielnosti, je to spoločenstvo vo vzťahu, ale aj v rozdielnosti. Večný život v Bohu nedá zmiznúť nášmu ľudstvu: Boh je Boh, človek je človek. Sú určení k spojeniu, ale nie k zámene. Sú odlišní, ale nie sú oddelení. V tomto tajomstve samotného Boha a pre nás existuje perspektíva vzťahu v zachovaní úcty k rozdielom. Teda je to pravé spoločenstvo, ktoré nie je absorbovaním – stratením sa, a je tu odstup, ktorý nie je oddelením.

Ako teda vstúpim do vzťahu k druhému človeku, k nekresťanovi alebo človeku s inou kultúrou pri rešpektovaní jeho odlišnosti? Ako sa zjednotíme, podelíme o život pri vzájomnom rešpektovaní našich rozdielov? Inými slovami: bude potrebné vidieť, ktoré sú rozdiely, ktoré nás oddeľujú a ktoré nie sú rozdeľujúce. Je to taký istý postup ako pri ekumenizme. Do ekumenizmu bola uvedená veľká novosť dohodou medzi luteránmi a katolíckymi o ospravednení. Inými slovami: po sporoch a zmierení o otázkach viery, ktoré nás oddeľovali od Luthera štyri storočia, teraz máme dokument, ktorý hovorí, že veríme to isté v bode, v ktorom sme boli rozdelení, a to ospravednenie. My hovoríme, že naša viera je tá istá, i keď naše spôsoby vyjadrovania, naše prístupy k rôznym aspektom sú odlišné. Je tu treba uvažovať a rozlišovať: ktoré rozdiely sú oddeľujúce a ktoré sú podstatné, ktoré nás neoddeľujú.

Ak toto robíme v dialógu medzi kresťanmi, je zaujímavé postupovať tak aj v medzináboženskom dialógu. Ktoré rozdiely v prístupoch k Bohu nás skutočne oddeľujú? Napríklad, otázka osoby v budhizme: odporujú povedať, že absolútne je osobné, pretože pre nich by to bolo príliš zosobniť niekoho. Osoba je zaiste osobitná, oddelená od všetkého. Ako ísť ďalej? Ako ukázať, že v kresťanskej teológii z dôvodu tajomstva Najsvätejšej Trojice osoba je od začiatku vzťah a nie oddelenie. Oddeľuje nás naozaj tento rozdiel, keď hovoríme o Bohu medzi kresťanmi a budhistami? Existuje pravdepodobne prístup, ktorý nás oddeľuje, ale v určitých ďalších aspektoch nie sme natoľko vzdialení, ako sme si mysleli. A potom, náboženstvo po náboženstve, kultúra po kultúre, atď. ...

- *Syn, ktorý prijal telo, ktorý sa stal človekom*

- *Duch Svätý, ktorý pôsobí pri Spáse, je princípom zosobnenia, činí každého z nás jedinečným a odlišným, v zásade spoločenstva a zovšeobecnenia. Boh chce spásu všetkých. A Cirkev ako spoločenstvo je v službe spásy všetkých ľudí. Týmto sa Cirkev musí stále "reformovať", aby si*

nezamieňala spoločenstvo s uniformitou, ale zároveň udržala jednotu viery a nebola explóziou ľudí, ktorí si už nerozumejú.

II. PODMIENKY DIALÓGU

Duchovné podmienky

Pápež požiadal dve rímske kongregácie: Kongregáciu pre evanjelizáciu národov (zaujíma sa o šírenie evanjelia) a Pápežskú radu pre dialóg medzi náboženstvami, aby spoločne napísali jeden text k poukázaniu na to, že dialóg a evanjelizácia nie sú v misii v protiklade, ale misia je zároveň dialógom a ohlasovaním evanjelia. V r. 1991 vyšiel dokument "*Dialóg a ohlasovanie*".

K vstupu do dialógu s náboženstvami treba rovnováhu, presvedčenia, otvorenosť k pravde."

- *Vyrovnaný postoj* znamená nebyť ani naivným, ani nedôverujúcim. Treba byť jednoduchým ako holubica a opatrným ako had. Treba sa vyhýbať unáhlenému postupu k všetkým ostatným náboženstvám, ale tiež nenazývať "spojením s diablom" akýkoľvek kontakt s iným náboženstvom (porovn. schizmu integristov Mgr. Lefebvra).

- *Náboženské presvedčenia*. Nemožno viesť dialóg, ak sami nevieme, kto sme a čoho sa držíme. Vyhľadávať najmenšieho spoločného menovateľa nie je dobrý postup. Musíme vidieť, o ktoré z našich presvedčení sa môžeme navzájom deliť. Môžeme viesť dialóg vychádzajúc z toho, čoho sa skutočne držíme vo svojej viere.

- *Otvorenosť k pravde*. Ak sme skutočne veriaci v duchu pravdy, ak si myslíme, že Ježiš je pre nás pravdou o Bohu a o človeku, pravdou, ktorú máme napodobňovať a nasledovať, potom budeme môcť počúvať všetky otázky, ktoré nám kladú o našej viere.

Následne, v židovsko-kresťanskom dialógu niektoré spôsoby vyjadrenia hovorili: áno, my, kresťania, sme Nový zákon a Starý zákon je už prekonaný, teda akoby nevyslovené: židi neslúžia na nič. My sme naplnením dokonalého náboženstva. O sedem storočí mohamedáni hovorili: my sme dokonalým náboženstvom, pretože vy, kresťania, vy ste ešte modlári. Zakaždým, keď sa jedno náboženstvo považuje za dokonalé (Dokonalosť? Ale podľa akého kritéria? V mene koho, čoho?), tak sa ubera nesprávnou cestou. Naša dokonalosť je Ježiš Kristus ukrižovaný a nie "my sme lepší ako druhí". Keď sa zaujímate o to, čo pravdivé, nemáme strach a môžeme ísť ďalej.

Oporné body podľa náboženských tradícií

V podmienkach dialógu sú možné oporné body, body možností stretnutia, na základe toho, čo sú veľké svetové náboženské tradície.

- *Dialóg s členmi tradičných náboženstiev.* Ktoré sú hodnoty týchto náboženstiev? Život (zvlášť v afrických náboženstvách), harmónia medzi ľuďmi a vesmírom, prírodou, medzi živými a mŕtvymi (predkovia), používanie slova pre spoločenský súlad (la palabre), hodnoty rodiny, spoločenstva.

Môžeme si povedať niektoré z početných príkladov:

Predkovia v afrických a ázijských náboženstvách pripomínajú západnému kresťanstvu bohatstvo jej pokladu, a to spoločenstvo svätých. Stali sme sa mimoriadne citlivými na solidaritu v priestore (svet patrí všetkým, spravodlivosť), ale ide tu o solidaritu s celým ľudským pokolením, nielen v priestore, ale aj v dejinách. Africké a ázijské náboženstvá nám pripomínajú, že pokolenie je v spomienke solidárne s celým rodom tých, ktorí ho predišli. Spomienka vo viere, na toho, kto nám dáva život – na Ukrižovaného a zmŕtvychvstalého Krista. Zmŕtvychvstanie Ukrižovaného nás núti zahľadiť sa ináč na predošlé dejiny. Boh nepíše dejiny ako dejiny víťazov, ktorí zabúdajú na všetkých, ktorí boli masakrovaní, počítaní za nič. Nezmysli, sú živí v Bohu. Pozerať sa na dejiny cez nich je premieňajúcim činiteľom pre budúcnosť. Nemali by sme na nich zabúdať.

Ekológovia nám pripomínajú otázku: aký svet zanecháme našim deťom a budúcim generáciám? Pripomínajú nám súlad s prírodou.

Hodnoty solidarity. Keď hovoríme západniarom, že evanjelium je solidarita, čosi to im hovorí, pretože sa stali individualisti. Našej individualistickej civilizácii máme pripomínať, že hlavná je solidarita. Mužom a ženám, ktorí už žijú solidaritu v rozvojových krajinách, má evanjelium čo povedať: aj keď ste solidárni, je tu ešte niečo viac: nielen vaša rodina, etnikum, ale nad to aj ten druhý, vrátane vášho nepriateľa. Ak ste prirodzene solidárni, otázkou je otvoriť stále viac náruč, tak ako priečne ramená kríža.

A tak evanjelium ešte nepovedalo svoje posledné slovo o tom, čo je pozitívne v náboženstvách.

- *Dialóg s príslušníkmi hinduizmu,* ktorý uznáva rôzne cesty k Bohu, rešpektuje tých, ktorí nimi kráčajú, oslovuje nás, kresťanov, aby sme spoznali a nanovo objavili podstatné veci, ako zmysel pre božské, prvenstvo skúsenosti a svedectva, objav môjho vnútorného "ja", zvnútorňenia, čností súcitu a univerzálnej lásky.

- *V dialógu s budhizmom* kresťan môže byť pritiahnutý ideou osvietenia, absolútnom. Či nebolo najhlbšou intuíciou Budhu, že tento svet nie je vrcholom, lebo v ňom trpíme? Budhizmus nám môže pomôcť oživiť túžbu po absolútnu a dôležitosť meditácie, zvnútornenia, askézy, striedmosti, pôstu a pod.

- *zakotvenie dialógu s konfucionizmom* môže tiež spočívať v dôležitosti, ktorú takéto vyznanie dáva spoločnosti, úsilie o súlad v rešpektujúcich vzťahoch. Zaiste, v spomínanom vyzdvihujeme len pozitívne stránky a nezastavujeme sa pri negatívnych.

- *v dialógu s islamom* je viera v toho istého Boha – Stvoriteľa a sudcu všetkých, milosrdného (jedno z 99 mien Boha), s požiadavkou na čo možno najuniverzálnejšie ľudské spoločenstvo.

- *v osobitnom prípade židovstva*: v Cirkvi, v Ríme, židovsko-kresťanský dialóg neprechádza cez Pápežskú radu pre dialóg s náboženstvami, ale je pripojený k ekumenizmu, a predsa židovstvo nie je kresťanské. V židovsko-kresťanskom vzťahu treba vždy postupovať osobitne. Ved' nemôžeme byť pripojení k Ježišovi bez toho, aby sme svoje korene neponorili do prísľubu, ktorý dal Boh židovskému národu v Písme – Starom zákone. Vo Svätom Písme nie je možné oddeliť Starý a Nový zákon. Korene kresťanskej viery sa nachádzajú v Starom zákone, ale je premenená Kristom.

III. NIEKTORÉ ŤAŽKOSTI PRI VEDENÍ DIALÓGU

Čl. 52 textu "Dialóg a ohlasovanie" hovorí o prekážkach k dialógu:

- *nedostatočné zakorenenie vo vlastnej viere*. Táto ťažkosť zvlášť pre mladých, ktorí nepoznajú dosť často vlastnú kresťanskú vieru a keďže majú priateľov, patriacich k iným vyznaniam, vytvárajú akýsi druh zmesi všetkého. Televízia a knihy s vedecko-technickým žánrom vedú niekedy k rozvíjaniu čudných predstáv.

- *nedostatočné poznanie a chápanie druhého náboženstva*. Jedným z častých omylov v dialógu s mohamedánmi je predstava, že Ježiša treba porovnávať s Mohamedom. Správne porovnanie je medzi Ježišom a Koránom. Božie slovo, ktoré sa stáva telom, ktoré vstupuje do tohto sveta je pre islam Korán. Prorok je len služobníkom tohto slova. Nemá sa porovnávať Mohamed s Ježišom. Mohamed je len človek pre mohamedána, hoci nedokonalý, nie je Božím Synom ani Spasiteľom. My, kresťania, hovoríme o Kristovi, že je vteleným Božím slovom.

- *kultúrne rozdiely, slabé ovládanie jazyka druhého*. To sú skutočné problémy. To isté slovo, prijaté v rôznych kultúrach alebo civilizáciách,

nemá rovnaký význam. Treba veľa času k vzájomnému porozumeniu pozície oboch strán. Toto platí aj pre bežný dialóg.

- *sociálno-politické činitele, ktoré vyvolávajú zlé spomienky.* Napr. v židovsko-kresťanskom dialógu by sme darmo hovorili to najkrajšie o Ježišovi, žid má vo svojej kolektívnej pamäti spomienku, že v mene Ježiša v stredoveku počas križiackych výprav bol jeho ľud zmasakrovaný... má najskôr zlú spomienku na to, čo sa robilo v mene Ježiša. Táto spomienka prejde len za dlhé obdobie. V stredoveku križiacka výprava z pohľadu mohamedána je spomienka na pokorenie.

- *nesprávne chápanie špecifických slov, ako konverzia, krst, dialóg, atď...* Ak ten druhý chápe dialóg za vôľu obracať, tak to nemôže ísť. Tak isto slovo konverzia nemôže znamenať automaticky obrátenie na druhé vyznanie, ale vyjadruje hnutie, pohyb spoločného obrátenia sa k Bohu.

- *nedostatočné presvedčenie o samotnom dialógu medzi náboženstvami.* Niektorí môžu považovať tento dialóg buď za úlohu rezervovanú odborníkom, alebo za slabosť a zradu viery.

- *podozrievanie motívácií partnera v dialógu.* Keď niekto hovorí so mnou, nesmiem si hneď myslieť, že jeho úmyslom je obrátiť ma. Bol by to falošný dialóg, v ktorom by sme sa pokúšali vzájomne sa "dostať".

- *polemický duch, ktorý zabraňuje hovoriť pokojne o veciach náboženstva.* Keď ide o náboženstvá, vyznania, rýchlo absolutizujeme, "posväcujeme" všetko, čo považujeme, že je ohrozené a tým už nemôžeme diskutovať. Tak ako v Cirkvi: vždy, keď sa začne otázka o liturgii, začnú spory.

- *neznášanlivosť.* Táto je často sťažená, keď je spojená s politickými, ekonomickými, rasovými, etnickými či inými činiteľmi.

- *súčasný náboženský ovzdušie, náboženská ľahostajnosť, vzrastajúci materializmus, rozmnožovanie siekt,* ktoré vytvárajú zmätok. (Čo sa týka otázky siekt, je lepšie nepreberať ich pod náboženským pohľadom, ale skôr z občianskych zákonov. Vo všeobecnosti ide o manipuláciu osôb, vydieranie peňazí, uzatvorenosť skupiny: všetko toto vyplýva z ľudských práv. Kde idú peniaze? Kto vydáva rozkazy? Ide tam o zneužitie práva? Najskôr treba vidieť ľudskú stránku.)

IV. FORMY DIALÓGU

Existujú štyri formy dialógu, ktoré je dobré rozlíšiť:

Dialóg života

To je spolunažívanie: byť uprostred ľudí, žiť s nimi.

Dialóg činnosti alebo diel

Znamená robiť veci spoločne, zvlášť v humanitárnych činnostiach. Znamená viac ako žiť či pracovať spoločne s ľuďmi rôznych náboženstiev, s inštitúciami (nevládnymi alebo inými organizáciami) v záujme spoločenského rozvoja, v mnohých aktivitách, ktoré napomáhajú zlepšenie života v spoločnosti. Služba druhého nás spája aj napriek našim rozdielom.

Teologický dialóg

Je to dialóg teológov, ktorí diskutujú o predmete učenia, dejín náboženských spoločenskostí, o problémoch. Tento dialóg - veľmi zložitý, ale podstatný - je rezervovaný odborníkom, pretože treba dobre poznať druhé vyznania, aby sme zatlačili neznalosť o sebe. Ale treba hovoriť s intelektuálnou rozhodnosťou, presvedčivo, aby sa ten druhý cítil skutočne pochopený v tom, čo žije, čo chce robiť.

Dialóg v duchovnej skúsenosti alebo modlitbe

Je to najvyšší a najťažší stupeň, ktorému napomáhajú predchádzajúce stupne.

Dialóg môžeme viesť tak, že prijmeme vzájomnú deľbu o spôsobe vzťahu k Bohu v našej náboženskej tradícii a spôsobe modlitby. Keď sa necháme zachytiť duchovnou skúsenosťou toho druhého, vstúpime do náboženského dialógu a chceme zároveň komunikovať našu duchovnú skúsenosť.

Rovnako môžeme viesť dialóg na rovine modlitby, ale treba dávať veľký pozor. Nie je ľahké modliť sa spoločne. Keď sa modlíme ako kresťania, naša modlitba je trojičná. Ale keď sa takto modlíme, raníme mohamedána, ktorý sa nemôže takto modliť. Naopak, môžeme byť spolu, aby sme sa modlili podľa našich vzájomných zvykov.

P. František BOUSQUET
Vedecký a teologický inštitút náboženstiev

Katolícka Cirkev v ekumenickom hnutí

Historická úvaha:

od rezervovanosti po neodvratiteľný záväzok katolíckej Cirkvi na II. Vatikánskom koncile

12. september 2002

Pani Maryvonne PHILIPPON

Vyšší inštitút ekumenických štúdií, Paríž

1. Čo je to ekumenizmus?

Je to odpoveď, ktorú chceli a chcú dať kresťania na Ježišovu výzvu v Jn 17: *"aby všetci boli jedno, ako my sme jedno"*. Jednota je základný kresťanský znak. Napokon, čítame v Ef 4, 4-6: *"je len jedno telo a jeden duch, jeden Pán a jedna viera, jeden krst a jeden Boh a Otec..."* Narušili sme túto jednotu naším hriechom, narušili sme tento životný princíp, pokrivali sme Kristovu tvár. Ekumenizmus spočíva teda v novom vybudovaní tejto darovanej jednoty. Nechali by sme Bohu jej konečné naplnenie? Naplnenie spásy závisí určite od Boha, ale príkaz zachovať jednotu sa požaduje od všetkých kresťanov a nielen od odborníkov. Všetky prostriedky k rekonštrukcii tejto nalomenej jednoty našimi dejinnými chybami sú prepojené: modlitba, činnosť, učenie. Toto naliehavo pripomína Ján Pavol II. vo svojej encyklike *"Ut unum sint"*. Evanjeliová zodpovednosť sa týka teda nás všetkých.

Povolanie kresťanstva bolo univerzálne; celkovo treba povedať, že ekumenizmus umožňuje znovu nájsť túto základnú dimenziu, stratenú v priebehu dejín nárokováním si určitých cirkví povedať, že sú jedinou a pravou Kristovou Cirkvou a týmto faktom odmietnuť ostatných nazvaním, že sú "heretici", t.j. bludári, kacíri.

Ak by sme pokračovali v čítaní Jn 17, vidíme, že jednota je potrebná k ohlasovaniu radostnej zvesti o spásе. Ak Ježiš žiadal veriacich, aby boli zjednotení, to preto, lebo vďaka ich jednote svet uverí a svedectvo bude presvedčivé. Jednota je teda základným kresťanským znakom a je potrebným pre evanjelizáciu sveta.

2. Historické prelomy ekumenického hnutia /EH/

EH sa oficiálne zrodilo v r. 1910, kedy sa konala Misionárska konferencia v Edimbourgu. "Misionárska" konferencia: výraz naznačuje, že EH sa zrodilo z misie.

Počas tohto zasadnutia mladé cirkvi nahodili provokujúce slovo o starých cirkvách: *"Poslali ste nám misionárov, ktorí nám dali spoznať Ježiša Krista. Môžeme vám len poďakovať. Ale priniesli ste nám vaše rozdiely a rozdelenia. Žiadame vás, aby ste nám hlásali Evanjelium a nechali Krista, Pána, aby sám medzi naším ľudom vzbudil, z vnuknutia svojho Ducha, Cirkev podľa jeho požiadavky, ktorá bude Kristovou Cirkvou."* Veľmi silná veta, žiadajúca jednotu v rozmanitosti kultu, obradov, atď., ale tiež uznanie prítomnosti Kristovej cirkvi v nových domácich cirkvách, tak ako to bol prípad protestantizmu. EH sa teda zrodilo z misie, ale aj zo spoločného uvedomenia cirkví o krízovej situácii.

EH vyšlo z narastania laicizácie a sekularizácie západnej spoločnosti.

Ateizmus, sekularizácia, tieto pojmy tlmočia proces emancipácie moderného sveta spod kresťanstva a Cirkvi. Bolo kresťanské učenie prípustné (priateľné), keď ľudský rozum chcel byť samostatný, bez Boha, keď filozofické protirečenie kresťanstva vnieslo oheň do západného sveta, keď myšlienka o Bohu stala sa akoby zbytočná alebo jednoducho popieraná? Je to výzva pre kresťanstvo. Je to výzva k nevyhnutnej funkcii cirkví pre dobro spoločnosti. V tomto prostredí – kontexte a výzvach, ktoré bolo potrebné vyzdvihnúť, kresťanské cirkvi začali myslieť na jednotu. Bolo potrebné pokúsiť sa čeliť spoločne.

Pozícia evanjelických cirkví voči tejto situácii

Historicky, v 19. storočí (okolo r. 1850) cirkvi, vychádzajúce z Reformy, boli priaznivejšie k ekumenizmu. Treba poznamenať, že dislokácia protestantizmu bola v ňom samom faktorom jednoty. Rozdrobenie protestantského vyznania vzbudilo v týchto cirkvách záujem vytvoriť protestantské zväzky. Tie sa povznášali nad spory o učení a dávali prednosť zbožnosti a spoločnej činnosti, aby čelili kríze odkresťančovania západného sveta. Bolo potrebné vynájsť novú evanjelizáciu v bývalom kresťanskom svete, vyjsť z inštitučných pevností a skutočne odpovedať na otázky, ktoré si kládol svet.

Protestantizmus myslel pred katolíckou Cirkvou na nový vzťah medzi cirkvou a moderným svetom, Cirkvou a spoločnosťou... na etické, politické a iné otázky... moderný sekulárny svet, bez pohľadu na

protirečenie s kresťanskou vierou. Niektoré protestantské prúdy (vychádzajúce z liberálnej teológie vo Francúzsku a z "Social Gospel" v Spojených štátoch) skladali dôveru v pokrok. Na teológiu sa hľadelo skôr v zmysle praktiky a etiky, ako dogmaticky (naliehanie na teológiu zodpovednú za svetské princípy. Teológia sa musí stretnúť so svetom, ovplyvniť ho; má životnú hodnotu povedľa vied, umenia). Lev XIII. v encyklike "*Rerum Novarum*" z r. 1891 mal tú istú intuíciu, ale omnoho neskôr po dobe, v ktorej sa situujeme.

Otázka sa nastoľuje od začiatku EH a zostáva stále aktuálna, keď vyznanie kresťanskej viery stráca časť zo svojho obsahu (budem o tom hovoriť vzhľadom k "evanjelizmu"). Môže sa jednota zakladať na kresťanstve etiky a zodpovednosti k svetu, alebo na doktríne? Dozaista treba konať, ale treba to robiť kresťansky, v mene Ježiša Krista, teda na základe doktríny opravdivo kresťanskej. Úloha ekumenizmu je naznačená. Jednota sa musí robiť v praxi a zároveň v oblasti učenia.

Postavenie katolicizmu k modernosti

Rím reagoval na situáciu "krízy modernizmu", ktorý zasiahol kresťanstvo a všetky cirkvi rozdielnym spôsobom od spôsobu, ako reagovali reformované cirkvi, a to až do II. vatikánskeho koncilu. Prečo? Z pozitívneho pohľadu katolícka Cirkev posilnila voči nevere doktrínu. Bola to potreba bojovať proti možným formám synkretizmu alebo náboženskej ľahostajnosti ("všetky náboženstva sú si rovné").

Ale z negatívneho pohľadu, rímska katolícka Cirkev sa v tej dobe videla ako jediná Cirkev, s ktorou Kristus rátať, aby dal zažiarit' svoje svetlo vo svete. Rím si hovoril, že je jedinou "pravou Cirkvou" Kristovou. Otázka, ktorá sa kladie v perspektíve kresťanskej jednoty je nasledovná: môže si jedna inštitučná Cirkev nárokovať, že vlastní pravdu Evanjelia? Odpoveď je, že Kristus je "*cesta, pravda a život*", presahuje teda kresťanskú pravdu vyznávanú jednou Cirkvou. Všetky cirkvi majú úlohu obracať sa stále na neho, aby vedeli, či sú vernými svedkami. Tento ekumenický postoj nanešťastie naša katolícka Cirkev nemohla mať na začiatku hnutia k jednote.

Oprávnená starosť katolíckej Cirkvi obhájiť kresťanskú vieru, ako dobra pre spoločnosť, bola vykonávaná osamotene, v určitom uzatvorení sa katolíckej Cirkvi a v túžbe, aby bola sama schopná obhájiť kresťanské učenie voči možným útokom ateizmu. Ak naliehanie katolíckej idey na doktrínu boli oprávnené, nebolo treba si myslieť, že jednota musí nastať len jedinou katolíckou Cirkvou a ešte menej vylúčením ostatných cirkví.

Postoje v čase I. vatikánskeho koncilu (1878)

I. VK bol zvolaný v r. 1868. Rímska cirkev bola ohrozovaná vo svojej duchovnej a časnej moci. Pius IX. bol vyhnaný do exilu v Neapolskom kráľovstve. Jeho dogmatické dielo sa mohlo predstaviť len v apologetickej vízii viery; jeho pozície boli sčasti správne, ale len obranné. Cirkev v čase I. VK bola centralistická a silne hierarchická. Prešlo sa z učiacej Cirkvi k poučovanej, podriadenej a pasívnej, zbavenej akejkoľvek zodpovednosti v misionárskych úlohách, pripadajúcich každému pokrstenému.

Syllabus Pia IX, z 8. 12. 1864, odsúdil "moderné omyly" (racionalizmus, naturalizmus, protestantizmus, náboženskú indiferenciu, relativizmus). Protestantizmus bol odsúdený a zaradený do moderných omylov. Je tu odôvodnene alebo nesprávne považovaný za kresťanský prúd - znižovateľa dogmy a poňatia Cirkvi. Je kritizovaný pre svoje nebezpečné podobnosti s modernosťou. Čo sa týka rímskej cirkvi, obhájila sa od týchto podobností. Je "*societas perfecta*". Kto je potom verný dedič radostnej zvesti? Rímska katolícka cirkev. Tým pádom táto nebude môcť uzatvoriť novú zmluvu s progresivizmom cirkví vyšších z Reformy? Nemožno paktovať s týmito cirkvami k budovaniu kresťanskej jednoty. Ale ako potom tvoriť jednotu? Jednota sa môže nastať len návratom do Ríma, pretože niet spásy mimo katolíckej Cirkvi. Sú ostatné cirkvi cirkvami? Aby mohol zostať skutočne kresťanom, návrat do rímskej kolisky je želaný. Jednota, ktorú si praje Ríme, je ponímaná vo forme "jedinej" cirkvi, návratom do "pravej Cirkvi". Hľa, tu sa nachádza ospravedlnenie pomalosti Ríma v zaangažovanosti do ekumenického dialógu, zatiaľ čo pravoslávna, anglikánska a evanjelické cirkvi sú už aktívne v tejto oblasti.

Prehlásenie o *pápežskej neomylnosti* v r. 1870 narušilo úsilie o jednotu. Bola prijatá ostatnými cirkvami ako posvätenie pápežskej monarchie. Pápež sa stal hlavou kresťanstva. Má moc nad jurisdikciu všetkých cirkví. Západné kresťanstvo dominuje nad ostatkom sveta. Konciloví otcovia - biskupi z Ameriky, Austrálie, Nového Zélandu, ako aj biskupi hlavných sídiel Európy: Miláno, Paríž, Lyon, Mníchov, Viedeň - zbadali nebezpečenstvo a aktívne pracovali v opozícii proti definícii, vedomí si ekumenických ťažkostí, ktoré môže spôsobiť.

Definícia dogmy o Nepoškvrnenom počatí v r. 1854 nemala ten istý dopad ako dogma z r. 1870, ale neskoršie nové mariánske prehlásenie v roku 1950 (Nanebovzatie P. Márie) neuláhčilo ekonomické vzťahy ani s pravoslávím, ani s reformovanými cirkvami.

Pokračujem v dejinnom príbehu, ktorý umožní zmerať pozoruhodný vývoj a zmenu tónu našej Cirkvi pri II. vatikánskom koncile v r. 1962. Zdržanlivosť katolíckej Cirkvi voči EH sa nanešťastie potvrdila po I. VK vo

chvíli vytvorenia inštanície "Viera a konštitúcia" v r. 1927 k duchovnému a doktrínálnemu ekumenickému bádaniu Ekumenickej rady cirkví, ku ktorým citované cirkvi príľnuli.

Encyklika *Mortalium Animos* Pia XI. (6. 1. 1928) (Aktá Pia XI., 4. zv., Dom dobrej tlače, 1932).

Predchodca encykliky: dekrét Posvätného ofícia z 1919 kategoricky zakázal katolíkom účasť na ekumenických stretnutiach. Rešpekt k rozdielnosti nebol ešte bežný z predchádzajúcich menovaných dôvodov. Jeden list bol adresovaný patriarchom, prímasom, arcibiskupom a ostatným miestnym ordinandom, ktorí nažívali v pokoji a komúniu s apoštolskou stolicou. Je to obranný a sarkastický dokument, ktorého terčom bol protestantizmus, ale tiež vtedajšie ekumenické konferencie. (Cielil na ekumenickú konferenciu inštanície "Život a činnosť" ekumenickej rady cirkví, pôvodom evanjelickej, zhromaždenej v Štokholme v r. 1926).

Tak ako jeho predchodcovia Pius X. a Benedikt XV., aj Pius XI. videl ekumenické projekty ako moderné vyvieranie a ako pokus "pankresťanstva" (pozn. prekl. "pan" v predpone znamená všetko, celok, celý) – postaveného proti "jedinej Kristovej Cirkvi". Encyklika z 6. 1. nebola prekvapením. Prečo také reakcie voči samolúbosti celku, zbaveného Petrovej opory?

Niekoľko bodov zamerania pozornosti:

a) Predsa však pozitívna pripomenka potreby usilovať sa o jednotu kresťanov. Netreba napodobňovať svet, treba odmietnuť "jed bezbožnosti", ktorý ruína evanjelium. S takýmto tvrdením nemožno súhlasiť. Pre spoločnosť je rovnako nebezpečné urobiť z náboženstva súkromnú záležitosť, pozbaviť ju viditeľnosti. Úplne súhlasím so strachom prejavým v encyklike o možnej strate "božsky zjaveného náboženstva", tohto duchovného dedičstva, ktoré patrí celému ľudstvu.

b) Pápežstvo je považované za exkluzívny symbol identity a kresťanskej stability. Je to správne, ale v tomto texte je Cirkev definovaná počnúc pápežom, a nie Ježišom Kristom.

c) Protestantizmus odmietol trochu príliš neuvážene niektoré dogmy: o Nepoškvrenom počatí a o pápežskej neomylnosti s prvenstvom jurisdikcie, pripísané Petrovi a jeho nástupcom na rímskej stolici. Ale čo je neomylné: Cirkev alebo pápež? Poslušnosť Rímu je povinná, "podriadenosť vikárovi Ježiša Krista, keď poučuje, alebo keď prikazuje." Jednota bola chápaná len v návrate odpadlíkov k Rímu.

d) Protestantizmus ("pan – kresťania") vychádza z para-cirkevného, ktorý pozerá na jednotu ako na formu federácie cirkví, ako na parlament náboženstva. Druhá časť vety je správna. Jednota Cirkvi Kristovej nemôže byť uvažovaná na federatívnom vzore.

e) Rast v láske nemôže nastať "na úkor viery." Správny návrh, ktorý hovorí, že ekumenizmus musí cítiť starosť o zhodu v základných pravdách kresťanskej viery. Jednota viery je prvoradým spojivom, ktorý spája učeníkov Krista.

Encyklika však vo svojom celku bola zle prijatá priekopníkmi EH (katolíci, evanjelici, pravoslávni, anglikáni) a vyvolala veľa utrpenia v katolicizme a mimo neho.

Z á v e r

Encyklika sa ukázala priaznivá voči kresťanskej jednote, ale nie za akúkoľvek cenu. Kresťanská láska, činnosť, učenie - ale rímske alebo kresťanské učenie (učenia) sa môžu nachádzať aj v ostatných cirkvách či cirkevných spoločenstvách. Avšak nateraz: mimo katolíckej Cirkvi sú v kresťanskom blude. Jednotu považovala za možnú len návratom odpadlíkov k Rímu. Jednota sa zamieňa s uniformitou. Bolo potrebné čakať na II. vat. koncil, aby sa zmazala idea ekumenizmu absorbovaním ostatných cirkví v prospech uznania ostatných kresťanských cirkví ako Kristových cirkví, vlastniacich prvky autentické kresťanské hodnoty. Na II. VK bude sa uvažovať o kresťanskej jednote ako cirkevnej rozmanitosti.

3. Obrat od II. vatikánskeho koncilu (1962)

Slabá mobilita, ktorú dokázala katolícka Cirkev od Tridentského koncilu, s následkami na ekumenické zapojenie rímskej Cirkvi, vrátila sa úplne na II. VK. Naša Cirkev sa reformovala. Čomu pripísať túto očividnú zmenu?

Ekumenické hnutie a jeho vplyv na II. VK

V dejinách sa inovácie nikdy nestávajú náhle a absolútne. Bez EH by možno nebolo II. VK. Tento obrat možno pripísať prorockému tušeniu Jána XXIII. a Pavla VI., ale tiež mnohým individuálnym iniciatívam, práci osamotených predchodcov, ktorí v tichosti pripravovali koncil, a ktorého vrchol sa týkal prehlásenia dekrétu o ekumenizme.

Práca priekopníkov z katolíckej strany

Významná postava v dejinách EH bol Otec Yves CONGAR (1904-1995). Bol menovaný za experta do prípravnej komisie Koncilu v r. 1960; počas 30 rokov vyťažil možnosti renovácie Cirkvi k urýchleniu jednoty kresťanov. Pamätáme sa, že nepožíval celý život "milosti" z Ríma, ale vo chvíli smrti v r. 1995, denník La Croix ho označil titulkami "Kardinál Congar: spoločné vlastníctvo Cirkvi" (kardinálom bol od novembra 1994). Skoro 20% textov II. VK pochádzajú z jeho pera. Zanechal monumentálne dielo o Cirkvi a ekumenizme.

Otec Congar vedel sa otvoriť modernému svetu a rozpoznať v ňom hodnoty vďaka svojmu talentu vytvárať kontakty, jeho zvedavosti v spoznávaní iných myšlienkových prúdov, v spoločnosti. Pochopil, že jednota je realizovateľná. Veľkú časť svojho času strávil pri poznávaní iných vyznaní z vnútra a uznal ich hodnoty a hĺbky nezaktualizované v katolicizme. Kresťanská pravda je aj mimo katolíckej Cirkvi. Historická práca je potrebná k pochopeniu kresťanských hodnôt ostatných cirkví, okolností rozdelenia, o čo sa opiera ich učenie. Teda v dejinách našiel impulz tvoriť nové.

Niektoré tituly kníh jeho obrovskej teologickej práce sú výrečné.

- O jednote Cirkvi: "*Nezjednotení kresťania*", z r. 1937, premenená na: "*Kresťania v dialógu*", "*Katolícky prínos k ekumenizmu*" z r. 1964.
- "*Pravá a nepravá reforma v Cirkvi*" z r. 1950. Slovo "v" naháňalo strach, pretože Rím chcel zostať pánom hry a ochraňovať dedičstvo Zjavenia.
- Vo svojich kontaktoch a štúdiách o iných kresťanských cirkvách konštatuje, že mnohé blokády vznikajú z faktu, že sa nerozumieme pri používaní tých istých slov. Preto v r. 1970 vydal publikáciu "*Ekumenický slovník*". V jeho práci o "*Duchu Svätom v Cirkvi*", podporil, že existuje spojenie medzi Duchom Sv. a apoštolským zborom, ktoré zaručuje neomylnosť v hierarchických operáciách, ale že Duch Sv. zachováva voľný sektor vzhľadom k inštitúciám.
- "*Cirkev a cirkvi*" označuje prechod od právnickej vízie Cirkvi k ponímaniu Cirkvi ako tajomstva, takej ako sa rozvinie v konštitúciách o Cirkvi, *Lumen Gentium* (II. VK). Cirkev nie je len téma na úvahu, ale tiež miestom skúsenosti, spoločenstvom cirkví, založených na Božom slove a na obraz Najsvätejšej Trojice. Cirkev je cirkvou Božieho slova, Cirkvou sviatostí, ale tiež Cirkvou Božieho Slova, ktoré tvorí jej základ.

- *Vytýčenie cesty pre teológiu laikátu*: štúdia založená na návrate k biblickému poňatiu Cirkvi – božieho ľudu, v ktorej spolupracuje duchovenstvo s laikmi v mene zodpovednosti, vyplývajúcej z krstu.

Neváhajte a prečítajte si: *"Denník teológa"* (1946-1956) od Yves Congar, vydané a predstavené Etienne Fouilloux, Cerf 2000. Tento denník je dvojitými dejinami lásky k pravde a tvrdou skúškou cirkevnými sankciami, prežívanými až k biede. Náhodne vyberám: *"Jediná motivácia človeka je hľadanie pravdy. Táto pravda, ktorá si žiada najväčšie obeť, plodí slobodu veriaceho."*

Veľké priaznivé zmeny pre ekumenizmus

Fakty

- Sekretariát pre jednotu, vytvorenú Jánom XXIII. v r. 1960, v r. 1989 bol premenovaný na Pápežskú radu na podporu jednoty kresťanov. Kardinál Bea bol predsedom v roku 1960, potom kardinál Willebrands, v súčasnosti je to kardinál Kasper. Nový organizmus rímskej kúrie si určil poslanie: "... prejaviť našu lásku a blahosklonnosť voči tým, ktorí nosia meno kresťania, ale sú oddelení od apoštolskej stolice, aby i oni mohli sledovať koncilové práce a ľahšie našli cestu, vedúcu k tejto jednote, pre ktorú Ježiš predniesol svojmu Otcovi takú naliehavú modlitbu; utvárame Zvláštnu radu alebo sekretariát, ktorého predsedom je kardinál." Sekretariát pre jednotu je centrom koordinácie a podpory k jednote. Zaznamenáva zrod prvých oficiálnych kontaktov rímskej kúrie so sekretariátom pre ekumenickú radu cirkví (ERC).
- Pozvanie odborníkov na zasadnutie koncilu. Pozorovatelia ERC, predstavitelia Pravoslávnej cirkvi, Svetového zväzu luteránov a reformovaných, Anglikánskej a metodistickej cirkvi. Títo pozorovatelia iných kresťanských vyznaní potvrdzujú svojou prítomnosťou platnosť koncilu a hlavných prijatých postavení. Pozorovatelia neboli pasívni, ale vyjadrili svoje pozorovania pri debatách a mali účasť tak na udalosti, prichádzajúcej z inej tradície – inej cirkevnej tradície.
- Prejav Pavla VI. smerom k jednote Cirkvi. Nečakané a prorocké gestá: znak pokoja s patriarchom Athenagorasom I. z Jeruzalema v r.1964. Chvilka veľkej emócie, pretože sa jednalo o prvé stretnutie pápeža a carihradského patriarchu od Florentského koncilu (1439). "Dialóg so zviazanými rukami". Gesto tiež voči Anglickému spoločenstvu v r.1966, so spoločnou slávnosťou v kostole Sv. Pavol za hradbami. Dve hlavy cirkvi si zasadli v tej istej rovine a spoločne žehnali ľud. Pavol VI. vložil svoj vlastný pastiersky prsteň na prst Doktora Ramsey, znak uznania

úradu inej cirkvi. Oficiálny dialóg medzi dvomi cirkvami bol začatý pri tejto príležitosti.

Smer koncilu

II. VK bol a zostane podstatným okamihom v dejinách katolíckej Cirkvi z mnohých dôvodov, z ktorých podstatu vyzdvihnem počas výkladu. Ale podstata spočíva vo fakte, že naša Cirkev sa pustila do sebakritiky. Tento základný postoj je viditeľný v koncilových dokumentoch. Dávne porekadlo: "Mimo katolíckej Cirkvi niet spásy" bolo prekonané pre dobro samotnej katolíckej Cirkvi, ale tiež pre dobro ostatných kresťanských Cirkví. Koncil otvoril cestu k zmiereniu.

Koncil nabral správny smer, ktorý zadostučinil všetky cirkvi, zvlášť svojou otvorenosťou voči ostatným kresťanom a starosťou o aktualizáciu evanjelia pre svet, otvorenosťou voči cirkvám oddeleným od Ríma (dekrét o ekumenizme) a dialógom s veľkými náboženstvami (deklarácia o náboženskej slobode *Dignitatis Humanae*). Otvorenosť voči svetu sa vytvorila podľa pastorálnej perspektívy koncilu: Cirkev pozorovala, čo evanjelium nazýva "znameniami čias". Tejto intuícii sa bude venovať konštitúcia o Cirkvi *Gaudium et Spes*. Prešlo sa od nepriateľstva ku rozhovorom a k začleneniu Cirkvi do problémov sveta. Cirkev sa odteraz stavia "do" sveta a nie nad svet alebo zoči-voči.

Za celkovú pastoráciu koncilu je koncil mnoho vďačný prácam náboženskej sociológie kanovníka Boulard, Marie-Dominique Chenu o sociálnych, ekonomických, demografických realitách a veľkých premenách spoločnosti. Tieto práce budú mať veľký vplyv na hlavné osi koncilu. Všeobecný smer je v tom, aby konkrétne situácie boli videné ako miesto stelesnenia kresťanského tajomstva.

Nastal návrat ku kresťanským prameňom: obnova biblických štúdií (Jeruzalemská biblická škola založená dominikánmi, Pápežský biblický inštitút v Ríme, založená jezuitami). Liturgická obnova, nové spoznanie cirkevných otcov (tvorba zbierky "kresťanské pramene" vďaka P. Daniélou a De Lubac), potom starosť o dejinné bádania či už zo strany otcov, ako aj stredoveká idea a západná modernosť. Za misiu sú zodpovední všetci: teológia laikátu a nové ponímanie kresťanskej existencie vo svete. Misia pre všetkých (jeden zo vzorov uviedla Reforma). Dekrét o apoštoláte laikov (*Apostolicam actuositatem*). Kresťan má žiť vo svete, aby v ňom plnil svoju službu kresťana. Táto služba nie je vyhradená len kňazom. Kresťanský život je život prežívaný v časnosti, v rozmanitosti stavov, ktoré tvoria spoločenský život a ktoré treba považovať za Bohom určené pre každého, aby v ňom plnil svoje kresťanské povolanie.

Otvorené prehlásenie náboženskej slobody: deklarácia *Nostra Aetate*. Od začiatku EH prijalo a postavilo sa na stranu náboženskej slobody. Moderná spoločnosť vyžaduje určitý počet prispôbení zo strany cirkví. Všetky náboženstva majú určitú hodnotu, ktorú kresťanstvo musí uznať. Nemožno zabrániť ľuďom, aby prijali iné pravdy. Takto Cirkev II. VK bude vedená k revízii svojho úsudku o židovstve a islame, a musí si klásť obávané otázky, vzniklé z dialógu s náboženstvami, o ktorom ste počuli hovoriť počas tejto sesie.

Dekrét o ekumenizme *Unitatis Redintegratio*. (doslova: opätovné zostavenie jednoty).

Niekoľko zaujímavých bodov:

- "Katolícke zásady ekumenizmu". Tento nadpis kapitoly nesie myšlienku jediného EH, na ktorom sa zúčastňujú všetky cirkvi. Prvá verzia dekrétu navrhovala za nadpis "Zásady katolíckeho ekumenizmu". Definitívna verzia je "Katolícke zásady ekumenizmu". Čo znamená táto úprava? Znamená, že zapojenie kat. Cirkvi do ekumenizmu tvorí spolu so zapojením reformovaných cirkví a východného pravoslávia ten istý ekumenizmus. Ekum. iniciatívy nemôžu byť prijaté izolovane. Každá kresťanská cirkev sa zúčastňuje na ňom podľa vlastných zásad, s vlastnou ekleziológiou, bez toho, aby opustila doktríny, ktoré považuje za podstatné pre kresťanskú vieru.
- Dôležitosť duchovného ekumenizmu, základná myšlienka obrátenia. Rozdelenia sú dejinné omyly, ktoré má každá z cirkví uznať, ľutovať, teda obrátiť sa.
- Cirkev je komúnia – spoločenstvo: veľký rozdiel v porovnaní s právnickým poňatím ekleziológie I. VK. Vzhľadom ku krstu a viere všetci pokrstení a ich cirkvi, či spoločenstvá majú účasť na tejto univerzálnej komúnii – spoločenstve kresťanov s Kristom, hoci toto "spoločenstvo je ešte neúplné a nedokonalé". Kristova Cirkev je spoločenstvo cirkví. Odlúčení bratia sú Cirkev, pretože sa zúčastňujú v Duchu Svätom. V tomto spoločenstve – komúnii je miesto pre rozdielnosť v prejavoch viery.
- Prijatie doktrinálnych zdôraznení vlastných každej tradícii, za podmienky, že sa budú vzťahovať k centru vyznania kresťanskej viery. Poradie hodnôt (UR č. 11). "pri porovnávaní učení nech nezabúdajú, že jestvuje určitý poriadok čiže hierarchia (odstupňovanie) právd

katolíckeho učenia, vzhľadom na ich rozličný vzťah k základom kresťanskej viery. Takto sa pripraví cesta, ktorá pomocou bratského súťaženia povedie všetkých k hlbšiemu poznaniu a jasnejšiemu vyjadreniu nevyspytateľného bohatstva Kristovho." (Poradie právd: UR č. 11). Zdá sa mi, že táto zásada môže byť uplatnená pri určovaní poradia v dogmách. Dogmy vzťahujúce sa na prvenstvo Petra alebo na nanebovzatie P. Márie nie sú na tej istej rovine, ako dogmy vzťahujúce sa na Krista a Najsv. Trojicu. Je jasné, že Ježiš Kristus ako Boh a človek a pápežská neomylnosť nepatria do toho istého registru. Všetky tieto "druhotné" dogmy majú svoj dôvod existencie len vo vzťahu so základnými dogmami a majú byť stále chápané v ich svetle. Takto mariánska zbožnosť musí byť v stálom spojení s Ježišom Kristom. Neskoršie ekumenický dialóg uzná, že nové dogmy prehlásené katolíckou Cirkvou neprotirečia ostatným cirkvám, ale tieto cirkvi sú pozvané, aby ich považovali za oprávnené prehĺbenie kresťanského zjavenia (spoločné štúdium skupiny z Dombes, napr. o P. Márii).

- Je rímska katolícka Cirkev jedinou pravdivou Cirkvou Kristovou? Videli sme pred chvíľou, že rímska kat. Cirkev posudzovala ostatné spoločenstvá a kresťanské cirkvi len vzhľadom k nej. Z toho pozvanie kresťanov odlúčených od katolíckej Cirkvi, "odpadlíkom", aby sa vrátili do jednej pravej Kristovej Cirkvi. Treba teraz povedať: rímska katolícka Cirkev začala posudzovať iné Cirkvi a cirkevné spoločenstvá v porovnaní s pojmom Cirkvi, ktorá ju prevyšuje. Encyklika *"Mystici Corporis"* od Pia XII. z r. 1943 prehlasovala totožnosť medzi Telom Kristovým a katolíkom. Na II. VK nastal dôležitý presun. Táto Cirkev jestvuje v katolíckej Cirkvi – *"subsistit in"* (*Lumen Gentium*, 8). Výraz znamená, že jediná Kristova Cirkev má svoje konkrétne miesto a spôsob života v katolíckej Cirkvi: v nej je Kristova Cirkev konkrétne realizovaná, ako organizovaná spoločnosť, vedená pápežom a biskupmi. Takto jedine katolícka Cirkev má jednotu vedenia, čo jej dovoľuje viesť ekumenický koncil. Ale konkretizácia je odlišná v identifikácii. Dôsledkom je, že tajomstvo Cirkvi sa nevyčerpáva v jednej Cirkvi. Kristova Cirkev nemôže byť privlastnená ani jednou osobitnou denomináciou. Presahuje historické cirkvi.
- Oddelené cirkvi a cirkevné spoločenstvá na západe majú krst, ktorý je znakom jednoty. *"Okrem toho niektoré, ba mnohé a význačné prvky a hodnoty, z ktorých sa vo svojom celku buduje a žije sama Cirkev, môžu sa vyskytovať aj mimo viditeľného okruhu katolíckej Cirkvi: písané slovo Božie, život v milosti, viera, nádej a láska a iné vnútorné dary Ducha Svätého i viditeľné prvky..."* (LG 15 a UR 3). *Mimo štruktúry kat. Cirkvi existujú nielen kresťania, ako individuá, ale tiež konštitučné prvky cirkevnej povahy, z ktorých najvýznamnejší a podstatný je krst. Napokon (22) krstom sa pokrstený stáva členom Kristovej Cirkvi. Preto*

mimo tejto viditeľnej štruktúry katolíckej Cirkvi sú cirkvi, ktoré nie sú oddelené od vzťahu s Kristom."

- Eucharistia je znakom jednoty. Pravoslávna cirkev je "sesterskou cirkvou." (UR 14) Vďaka Pánovej eucharistii a skrze ňu má východná cirkev úplnú sviatosťnú blízkosť s katolíckou Cirkvou a môže byť tým pádom "sestrou" katolíckej Cirkvi, napriek rozdeleniu z r. 1054. Doktrínálne problémy, ktoré pretrvávajú medzi týmito 2 cirkvami, nie sú natoľko dôležité, aby zabránili obom spoločenstvám uznať sa v plnom zmysle slova ako cirkvi, alebo skôr ako dve časti jedinej Cirkvi, majúč účasť na sviatosťnom tajomstve.
- Plnosť katolíckosti: dôležitá časť textu. Všetci spoločne, cirkvi a cirkevné spoločenstvá kráčajú k plnosti katolíckosti. Celok je iný ako jeho časti. Je celistvé, zahrňujúce a naplňujúce. Takto katolícka Cirkev zrealizuje plnosť svojej katolíckosti (28) len tak, že sa spojí (zo slova: zväzok) s ostatnými Kristovými cirkvami. Katolíckosť a ekumenizmus sa spájajú. Ekumenický záväzok nie je teda fakultatívny – dobrovoľný k našej existencii ako Cirkvi, ale má svoj prameň vo vnútornom dynamizme samotnej katolíckosti.

4. Pokračovanie neodvratiteľného záväzku

Ekumenický záväzok katolíckej Cirkvi po II. VK bol potvrdený encyklikou Jána Pavla II. *Ut unum sint* (1995). "Tento záväzok musí byť prežívaný ako príkaz kresťanského svedomia, osvieteného vierou a vedeného láskou". Tento záväzok v hľadaní jednoty musí sa pretlmočiť do formácie pastierov a veriacich. Ekumenické smernice z r. 1993, dokument Pápežskej rady pre jednotu kresťanov, určený pre duchovných pastierov katolíckej Cirkvi a všetkých veriacich, pripomína zodpovednosť každého pokrsteného v ekumenickej úlohe. "Ekumenizmus si vyžaduje zaangažovanosť celého Božieho ľudu v cirkevných štruktúrach a podľa vlastnej disciplíny v každom stupni." (Ekumenické smernice, č. 26)

Ekumenizmus treba žiť vo všetkých jej formách, najskôr duchovnej, potom doktrínalnej a praktickej. Spoločná modlitba, ktorej silným časom je každým rokom týždeň modlitieb za jednotu kresťanov, ekumenická spolupráca v oblasti katechézy, ekumenizmus v zmiešaných manželstvách, voľba diecéznych zástupcov pre ekumenizmus, atď. ...

Napokon treba poznať ekumenický dialóg v učení. Po II. VK boli vytvorené mnohé komisie pre dialóg medzi cirkvami. Kresťania ich majú poznať a byť pozornými k pozoruhodným pokrokom, ktoré boli vykonané našimi cirkvami. Dopracovali sa trezrlivou prácou k spoznaniu rozdielov

a spoločných bodov medzi tradičnými vyznaniami a tiež sa dopracovali k čiastočným alebo plným dohodám.

Všetky tieto neoddeliteľné štúdia a postupy sú konkrétnou odpoveďou na Ježišovu modlitbu: *"Aby všetci boli jedno, ako sme my jedno."*

Pani Maryvonne PHILIPPON
Vyšší inštitút ekumenických štúdií, Paríž

**Katolícka Cirkev
v ekumenickom hnutí**
Teologická úvaha:
od rozdelenia... k dialógu s Reformou

12. september 2002

Pani Maryvonne PHILIPPON

Vyšší inštitút ekumenických štúdií, Paríž

Úvod

Na príklade vašej kultúrnej rozmanitosti navrhujem v tejto prednáške, aby ste mohli nanovo zakúsiť, že vyznanie kresťanskej viery je "viacjazyčné" a že vernosť kresťanskému odkazu neprechádza cez uniformitu prejavu tohto posolstva.

Za príklad si zoberiem rozdelenie v 16. storočí a historickú udalosť zmierenia medzi katolíkmi a luteránmi v r. 1999, poznamenávajúce odňatie odsúdenia z roku 1520.

Po niekoľkých historických pripomienkach o tomto rozdelení sa pokúsím ukázať na to, že ekumenický dialóg, vedený dlhé roky, dospel k účinnému zmiereniu medzi našimi dvomi cirkvami. Toto zmierenie je jednou z udalostí veľkého dopadu na jednotu kresťanov. Vrcholný bod tohto príspevku bude v poukazaní na to, že luteránsko-katolícky dialóg je príkladný vo svojej metóde: možno povedať tie isté vieroučné pravdy s rôznymi poňatiami, konceptmi, s rôznymi myšlienkovými formami a dôrazmi. Tu je vzor jednoty v rozmanitosti prejavov kresťanskej viery a teda zdravý a plodný návrat k pôvodu prvých kresťanských spoločenstiev. Táto metóda je sľubná pre kresťanov a kultúry.

1. Dôležitosť dialógu medzi cirkvami o učení

Je zaujímavé pripomenúť si, ktorými prostriedkami v súčasnosti sa kresťania usilujú prekonať prekážky, ktoré sa stavajú proti jednote. Tieto prostriedky existujú. Sú účinné. Zaručujú dávnu skúsenosť a každý deň stále väčšiu. Početní a kvalifikovaní odborníci pracujú na otázke a predstavujú tak významný rozpočet.

Ekumenické hnutie (EH) nezačalo vydaním textu, ale spoločnou činnosťou: misiou v 19. storočí, zakorenenou v poslaní Apoštolov, v duchu Turíc a univerzálnej perspektíve spásy. Cirkvi vedú dialóg medzi sebou v postoji úcty a otvorenosti k odlišnosti. Spoločná modlitba je základom ich kroku. Ale ekumenický dialóg (ED) ide ďalej:

Dialóg ako vernosť Cirkvi jej poslaniu byť svedkom

Týka sa vlastne vernosti Cirkvi k jej poslaniu byť svedkom zmierenia a komúnie – spoločenstva. V dialógu sa vyhľadáva spoločenstvo, ktoré je centrom tajomstva Cirkvi. Svedectvo našich cirkví pred svetom sa musí konať na istých základoch, ako to cítili pápeži pred II. VK.

Starosť o zdravé učenie oživuje dnes cirkvi v dialógu. Každý veriaci žije toto kresťanské učenie vo vernosti dedičstvu svojej pôvodnej cirkvi. My, katolíci, sme verní našej Cirkvi, ale štúdiom tradícií iných cirkví, ich spôsob života a vyznania ich viery môže nám pomôcť uvedomiť si, že sú iné evanjeliové formy vernosti, ktoré nezastávame.

Dialóg ako konverzia cirkví v mene pravdy

"Prijať pravdu, kdekoľvek je, pretože každá pravda, odkiaľkoľvek prichádza, je z Ducha." (Ekumenické smernice Pápežskej rady pre jednotu kresťanov, § 57). Moje presvedčenie je, že pravda nevychádza odo mňa jedinej, ani od Cirkvi, ku ktorej patrím, ale z dejín, ktoré Boh vedie v dejinách spásy, kde sa zjavuje. Božská realita neustále vniká do života našich cirkví, čím nás pozýva, aby sme boli stále v pohybe, v obnove a obrátení.

Existovala by kresťanská pravda len v mojej Cirkvi? To by bolo domýšľavé myslieť si. Môžem uzatvoriť Boha do mojej Cirkvi? Boh sa nenecháva uzatvoriť nikde. Je všadeprítomný. Takto cirkev môže viesť dialóg, len keď uzná, že nemôže stotožňovať to, čím sa pridáva pravdy, ktorá je Ježiš Kristus. Dialógom som presvedčená, že Cirkev dosahuje svoju kresťanskú doplnenosť, že je ešte viac kresťanskejšia.

Dialóg s inými kresťanmi ma naučil nechať Bohu slobodu jeho zjavenia a osvojiť si väčšiu kresťanskú plnosť. Určite poznáte zákony dialógu, ktorými sú: počúvanie, prijatie druhého, ale tiež disponovanosť k tomu, aby sme sa nechali rozhýbať, nechať sa otočiť druhým; ak je potrebné, tak obrátiť sa, pretože druhý nám pomáha vyjsť a prekonať seba samých, náš spôsob myslenia, alebo myslenia rodiny, ku ktorej patrím, z ktorej vychádza monológový úsudok, aj keď je správny. Dialóg si vyžaduje postoj obrátenia k pravde, ktorú naše cirkvi nevlastnia úplne. Opakujem: čím viac sa otvoríme bohatstvu zjavenej myšlienky, prítomnej v iných kresťanských vyznaniach, tým viac budeme kresťania. Opačný príklad postoja identifikačného uzatvorenia sa do seba je cirkev Mgr. Lefèvre. Musíme uznať, že kresťanské pravdy existujú u druhých. Ak II. VK popudzuje toľkých katolíckych integristov, potom podľa nich pravda existuje len u nich. Je to zúžený pojem o pravde, pretože kresťanské pravdy existujú aj u druhých.

2. Oddelenie v 16. storočí

Luther sa narodil v r. 1483, bol mních a kňaz, teológ a doktor Svätého Písma. Ako doktor a profesor sa úprimne pustil do obhajoby učenia, ktoré našiel v Písme. Keďže bol doktorom Sv. Písma, učil jeho obsah. V mene evanjelia Luther sa postavil proti ľahkému, poverčivému kresťanstvu. Začiatok sporu bola záležitosť odpustkov. Cirkvev mohla odnímať tresty. V podstate to mohlo byť pohodlné pre jedného kresťana. Trest bol odňatý vďaka listu o odpustení. Mohol naďalej hrešiť v očakávaní ďalšieho odpustku. Zvaľuje vinu na pápeža, že dal dovolenie k odpustkom. Lutherova otázka je nasledovná: kto vlastní autoritu v Cirkvi? Pápež alebo Božie Slovo, zaznamenané vo Sv. Písme?

Pápežská bula ho odsúdila v lete 1520. Upozornila tohto mnícha – rebela, aby sa podriadil inštitúcií. Luther má len jednu odpoveď: "Pravda je aj pápežovou učiteľkou." (WA 2. 18. 2) A táto pravda je vyjadrená vo Svätom Písme. Božie slovo je nad pápežom a nie naopak. Je to teologická debata, už existujúca v Cirkvi, ale sa premenila na rozdelenie. Luther bol exkomunikovaný v r. 1521. Pokračoval vo svojom poslaní kazateľa v službe Sv. Písma. Odvtedy celá generácia kresťanov sa opiera o tieto tézy.

Spor medzi Lutherom a Tridentským koncilom

K vyjadreniu zložitej hádky o učení, jednoduchými slovami možno zhrnúť takto: odsúdenie Luthera Tridentským koncilom sa vzťahuje k nasledovnému bodu: reformátori predstavujú dielo Božej milosti, ktorá ospravedlňuje radikálne ako Božie dielo. Podľa sv. Pavla "sme ospravednení milosťou a nie zásluhami." Trident zdôrazňuje, že ospravednený človek sa stáva skutočne spravodlivým a týmto môže spolupracovať na spásе prostredníctvom Cirkvi, ktorá je prostredníčkou spásy. Pre Luthera jedine Boh dáva spásu. Môže tu byť len jediné spásonosné prostredníctvo, Kristovo. Avšak v katolicizme sa hovorí, že skrze Krista a Ducha Sv. a s nimi, spolupracujeme na spásе, že my sami milosťou účinkujeme na tejto spásе pre všetkých skrze jediného prostredníka.

V reformátorskej idei stávajú sa základnými a dostačujúcimi bodmi kresťanského učenia /až na prostredníctvo alebo "nástrojovosť" Cirkvi a cez ňu veriaceho/ "solo Christus", "sola scriptura", "sola fides" (jedine Kristus, jedine Písmo, jedine viera). Je tu základný rozdiel, ktorý netreba umenšovať. Dialóg medzi našimi dvomi cirkvami sa rozhodol v prvej etape naviazať sa na to, čo máme spoločné a nie na to, čo nás oddeľuje. V Augsburskej deklarácii je uvedené vyznanie spoločnej viery v spásu, ktorú nám sprostredkoval Ježiš Kristus. Známa Lutherova formula "*simul justus et peccator*" (človek je "ospravednený a zároveň hriešnik"), ktorá bola tiež predmetom sporu, bola študovaná v nedávnom dialógu. Jeho uzáverom je, že niet dôvodu zostávať rozdelenými v tomto predmete.

Týmto spoločným vyhlásením sa začala rozdeľujúca debata o Cirkvi. Neskoršia etapa, ktorá je už predmetom štúdií, spočíva v úvahe o Cirkvi z kritéria "ospravedlnenia" (zo spásy); je to Lutherova zásada, podľa ktorej "Cirkev stojí alebo padá". Na rozvinutie tejto témy by bolo treba omnoho viac času akým disponujem, a preto nebudeme si ju tu preberať.

3. Zmierenie: Spoločná deklarácia o učení o ospravedlnení v r. 1999

Kresťanská jednota bola narušená historickou nehodou. Dnes by sme určite neodsúdili Luthera. Zakázalo by sa mu vyučovanie počas istej doby, tak ako to bolo u niektorých našich súčasníkov. Po storočí ekumenizmu a štyroch storočí rozdelenia podpis v Augsburgu dosiahol účinné zmierenie katolíckej Cirkvi s luteránskou. 31. októbra 1999 oficiálni predstavitelia katolíckej cirkvi a Svetová luteránska federácia podpísali v Augsburgu *Spoločnú deklaráciu ohľadom učenia o ospravedlnení* (SDO).

Prečo Augsburg? Pretože je miestom neúspešného stretnutia medzi Kajetánom a Lutherom v r. 1518. Tu nemecké kniežatá v r. 1530 predstavili svoje vyznanie viery Karolovi V. Je to tiež mesto, kde bola v roku 1555 uzavretá dohoda o pokoji medzi kresťanskými vyznaniami.

a) Udalosti, ktoré mu predchádzali

Duchovné spoznanie druhého

Dejiny sa otvárajú, pretože boli pripravené. Dohody dozrievajú, pretože pred nimi predchádzali prípravy. Až do začiatku 20. storočia bolo počuť kritiky o Lutherovi, tomto namyslenom mníchovi, ktorý vystúpil z duchovného stavu, ktorý sa vzbúril proti pápežovi a vzal si za ženu mníšku, Katarínu von Bora. Denifle, rakúsky jezuita napísal v r. 1904: "Luther, v tebe niet nič božské." Odsúdenia neboli vždy podložené. Zamiešala sa do toho psychoanalýza. Skrátka, zdalo sa, že Luther bol definitívne odsúdený katolíckmi do pekla. Ale postupne sa utvárala medzi luteránmi a katolíckmi vzájomná úcta. Luteráni boli a vždy sú vážnymi partnermi. Z katolíckej strany sa čítali diela Luthera, z luteránskej strany tiež... veci išli dosť rýchlo.

Prejavy zmierenia

Cesta pápeža do Nemecka, kde bol dobre prijatý luteránmi, ale tiež zmena duchovného ocenenia druhého, ľahkosť luteránov k adopcii kritického postupu voči Lutherovi a jeho omylom, jeho urážlivých polemík, protižidovských spisov... jeho odsúdenia pápežstva, anabaptistického hnutia, atď. Pápež zo svojej strany uznal hriechy a omyly katolíckov voči Reformátorovi.

Aj II. vatikánsky koncil oživil určitý počet Lutherových bádaní

Koncil prevzal niektoré Luhterove intuície, o tom som už hovorila, to však neznamenalo "protestantizovanie" katolíckej Cirkvi, ako si to myslia katolícki integristi, ktorí podozrievajú koncilových pápežov že sa "spoločovali" s bludárstvom! Nie, na II. VK išlo o renováciu Cirkvi, nové nasmerovanie na biblické a patristické pramene, otvorenie katolíckej Cirkvi voči svetu a zaiste ochota k ekumenizmu a dialógu medzi náboženstvami. V r. 1970 kardinál Willebrands povedal: Luther je náš spoločný učiteľ." Poznamenajme tiež, že nemeckí katolíci prijali a prispôsobili veľa Lutherových hymnusov. Piesne sú veľmi významné. Viac zachytíme pri speve, ako pri hovorenej reči. Spoločná hymnológia by mala pozoruhodný účinok.

b) Spoločná deklarácia: odlišená dohoda - konsenzus

Táto spoločná deklarácia by mala zaznamenať medzník z viacerých dôvodov:

- Ukončuje dogmatický konflikt, ktorý trval 480 rokov. Zaväzuje obe cirkvi, nielen ich teológov.
- Po prvýkrát katolícka Cirkev sa oficiálne zaviazala podpisom, nie zo strany teológov, účastníkov komisie dialógu, ale samotným pápežom. Teda, katolícka Cirkev ako taká podpísala. Svetové luteránske spoločenstvo /SLF/ (prijaté 128 synodami, okrem Madagaskaru a Dánska, ktoré nemajú synodu) tiež podpísalo dohodu. /Ďalšie dohody, ako Balamand medzi pravoslávnu a katolíckou Cirkvou, alebo ARCIC (Anglican Roinan Catholic Interantiolnal Commission), neboli ratifikované cirkvami; vyslovili tzv. "čiasťočný, substanciálny súhlas". / Tu ide o plný súhlas.
- Vzájomné anatémy /verejné odsúdenia, exkomunikácie/ o ospravedlnení sa už netýkajú cirkví.
- Napokon jeden bod zachytí našu pozornosť: "Táto dohoda by mala zaznamenať medzník kvôli inovačnému charakteru jej metódy, t. j. "rozlišená dohoda".

V dokumente SLF a katolícka Cirkev prehlásili svoj súhlas, týkajúci sa chápania ospravedlnenia spoločným základným prehlásením: "Spoločne vyznávame, že jedine milosťou, prostredníctvom viery a spásonosnou činnosťou Krista, a nie na základe našich zásluh, Boh nás prijíma a my prijímame Ducha Svätého, ktorý obnovuje naše srdcia, v nás prebýva a nás vyzýva konať dobré skutky." (SDO 15)

Keď sa oprieme o toto prehlásenie, oba partneri skúmali potom spoločne hlavné body kryštalizácie nesúhlasu s ospravedlnením zo 16.

storočia, čo viedlo k vzájomným anatémam. Vyšlo z nich sedem bodov: ľudská neschopnosť ospravedlniť seba samého; odpustenie hriechov a premena človeka; ospravedlnenie milosťou skrze vieru; byť ospravedlneným hriešnikom; zákon a Evanjelium, istota spásy; dobré skutky ospravedlneného.

O každom z týchto osobitných bodov Deklarácia sa vyslovila novým spoločným prehlásením v priamom spojení s bodom, ktorý tvoril predmet anatemy. Základný konsenzus je takto nanovo overovaný v porovnaní so spornými bodmi. V tomto rámci sa upresňuje osobitné teologické napredovanie každej z oboch tradícií. Táto osobitosť je zhodnocovaná vzhľadom k jazyku a formám myšlienky, v ktorých partner vypracoval svoju vieroučnú úvahu. Potom sa konštatuje oprávnenosť v kresťanskej rovine spôsobiť, ktorým každá cirkev hovorí o spásе.

Rozhodujúce konštatovanie je, že "Medzi luteránmi a katolíkmí existuje konsenzus o základných pravdách učenia o ospravedlnení. Rozdiely, ktoré pretrvávajú v jazyku, teologických formách a osobitných dôrazoch v chápaní ospravedlnenia... sú zahrnuté v tejto dohode." (SDO 40). Toto vedie ku konštatovaniu, že anatemy minulosti o týchto predmetoch sú v súčasnosti nezávažné, sú nenáležité. "Učenie luteránskych cirkví, predstavené v tejto deklarácii, už nie je predmetom odsúdenia Tridentského koncilu. Odsúdenie luteránskeho vyznania viery (symbolické spisy) netýkajú sa učenia rímskej katolíckej Cirkvi, predstavené v tejto dohode." (SDO 41)

Komentár:

Čo znamená tento výraz: odlišný konsenzus? Význam tohto výrazu: dohoda, považovaná ako úplná o základných pravdách viery, pri prijatí rozdielov vo vyjadrení.

1. Vyznanie viery je "viacjazyčné".

Bola pripustená pluralita výrazov kresťanskej viery. Toto rozlíšenie medzi podstatou a formou bolo uvedené Jánom XXIII. pri otvorení II. VK. Možno uvažovať o tej istej pravde viery rozdielne. Ján XXIII. bol géniom, keď uviedol toto učenie do pohybu. Rozlíšil medzi zjavenou pravdou, ktorá je neporušiteľná a nehnuteľná a medzi rôznymi formuláciami, ktoré je povoláná prijať v priebehu storočí: "Niečo iné je samotný poklad viery, t.j. pravdy obsiahnuté v našom úctyhodnom učení, a niečo iné je forma, v ktorej sú tieto pravdy vyjadrené, pri zachovaní toho istého zmyslu a dosahu." (Ján XXIII. pri otváracom prejave koncilu, 11. 10. 1962, v AAS /1962/, 792)

2. Tradičné príklady rozmanitosti

Návrat k pluralite začiatkov. Od začiatku existovala pluralita kresťanských spoločností. Cirkvi v rôznych formách mali svoj vlastný spôsob ohlasovania evanjelia a života podľa neho. Dekrét II. VK o ekumenizme vyjadruje toto týmito výrazmi: "Dedičstvo, ktoré nám zanechali apoštoli, sa však preberalo v rozmanitých formách a spôsoboch a už v prvotnej Cirkvi sa miestami rozlične vyvíjalo, a to i pre rozdielnosť charakterov a životných podmienok..." (UR, č. 14, §3) Jediná pravda o Božom zjavení v dejinách môže byť vyjadrená rôzne. Napokon Kristus sa prejavuje v každej z týchto rôznych foriem, ale sme všetci zjednotení okolo spoločného prehlásenia udalosti Veľkej noci. Evanjelium sa tiež nepredstavuje vo forme jediného spisu, ale štyrmi. Tieto štyri spisy zachytávajú tú istú udalosť vo vlastnom jazyku spoločností, ktoré ho žili a chceli o tom hovoriť druhým.

3. Odlíšeny konsenzus v oblasti učenia je novosťou pre katolíkov

Aj druhí majú pravdu

Nielenže aj u druhých je pravda, ale navyše dialóg s našimi partnermi v prejave viery (Ut unum sint, č. 87) napomáha ku vzájomnému obohateniu. "Odlíšné slová môžu pokryť ten istý obsah." "Ekumenizmus pomáha veriacim spoznať nepreniknuteľné bohatstvá viery. Pravý ekumenizmus je milosť pravdy." (Ut unum sint, č. 37)

Návrhový prístup k pravdám viery: tento vzor bol prekonaný na II. VK

Pred týmto zmierením v Augsburgu katolíci a protestanti ohranili obsah svojej viery anatémami. My, katolíci, sme sa rozhodli od veľkých koncilov 4. storočia vyjadrovať svoju vieru vo forme návrhov, čím ďalej, tým viac rafinovanejších. Ak ich niekto neprijal, návrhy boli zasiahnuté anatémou, ako veriaci bol vylúčený z pravej viery.

Od 16. storočia do II. VK návrhy boli kvalifikované viac-menej správne alebo presné Svätým Oficiom – táto inštitúcia bola založená v r. 1588 na obranu viery. Našťastie toto fungovanie cez ohodnocovateľa Sv. Oficia bolo zrušené pri II. VK. Po koncile sa už neskúma maximálna jasnosť formulácie viery, ani škodlivosť na vieroučné výroky. Odteraz treba rozlišovať, čo treba pevne veriť a považovať za pravdivé, že katolícka Cirkev učí. Toto dáva možnosť povedať, čo nie je integrálne katolíckou "rečou", hoci by to bolo správne, ale môže to byť prijaté. Pred koncilom sa pestovala jednoznačnosť, teraz jednota v rozdielnosti. Povedať, že učenie je pravdivé, pretože katolícka Cirkev je neomylná vo viere a mravoch, je úsudok, ktorý luteráni nenasledujú. Podľa nich by to znamenalo nahradiť autoritu Pravdy

za pravdu autority. Možno vytvoriť uzáver, že unitárna myšlienka je nepriateľom idey jednoty.

Musíme preto prijať Luthera, čo by znamenalo stať sa protestantom?

Jeden katolícky teológ – historik, J. Lortz myslel, že budeme môcť prijať Luthera. Nie. Treba to oželiť. V ekumenickej oblasti sa nemôže robiť doplnok, tak ako sa pristavia krídlo alebo veranda k domu.

Overovať na štúdiu prípadu: Dvaja teológovia, luteránsky a katolícky, nemôžu bývať spolu, v systematickej rovine sú nenapojiteľní, ale sú kresťansky právoplatní. Je oprávnené pre katolíka, aby prijal "simul justus et peccator"? Ak od Tridentského koncilu až do 60-tych rokov (1960) existovala hlavná opozícia medzi dvomi cirkvami, dnes tomu tak nie je. Jednoducho konštatujem, že formula je správna a obohacujúca. Tlmočí pre nás iný prístup k spásu. Táto pevná doktrína je u Luthera stála: "kresťan je hriešnik a spravodlivý" (Poučenia k listom sv. Pavla Rimanom a Galaťanom, 1515-1517). Pre Luthera tí, ktorí sú ospravedlnení Bohom, zostávajú hriešnici, t.j. pokrstený zostáva v slabosti "žiadostivosti".

Katolícke stanovisko správne hovorí o krste ako o zmazaní prvotného hriechu a dodáva, že je darom nového života. Ale je tento dar, ako účinok sviatostnej milosti, získaný pre pokrsteného raz navždy? Ak preberieme návrh Lutera "simul justus et peccator", tento hovorí, že ak sme sa stali spravodlivými krstnou milosťou, čo treba uznať, nie sme definitívne uchránení od hriechu, pretože v skutočnosti opäť zhršíme. V katolíckom zmýšľaní buď sme ospravedlnení, alebo sme hriešnikmi. Nemôžeme byť naraz oboje... Ak premena, spôsobená krstom, označuje koniec stavu hriešnika, oslobodenie od prvotného hriechu, prechod k novému bytiu (Tridentský koncil, dekrét o ospravedlnení, 4: kapitola), nie sme teda kresťania, ktorí hrešíme?

Rozhodujúci test spoločnej reči v modlitbe

Odsúdili sme Luthera kvôli "simul justus et peccator" a "jedine viera bez skutkov", avšak bude pre nás užitočné, keď pochopíme Luthera. Stačí si len všimnúť, že ani v jednom z textov katolíckej zbožnosti sa nevzdľahujeme od postoja "ospravedlnený a zároveň hriešnik". Povedať, že som spravodlivý, je modlitba farizeja! Zbožnosť sv. Terézie od Dieťaťa Ježiša nám objasňuje existujúce spojenie s otázkou o ospravedlnení. Toto spojenie je jasne vyjadrené v úkone obetovania sv. Terézie "Božej milosrdnej láske":

"Nechcem zbierať zásluhy pre nebo, chcem pracovať jedine pre Tvoju lásku, s jediným cieľom robiť Ti radosť... Na sklonku tohto života sa zjavím pred Tebou s prázdnyimi rukami, pretože Ťa neprosím pane, aby si počítal moje skutky. Všetka naša spravodlivosť má škvŕny v Tvojich očiach. Chcem

seda zaodiat' tvojou vlastnou spravodlivosťou a prijať od Tvojej lásky večné vlastnenie Teba."

Veľa omšových modlitieb odráža podobné pocity. Napriek dogmatickým formulám, ktoré oddeľujú katolíkov a protestantov, títo zostávajú očividne veľmi blízki, keď stoja pred Bohom vo viere a rozprávajú sa s ním v modlitbe inšpirovanej vierou.

Z á v e r

Tento krok, vykonaný v Augsburgu, je prísľubom pre kresťanov a pre kultúry.

Pre kresťanov

V doktrínálnej rovine poukazuje na to, že jednota nie je uniformita alebo uniformizácia. V teologickej rovine môžeme vyťažiť pozitívne dôsledky, keď zhodnotíme pluralitu dogmatického jazyka k vyjadreniu katolíckosti. Unitárna cirkev je nepriateľom jednej Cirkvi. Čím viac sa cíti jedna cirkev ako uniformovaná a unitárna, tým viac sa stáva vylučujúca. Ako kresťania máme byť schopní formulovať odlišnosti. Katolíckosť je jeden zo spôsobov, ako byť kresťanom, ale sú nimi tiež protestantizmus a pravoslávie.

Tento postup má nechať otvorené pole k úvahe medzi rôznymi kresťanskými vyznaniami. Napríklad, čo sa týka prijatia "definitívnych" pozícií, ako k otázke svätenia žien – je nutné blokovať diskusiu? Treba pokojne pokračovať v spoločnom štúdiu otázky. Ekumenizmus si vyžaduje veľa pokory. Napokon, ak je plná dohoda medzi katolíckmi a luteránmi, možno dúfať, že táto metóda bude použitá v dialógu s ďalšími cirkvami.

Pre kultúry

Treba zdôrazniť bohatstvo ekumenickej práce pre naše spoločnosti. Je to služba našim spoločnostiam. Prečo? Naše západné spoločnosti sú individualistické. Každá dohoda sa stáva problematická. Každý si vyberá, čo chce. Avšak je tu životná potreba konsenzu medzi štátmi. Dohoda v Augsburg ukazuje, že konsenzus je možný. Štáty by sa mali dohodnúť na základných hodnotách.

Pani Maryvonne PHILIPPON
Vyšší inštitút ekumenických štúdií, Paríž

Katolícka Cirkev v ekumenickom hnutí

Nutnosť ekumenizmu kvôli poslaniu

12. september 2002
Pani Maryvonne PHILIPPON
Vyšší inštitút ekumenických štúdií, Paríž

Rozprávala som vám dejiny, zloženej z rozdelenia, napätí, váhaní, obrátení, zmierení. Tieto dejiny vám dali pocítiť, že hľadanie kresťanskej jednoty je bohatstvom pre každého z nás. Ak sa necháme poslušne viesť Duchom Svätým, dáva nám hlbokú inteligenciu našej viere. Javí sa mi ako istota, že nemôžem žiť ako kresťanka bez ostatných kresťanov. Jeden baptistický pastor pri rozhovore na ceste medzi Parížom a kláštorom Chèvetogne ma zaujal svojou kvalitou a apoštolskou odvahou, ktorá ho oživovala. Hĺbka spirituality jedného starého ruského pravoslávneho profesora ma mnohokrát zachytila, keď som počúvala jeho kurzy. Zmenili sa aj niektoré z mojich výrazov. Odteraz už hovorím, že som kresťanka katolíckeho vyznania. Tento obrat, hoci jednoduchý, môže byť dobrým reflexom. Môžem len naliehať na silnom presvedčení, že ekumenizmus je životnou potrebou v súčasnom prostredí. Misia, ktorá poznačila začiatky EH sa spája s našou. V súčasnej situácii existuje naliehavá potreba novej kvality evanjelizácie, a to pre hodnovernosť kresťanstva.

Ako čeliť kultúrnym novostiam, ktoré poznačili naše západné spoločnosti?

Súčasná situácia:

Vo všetkých cirkvách sa konštatuje stála erózia náboženskej praxe a významné šírenie agnosticizmu v Európe. Až doteraz ani teológia, ani etika, ani náš spôsob slávenia nevedeli tomu čeliť. Bude treba byť trpezlivými, pokornými a vynaliezavými.

Návrat k Bohu je poznačený neznášanlivosťou. Kresťanstvo je niekedy stratené uprostred hľadania zmyslu, uprostred tohto návratu k Bohu, prítomného v sektách, alebo prejaveneho v integrizme (talibani).

Tento kontinent musel čeliť etnickým konfliktom, v ktorom možno ľahko vystihnúť náboženský prvok. Etnický konflikt: Severné Írsko, v by-

valej Juhoslávií: medzi kresťanmi a Chorvátmi, Srbmi a pravoslávnyimi slovanskými mohamedánmi, ale tiež napätia na Ukrajine, Slovensku, Rumunsku ohľadom grékokatolíkov, slabosť vzájomných vzťahov medzi Moskvou a Rímom, ale tiež medzi Moskvou a Carihradom, až k dočasnej exkomunikácii ohľadom Estónska. Čo sa týka kresťanstva a ostatných náboženstiev: my, kresťania, sme premenili Proroka na Božieho Syna. Pre Židov a mohamedánov je to škandál. Sú k nám nepriateľskí.

Evanjelizácia je testom nášho ekumenického povolania

Katolícka Cirkev vo Francúzsku práve prežíva chúlolistivú premenu: prechod do situácie náboženskej menšiny. Určite deklarácia katolíckej identity je ešte väčšinová, ale nastoľuje sa konštatovanie: katolicizmus už netvorí masu. Postupne sa stráca z každodenného obzoru našich spoločností. Ak ešte vie zhromaždiť ľudí na niektoré impozantné manifestácie, vidí tiež svojich zodpovedných vyčerpávať sa v oživovaní činností svojich skupín, ktoré blednú pod dvojnásobným tlakom individualizmu a nezájmu. Konštatovanie je nevyvrátiteľné. Má sa uzatvoriť do seba na identifikačný štýl? Moje predchádzajúce slová sa pokúšali dokázať opak.

Áká je teda šanca náboženskej menšiny? Otázka je ťažká. Mať slovo pre každého a všetkých, dodať energiu a nádej všetkým. Neustále sa obracať k tejto pravde, ktorá oslobodzuje. Naša Cirkev je pozvaná vytvoriť celok s ostatnými kresťanskými cirkvami, dať svetu obraz zjednoteného kresťanstva, tvár Krista nezdeformovanú a nezranenú našimi nezhodami v názoroch. To je už veľa, pretože čo si myslí svet o našich hádkach?

V tomto novom kontexte netreba snívať len o tom, že vďaka ekumenizmu Cirkev vzrastie počtom svojich veriacich. To bol cieľ misie 19. storočia vo forme konkurencie. V súčasnosti sme pozvaní skôr ku kvalite evanjelizácie. Je mi ťažké povedať, čo môže byť alebo aká má byť kvalita evanjelizácie. Rozhodne sa bude vykonávať v zнову nájdenej dôvere medzi všetkými pokrstenými. Ekumenizmus, ako ste to zaiste zbadali, nespočíva vo vyriešení sporných záležitostí, v starosti o naše vonkajšie vzťahy, ale ide predovšetkým o to, aby sme boli vierohodnými svedkami v našich spoločnostiach. Takže v prvom rade ide o *vierohodnosť* kresťanstva.

Dnes nie sú otázky rôzne vyznania, ale "kresťanské bytie"

Čo znamená "kresťanské bytie"? Je to ťažké povedať pár slovami, ale pokúsme sa povedať to v ekumenickej perspektíve: je to sloboda, pravda, obetovanie sa, zabudnutie na seba, modlitba a vyznanie vo vzkrieseného Krista, spoločenstvo s našimi bratmi kresťanmi v službe Vtelenia Boha v dejinách ľudstva.

Čím nie je: určitý druh evanjelizmu, alebo obdiv človeka Ježiša, mudrca medzi mudrcmi, Ježiša bez transcendentosti. Táto postava znižuje kresťanstvo na humanizmus. Naopak: Kristus, bez svojho obrazu človeka by mohol viesť k úniku pred našou zodpovednosťou byť služobníkmi Vtelenia Boha a jeho osobného kompromisu so svetom.

Ktorým nebezpečenstvám sa treba vyhnúť?

Robiť katolícky prozelytizmus /dnes nás pravoslávni z neho obviňujú pravdivo či nepravdivo/, robiť kresťanský prozelytizmus, alebo používať tie isté prostriedky ako sektárske hnutia. V tomto bode zostáva stopa v slovách Jána Pavla II. počas jeho návštevy v Mexiku a v USA v r. 1999 (pastorálny dokument z 22. 1. 1999 *Ecclesia in America*, Katolícka dokumentácia, 7. 2. 1999, č. 2197). Vystríha pred nebezpečím prozelytizmu. Nemožno zabudnúť na deklaráciu II. VK o náboženskej slobode (*Dignitatis Humanae*): *"Pri šírení viery a pri zavádzaní náboženských praktík načímsa vždy vystríhať akýchkoľvek spôsobov, ktoré by mohli mať náter donucovania alebo nečestného, poprípade nie priam náležitého nahovárania, najmä ak ide o menej vzdelaných alebo chudobných ľudí."* (DH, č. 4)

Na záver bude citovať text francúzskeho katolíckeho autora, ktorý zhrňa dnešnú úvahu: *"Dialóg vytvára hlbšiu otvorenosť k Bohu každého, cez druhého, jedného pre druhého; jeden pre druhého sa stáva znamením, vedúcim k Bohu."* Takto dve strany sú vedené prekonať vonkajšie kritéria príslušnosti k vyznaniu, bez jeho popretia, k vyzdvihnutiu koreňov svojho príľnutia k viere, ktorá je osvojená, stelesnená v celkovej existencii. Skrátka ide o prechod z roviny konfencializmu, od poslania vyznávať k rovine autentického vyznania viery. Misia môže byť týmto spôsobom opäť motorom rozhodujúceho ekumenického napredovania po ceste, vyznačenej II. VK, spoluprácou kresťanov, pre Krista." (Jacques Dupuis, "Ku kresťanskej teológii náboženského pluralizmu", Cerf, 1997, str. 580). Kráčame spoločne po ceste k pravde a Duch Svätý nám pomôže napredovať k úplnej pravde (Jn 16, 13).

Poďakovania patria sestre Márii Genovéve Roux, sestrám, ktoré podali svedectvá a vám všetkým za pozornosť a trpezlivosť, vaše poznámky a otázky, vychádzajúce z miesta pôsobenia a života.

Použitá literatúra:

Dekrét o ekumenizme "*Unitatis Redintegratio*".

Encyklika Jána Pavla II. "*Ut unum sint*", 1995.

Denník teológa (1946-1956) (Yves Congar), vydal a predstavil Etienne FOUILLOUX, vydav. Cerf 2000.

Knihy o Lutherovej reforme:

Marc LIENHARD, Martin Luther, láska k Bohu; vydav. Bayard, 1999.

Gerhard EBELING, Luther, Úvod k teologickej úvahe; Labor et Fides, 1983.

LIENHARD, Evanjelium a Cirkev u Luthera; Paríž, Cerf, 1989.

LIENHARD, M. Luther, čas, život, poslanstvo; Paríž, Ženeva 1983.

LORTZ J., Lutherova reforma; 2 zväzky, Paríž, 1970.

Pani Maryvonne PHILIPPON
Vyšší inštitút ekumenických štúdií

Pôsobenie a dopad siekt pastoračné úlohy

Paríž, 13. september 2002
kňaz vo farnosti diecézy Poitiers
z národnej komisie "Pastorácia, sekty a nové náboženstvá"

Ú v o d

Uvedomenie si fenoménu

Dnes dopoludnia sme si mohli uvedomiť pluralitu nových náboženských hnutí /ďalej len NNH/ a ich rozsah.

"World Christian Encyklopedia" (Oxfordská univerzita, Press, 2001) identifikovala 9900 rôznych náboženstiev či vyznaní na našej planéte, tento počet vzrastá každý deň o 2 až 3. Podľa tohto informačného prameňa nezávislé kresťanské cirkvi zhromažďujú asi 394 miliónov osôb, čo je asi 20% kresťanského sveta.

Tento fenomén musíme brať vážne.

Musíme poznať realitu tých, ktorí sú nám najbližší, poznať ich oblasti záujmu, spôsob vyjadrovania, konania.

Musíme ísť za hranice, bez strachu, ale nie ako osamelí jazdci: študijné skupiny alebo tie skupiny, ktoré uvažujú o tomto predmete, lokálne alebo širšie (národné sekretariáty v Európe, Kanade, CELAM /Juhoamerická biskupská konferencia/ s jej repertoárom cirkví a siekt, zásah episkopátu Filipín...

Musíme tiež reagovať so zbraňami svetla, nechať sekulárnym osobám riešenie konfliktov právnickej povahy.

Dva postoje Krista:

- Lukáš 9, 49-50: "Učiteľ, videli sme kohosi, ako v tvojom mene vyháňa zlých duchov. Bránili sme mu to, veď nechodí s nami." Ježiš im povedal: "Nebráňte mu, lebo kto nie je proti vám, je za vás !" Učiteľ je mimoriadne tolerantný.

- Lukáš 11, 23: v podobnom kontexte Ježiš povedal: "Kto nie je so mnou, je proti mne, a kto nezhrmažďuje so mnou, rozhadzuje."

Výroky si protirečia? Nie. Prvý citát sa týka vzťahov medzi dvomi skupinami: "vy" a ostatní. Druhý sa vzťahuje na Kristovu osobu. Možno si zvoliť byť za alebo proti Kristovi. Ale oba postoje Krista sú pravda a láska.

Na čo sa odvolávame:

- Sekty alebo náboženské hnutia: Pastoračná výzva (Katolícka dokumentácia, 1. 6. 1986) Správa jedného prieskumu zo 4 rímskych dikastérií: jednota, nekresťania, neveriaci, kultúra. Rešpekt v používaní slov, to je vždy aktuálne.

- Správa kardinála Arinze a jedného kardinála za každý kontinent na mimoriadnom konzistóriu v r. 1991 (Kat. dokum., 19. 5. 1991). Prevzatie a aktualizácia predchádzajúcej správy.

- Dokument SCEAM (Sympóziu biskupských konferencií Afriky a Madagaskaru) ako príprava na Africkú synodu (Kat. dok., 15. 11. 1992).

A. POTREBA CÍTIŤ SPOLOČENSTVO

1. Situácia

Prirodzené, predovšetkým vidiecke tradičné spoločenstvá, sú dnes v mnohých krajinách rozdelené: rozbité rodiny, miešanie obyvateľstva, utečenci, rýchla urbanizácia. Veľké inštitúcie majú veľa ťažkostí vo fungovaní, "historické" cirkvi nevedia dať zmysel.

Z toho vyplýva potreba nových spoločenstiev "ľudského rozmeru", kde sa každý môže cítiť byť uznaný, určenie spoločenského priestoru, ku ktorému každý dobrovoľne prífne, s ochranou, psychologickou bezpečnosťou, solidaritou, úzkymi vzájomnými vzťahmi. V takom prostredí sa veľmi rýchlo prijíma zodpovednosť.

Je tam hľadanie ľudského tepla, porozumenia, príslušnosti, blízkosti, ochrany.

Do "sekt" sa vstupuje najskôr z citových dôvodov, až potom zo zakorenenia v učení. Toto platí aj pre osoby, ktoré dosiahli spoločenský úspech, ale so slabou stránkou, či slabinou /zraniteľným miestom/, vnútornou krehkosťou /smútok, rozvod.../.

2. Zdanie, že NNH ponúkajú:

malé srdečné, priateľské spoločenstvá, spojené okolo toho istého ideálu alebo jednej osoby (guru). Mena skupín sa formujú okolo rodinnej témy: otec, matka, archa...) "Love-bombing", zahŕňanie láskou je osvojené "vo vitríne", aby mohli prijať, získať nových členov.

Prechádza sa k novému začleneniu do spoločnosti indivíduí, ktoré boli na jej okraji, napr. rozvedených. Malé cirkvi "nie rímske" sa zamerali na túto "otvorenosť" k 2. manželstvám, aby si pritiahli nových členov.

Blízkosť narýchlo formovaných "pastorov" (napr. u Cigánov vo Francúzsku) a kultúrne blízkych, je príťažlivosťou pre súdržnosť týchto spoločenstiev.

Dva príklady:

1. Jedna farnička vstupuje k Svedkom Jehovovým. Prečo?

"Vo veľkých panelákoch susedia sa navzájom nepoznajú ... Pri východe z kostola po sv. omši – chladnosť a neosobnosť. V tomto novom prostredí som našla 30 bratov a sestier, tykáme si... cítim sa dobre." Čo sa týka výberu biblických textov, vlastný pre Svedkov Jehovových, to príde neskôr!

2. Dávid vo svojom rozstrapkanom odeve a učesaný na hochštaplera priľnul k sekte Mungiki v Keni (Výňatok z časopisu "Medzinárodná pošta", Afrika, piatok 19. októbra 2001).

"Ty si bol tiež zlý, keď si bol malý?" pýta sa ma Dávid pri dojení. Tento dospievajúci mladík 17-ročný – ktorý strávil detstvo na uliciach Nairobi vreckovými krádežami – nemal rodičov, ani ostatných 60 chlapcov a niektoré dievčatá, ktoré sa nachádzajú na farme Nyandurua. Ich rodičia boli zabití v r. 1992 počas etnického konfliktu politického charakteru, vedeného proti Kikuyus, hlavnej etnickej skupine Keni (ktorej vodcovia sú často nepriateľskí voči prezidentovi Daniel Artap Moi z etnickej skupiny kalenjin/. Dávid úplne sám prešiel pešo 200 km, ktoré oddeľujú hlavné mesto, kde žil na ulici. "Nič som necítil", povedal trochu s úsmevom, nesvoj. Fetoval som lepidlo, bol som ďaleko od sveta." Až kým ho nechytila polícia a neumiestnila ho do sirotinca.

Pre Dávda sa začal sa nový život. Členovia sekty Mungiki sa postarali oň a zaviedli ho na ich farmu do Nyandurua, jedno z mnohých miest krajiny, kde žili v spoločenstve podľa rovnostárskeho princípu. "Bez Mungiki by ma bolo "dobilo" lepidlo alebo guľka polície," povedal Dávid. Smotanové mlieko tieklo do vedra. "Mungiki ma premenilo" Začal som cítiť teplo Boha a znovu som sa stal človekom."

Mungiki je jedno z hnutí, najzvláštnejšie v politickom a náboenskom prostredí Keni. Sekta sa zasadzuje na sociálnom, politickom a duchovnom poli. Opustená mládež etnickej skupiny Kikuyu, ktorá už má dosť chudoby a čachrov - machrov skorumpovanej politickej elity sa postavila na odpor. Mnohí z nich hľadajú útechu v náboženstve. V chlade kostolov sa necítia doma.

NNH majú tiež svoje veľké zhromaždenia, mítingy, dohody, "výpravy", krajové zhromaždenia... pričom majú možnosť zobudiť dynamizmus miestnych spoločenstiev a ukázať svoju silu svetu, príležitosť k prozelytizmu na vnútornú a vonkajšiu manipuláciu.

Napríklad:

- "Veľká sv. omša" Edira Macero (Univerzálna cirkev Božieho kráľovstva) v Brazílii rivalizovala so zhromaždením veriacich, ktorí očakávali príchod Sv. Otca.

- Winners Church (Cirkev víťazov), založená v r. 1989 v Lagos /Nigéria/ Dávidom Cyedepo, má najviac poslucháčov zo všetkých afrických cirkví. "Prosperita je uznaná v celom svete ako rozlišujúci znak nášho kultu."

Skrátka, nachádzame tu mravenčiu prácu a používanie techniky show business, s vlastnými hodnotami a spôsobmi konania.

Nevšímajme si falošné kritérium počtu. Nejde o odsudzovanie, ale možnože o poučenie.

3. Pastoračná úloha

Týka sa organizácie, štruktúr našej Cirkvi a tiež uvedenie ducha do činnosti. Zvlášť vo farnostiach, ktoré sú ešte najširším miestom kontaktu s obyvateľstvom.

Avšak naše farnosti sú často masové, neosobné, v mestských centrách, na škodu malých vidieckych komunít alebo mestských spoločenstiev, pretože sa zdá, že všetko sa točí okolo kňazov, ktorých nie je veľa. Tento centralizmus prináša "smrť", zánik, hoci pôsobí dojemom života zhromaždeniami s veľkým počtom ľudí.

Vytvárať spojenia bližšie pri mieste života ľudí (porov. skúsenosť základných kresťanských komunít južnej Ameriky), vzbudiť zodpovedných laikov v lokalitách (napr. katechéti – vedúci v dedinách v Afrike), dať hodnotu kresťanskému spoločenstvu, keď sa stretne, hoci aj bez sv. omše. Tam, kde sa nadväzujú teplé ľudské vzťahy, tam je prítomný Kristus.

Veľké epizodické zhromaždenia otvoria zmysel pre univerzálnosť. Nepochybne dôležitý je stály pohyb medzi týmito veľkými stretnutiami a malými spoločenstvami. Možno myslieť na Svetové dni mládeže (SDM) pripravené katechézami v malých skupinách. Mláďi, dynamizovaní touto skúsenosťou, vo svojich stredných školách odvažujú sa ukázať, že sú kresťania.

Treba posilniť kvalitu bratského života v našich kresťanských spoločenstvách. Vidieť viac vnútorné prostredie osôb ako ich spoločenskú situáciu. Nájsť prostriedky k vyjadreniu tohto bratského života: viaceré

služby, spoločné jedlo (piknik), srdečnosť skupín charismatickej obnovy... Rovnako musíme pestovať "prijímanie, porozumenie, zmierenie", podporovať tých, ktorí majú osobitné problémy.

Navrátiť hodnotu krstnej príslušnosti, rozhodnutie žiť ako kresťania aj keď sa nedarí pravidelne zúčastňovať sa na Eucharistii; alebo k zmyslu liturgického roka. Prijat' úlohy čiastočne katechumenálne v rámci našich vytvorených komunít.

Toto všetko nie sú recepty, ale evanjeliové usmernenia, platné aj mimo prostredia, kde pôsobia NNH.

B. FORMÁCIA

1. Situácia

Vo všetkých krajinách sa už dlho zdôrazňuje nedostatok náboženskej formácie, ako "otvorenej rany boka Cirkvi". Stále viac nachádzame "neevanjelizovaných katolíkov /Filipíny/, nekatechizovaných pokrstených /Francúzsko/, ale ktorí hľadajú odpovede a riešenia. Je to pôda, na ktorej sa dobre darí NNH.

Túto situáciu možno porovnať s postojom misionárov v západnej Afrike, vzhľadom k osobám jednoducho "islamizovaným" výberom mohamedánskeho mena.

2. Zdá sa, že NNH ponúkajú:

jednoduché a hotové odpovede na komplikované otázky a situácie; zjednodušené a čiastočné verzie právd a tradičných hodnôt; pragmatickú teológiu, ktorá bude úspešná, synkretizovanú teológiu navrhovanú ako "nové zjavenie"; "novú pravdu" pre ľudí, ktorí často málo poznajú "starú pravdu"; energické smernice; výzvu k morálnej nadriadenosti /"čistiť", porovn. Svedkovia Jehovovi a vylúčení/; dôkazy nadprirodzených živlov (hovorenie neznámymi jazykmi, tranzy, proctvá, ovládanie, posadnutie.../

Pastori kážu s Bibliou v ruke, neustále sa odvolávajú na ten a ten text. Účastníci prinášajú svoju Bibliu; podčiarkujú si state počas kázne... Ich túžba úplne žiť podľa Biblie je niekedy prchavá – napr. pre teológiu hojnosti, k "dišpenznacionalizmu" (koniec 6. veku, tisícročné očakávanie Kristovho kráľovstva). Avšak opakovanie je také systematické, že skončí dosiahnutím bohatého kreditu. Členovia týchto nových skupín sa považujú za "biblických kresťanov" opozíciou voči ostatným kresťanom, zvlášť katolíkom.

3. Pastoračná úloha

V akom duchu? Tešiť sa z duchovného alebo náboženského hladu, ktorý sa prejavuje cez NNH. Uznať vnútorný rast, ktorí ľudia v tomto rámci vykonávajú.

Potreba formácie sa stala naliehavejšia práve existenciou NNH, ale nielen kvôli nim. Nemôže sa rovnako znížiť len na biblickú dimenziu, ako to robia NNH. Cirkev sa musí starať tiež o ekonomickú, sociálnu a ďalšie dimenzie... Naša tradícia navrhuje celú škálu prístupových ciest k duchovnému životu: meditácia, spoločný život, život svätých. Náš projekt musí byť pozitívny a nie obranný.

Dva príklady:

- gnostické prúdy (prívrženci Ružového kríža) nazývajú našu cirkev ezoterickú, citlivú na vonkajšok. Poznajú karmelitánsku tradíciu /Ján z Kríža, Terézia z Avily/? Môžu nájsť príbuznosť s Angelusom Silesiom, SJ, 17. storočie "Cherubínsky bludič": "Keby sa Kristus narodil aj 1000-krát v Betleheme, ale nenarodil by sa v tvojom srdci, neslúži to na nič."

- Svedkovia Jehovovi sa predstavujú s niektorými veršami, na ktorých dlho pracovali, s odpoveďami pripravenými na poznámky... Prispôsobené odpovede existujú v mnohých dielach, ktoré hovoria o omyloch interpretácie, ale pri ich návštevách sú nepoužiteľné pre neodborníkov. Nebolo by lepšie mať niečo, čím by sme mohli "zaútočiť" vzhľadom k ich jedinej Poslednej Večeri (na pamiatku Zeleného štvrtku), kde nikto neprijíma (rezervované pomazaným – 144 000), zatiaľ čo Ježiš povedal "Vezmite a jedzte"?

Tu spoznávame, že aby sme sa vedeli situovať voči NNH, je dôležité byť dobre informovanými o ich praktikách, ich výrazových prostriedkoch a o tom, čím môžu zlákať.

Zostáva miesto Svätého Písma, ktoré je veľmi dôležité a Cirkev sa musí viac zamerať naň. Ináč budeme dávať dojem, že ho neberieme vážne, čo dnes v Afrike, v južnej Amerike zdá sa byť najtvrdšou výčitkou, ktorú možno povedať kresťanovi.

Treba ponúkať biblické kurzy vo všetkých stupňoch, k vysvetleniu, čo je Sv. Písmo a ako ho používať, poukázať na to, v akom zmysle bolo inšpirované, v akom zmysle je pravdivé a je autoritou. Fundamentalistické čítanie Sv. Písma nie je kresťanským pravidlom čítania, je nebezpečným, ale aj vábivým. Porov. prísne odsúdenie Pápežskou biblickou komisiou v dokumente o interpretácii Sv. Písma v Cirkvi (Katolícka dokumentácia, 2. 1. 1994, str.26-27).

"Treba zdôrazniť veľmi prístupné predstavenie biblického učenia. Nové kresťanské spoločenstvá vkladajú investície do vydávania brožúrok, prospektov, kreslených seriálov, časopisov o Biblii, všetko toto za lacné peniaze, ale často veľmi pekne predstavené. Chudobní a tí, ktorí sa práve naučili čítať hltajú tento typ publikácií, šírených vo veľkých nákladoch... ", zatiaľ čo naša katolícka literatúra sa obracia predovšetkým ku vzdelanej verejnosti. Najslabší sme práve v oblasti ľudovej biblickej literatúry.

Poznamenajme úsilie prekladov do jednoduchej reči (napr. v základnej francúzštine pre tých, ktorí sa nenarodili v Francúzsku) a vydávania s prístupným vysvetlením (Biblia Božieho ľudu... Imprimatur: Kinshasa). Prejaviť spoločnú prácu veľkých vyznaní Biblie (ekumenické preklady, vydavateľstvá).

Napokon treba viac a lepšie používať spoločenské masovokomunikačné prostriedky. Vynaložiť prostriedky a osoby v tomto smere. Napr.: katechézy cez rádio.

C. KULTÚRNA IDENTITA

1. Situácia

Kultúrne zmeny vyvolávajú pocit zmätku.

V mnohých krajinách spoločnosť sa nachádza rozdelená tradičnými kultúrnymi a náboženskými hodnotami, aj veriaci. Každý chce potom vyjadriť svoju hlbokú identitu. Etnické osobitosti žiadajú, aby boli upevnené a chcú sa prejaviť, hoci vďaka modernizácii celá škála osobitných realít sa ukazuje ako dosť univerzálna. Vzájomná závislosť nie je viac pod vládou "regio = religio". Odosobňujúce štruktúry západnej spoločnosti, vyvezené do sveta, vytvárajú mnohé krízové situácie, či už v rovine individuálnej alebo spoločenskej. Budú tak sekty "laboratóriom budúcnosti"? (Paul Aries v otázke náuky o vede).

2. Zdá sa, že NNH ponúkajú:

veľké miesto dané tradičnému nábožensko-kultúrnemu dedičstvu (pred kolonizáciou), spontánnosti, účasti, štýlu modlitby a kázaniu, úzko spojenému s črtami a prániami ľudí. Odpoveď na túžbu po speve, tanci, prežívaní emócií, schopnosti vynachádzať a novosti.

Tento zvähľad domorodých náboženských skupín, ktoré sú vlastne komandované televíziou z cudziny, je niekedy klamlivý. A toto nezohráva úlohu len v rozvojových krajinách. Tak isto hinduistické skupiny sa usilujú predstaviť sa na kresťanskom Západe ako monoteistické a NNH nehatene

začali prichádzať do Ruska nerešpektujú tradície a pravoslávnu citlivosť tejto krajiny.

3. Pastoračná úloha

Je dôležitá najskôr v liturgii; úloha správnej inkulturácie a inkarnácie (vtelenia). Naša latinská liturgia je poznačená pokojným charakterom (benediktínsky), s rozumovým prejavom (málo gest) a... svojím smútkom.

II. vatikánsky koncil žiada takú liturgiu, na ktorej by sa podieľali všetci: "miesto musí byť ponechané radostnej tvorivosti, aby sa dôverovalo kresťanskej inšpirácii a vynaliezavosti". Prebrať klasický vzor nedeľnej liturgie, často vzdialenej od života ľudí. Nech naše kresťanstvo je jednoduchšie, spojené s rôznymi aspektmi každodenného života. Nejde o kopírovanie foriem prejavov NNH, ale o hlbokú odpoveď na očakávania každého národa. Aby sa každý mohol cítiť v liturgii "ako doma".

Toto je pravdivé aj pre katechézu. V pedagogike sa hovorí, že ak chceme naučiť Johna po latinsky, nestačí poznať latinčinu, treba tiež poznať Johna. Poznanie odkazu, ktorý máme odovzdať, sa musí zdvojnásobiť veľkou pozornosťou voči prijímateľom v jeho kultúrnej identite: jazyk a reč, psychológia, spoločenské vzťahy, atď. ...

Ale starosť o inkulturáciu nesmie skončiť v uvedení do jednej roviny všetkých náboženských prístupov. Porov. príhovor kardinála Tomku na synode r. 1991 o niektorých indických teológiách. Kat. dokumentácia č. 19, mája 1991, str. 484.

D. Jeden príklad: UZDRAVENIE

1. Situácia:

- Všeobecná túžba po zdraví a uzdravení.
- Oficiálna vedecká medicína, účinná, hoci "nerobí zázraky". Často ťažko dostupná (vzdialenosti, vysoké ceny....)
- Tradičné medicíny (čínska...)
- Paralelné lekárstvo, väčšinou pozorné k "celému človeku" (fyzicky, psychologicky; rodinné a spoločenské prostredie).
- Šarlatáni... Vo Francúzsku niektoré terapeutické skupiny sú považované za sekty: lekár alebo "psychiater" si tak získa päťdesiat klientov vďaka "zázračným" liekom.
- "Marabuti" liečia (uzdravujú?) "ak sa staneš mohamedánom".

Ježiš uzdravoval (asi 25 príkladov vo Sv. Písme) a zároveň dával zmysel utrpeniu.

V liturgii Cirkev sa modlí za chorých (sviatosť pomazania nemocných) a pozná osoby (životopisy svätých) a miesta uzdravenia (Lurdy...)

2. NNH ponúkajú:

veľký rozvoj chariziem uzdravovania, vykonávané v širokom merítke (Osborn...), vo zvláštnych kultoch, rozumovo zladené. Horlivá modlitba, rýchle, trvalé svedectvá, prostriedky a nástroje vlastného určenia skupiny a propagandy. Napr. v "uzdravenom" zástupe zbieranie okuliarov do vreca pred kamerou.

NB: Pán môže preukázať prejavy svojej lásky bez toho, aby autentifikoval skupinu (porov. zázraky v Mekke.). Duch vanie, kde chce...

3. Pastoračná úloha:

Má Cirkev kopírovať toto nedávne oduševnenie?

Charizmatická obnova ohodnotila charizmy tým, že nad nimi uvažovala a ich uviedla do života. Cirkev vydala smernice o pochybných praxi:

- pokoj v Duchu ako taký sa nemá vyhľadávať (upadáme do pokoja, ale Duch nás stavia na nohy),

- vysluhovanie sviatosti pomazania chorých olejom laikmi. Vykonávanie charizmy uzdravovania priťahuje zástupy (Otec Tardif, Raymond Halter, Sestra Bridge...), ale nemá vytvárať titulovaných "uzdravovateľov".

Nedávno "Rím ohraničil charizmy uzdravovania" po úvahe o vieroučných aspektoch. Pravidlá alebo disciplinárne opatrenia sú nevyhnutné. (Porov. La Croix, 24. 11. 2000, str. 16: Poučenie Kongregácie pre šírenie viery "o modlitbách za uzdravenia" sa včleňuje k "disciplinárnym opatreniam".

Čl. 4: "Schválenie má byť výslovné, hoci slávnosti sú organizované biskupom alebo kardinálmi katolíckej Cirkvi, alebo ak niektorí z nich sa na nich zúčastňujú. Diecézny biskup má právo odmietnuť inému biskupovi, ak má k tomu oprávnený a primeraný dôvod.

Čl. 5: "... Vyhne sa starostlivo, aby sa nezamieňali voľné neliturgické modlitby s liturgickými slávnosťami. Okrem toho je potrebné,

aby počas ich priebehu nenastali, zvlášť zo strany tých, ktorí ich vedú, rôzne formy hystérie, neprirodzenosti, teatrálnosti alebo emocionálnosti (alebo senzácií)...

Čl. 9: "... Tí, ktorí vedú slávnosti uzdravovania, liturgické alebo neliturgické, majú sa pokúsiť udržať v zhromaždení atmosféru zdravej zbožnosti a majú zachovať potrebnú opatrnosť, ak nastanú medzi účastníkmi uzdravenia. Budú môcť zozbierať, zhromaždiť starostlivo a jednoducho po skončení slávnosti prípadné svedectvá a fakty podriaďiť kompetentnej cirkevnej autorite."

Prakticky snažme sa vedieť, čo závisí:

- od kultúry: poznať hodnotu zvykov krajiny,
- z podvodu: poukazovať na zneužitia,
- z vanutia Ducha Sv., uznaného Cirkvou.

ZÁVER:

Na záver, ak chceme vedieť, čo pochádza alebo nie z Ducha, pozerajme si, či sú rešpektované dva body: sloboda a katolíckosť Cirkvi.

1. Sloboda

Nechal som stranou spôsoby "náboru" a vštepovania čisto sektárskych doktrín, ktoré sa prejavujú často: psychickým nátlakom (úplná izolácia, nedostatok spánku a potravy, opakované slová, nedostatok času pre seba...) alebo dokonca mentálna manipulácia alebo zneužitie slabosti (predlžované sauny, lichotenie, rozdeľovanie peňazí). Končia všeobecne úplným podriadením vodcovi /vodcom/, zároveň podriadeniu sa stavu duchovnej exaltácie a otupeného svedomia. Tieto praktiky konajú predovšetkým skupiny, kde existuje spoločný život alebo skupiny novopohanov. Takto konajú pôvodne kresťanské skupiny v tom najmenšom stupni, ktoré stretnete najčastejšie.

Napríklad: Učenie Jehovistov: články o "strážnej veži" (Watch tower), zostrihané do odsekov s otázkami, čítané, preštudované, podčiarknuté, doma; prečítané pri nedeľnom stretnutí, verejne. Tie isté otázky a odpovede. Odmena za správnu odpoveď... ale nikdy nemožno položiť otázky v zhromaždení. Pedagogika "bitia obuškom".

Buďme strážcami slobody individuálnej (obrátenia, povolania) a kolektívnej (II. VK: "Dignitatis humanae", deklarácie o náboženskej slobode, zvlášť §2, ktorá preberá všeobecnú deklaráciu ľudských práv, čl. 18).

2. Katolíckosť Cirkvi

Sekty sa rodia a zomierajú, alebo vegetujú po smrti zakladateľa. Porov. múdrosť Gamaliela (Sk 5, 34-39). Veľmi ťažko môže osoba zvonku vyňať niekoho zo sekty. Ale adepti si všimnú sami slabosti skupiny a sú vnútorne pripravení ju opustiť. Prijatie týchto osôb, ich psychologické a duchovné vedenie je veľmi dôležité. Znak otvoreného náboženského života je vhodný k začleneniu sa do veľkej Cirkvi, zachovaním hodnôt, žitých predtým, napr.: chuť po Sv. Písme, spontánnej modlitbe. Umožniť žiť katolícku dimenziu našej Cirkvi, v ktorej nachádzame "holizmus" (*holos* – celé, celosť, po grécky), drahé Nouvel Age, t. j. nielen celý človek, ale všetko v človeku.

Dva historické príklady: jeden zo stredoveku, druhý novší, poukazujú na to, že Cirkev sa vždy usiluje správne rozlišovať, čo pochádza alebo nepochádza od Ducha Svätého.

- Začiatky františkánskej rodiny mohli byť pre 13. storočie udivujúce. Jeden "sveták" rozdelí všetko svoje oblečenie, pritiahne za sebou istý počet nasledovníkov... František z Assisi. Jeho starosťou bude, aby pravidlá boli uznané pápežom. Urobil to Inocent III. Dnes je vo svete viac ako 30 000 Františkánov.
- V súčasnosti Komunita sv. Jána, evanjelistu (porov. Yves-Marie Blanchard v "Kánonickom roku", zväzok 36, r. 1993). Toto spoločenstvo sa charakterizovalo silne prehlasovaným identifikujúcim pocitom, založenom na privilegovanom mieste milovaného učeníka. Spiritualita tejto komunity sa opiera hlavne o dva nasledujúce verše evanjelia:
Jn 19, 35: *"ten, kto vidí, svedčí a jeho svedectvo je pravdivé."*
Jn 20, 8: *"videl a uveril."*

Ale prednosť sv. Jána môže vyvolať dojem a určité znevýhodnenie pre Petra: nechápe umývanie nôh, nebol prítomný pri kríži, predbehnutý pri prázdnom hrobe v deň Zmŕtvychvstania... Našťastie, neskoršie komunita doplnila svoju spiritualitu o kapitolu 21 z Jánovho evanjelia. Toto malo za dôsledok vyrovnanie príliš zdôrazňovanej johanistickej identity, pretože v tejto kapitole Peter je uznaný vo svojej autorite vďaka jeho láske.

Cirkev teda prijíma túto skupinu a jej teológiu (SLOVO...)

Na záver vám hovorím:

*"Pokračujte v činnosti vo vašej vlastnej činnosti,
Zachovajte si starosť o dialóg.
Radujte sa, že ste vo veľkej Cirkvi!"*

P. Jacques LEFEBVRE
kňaz vo farnosti (diecéza Poitiers)

Misie "Ad gentes"

Vývoj konceptu a reality v praxi počas posledných 30 rokov

Paríž, 14. september 02
Pán Pierre DIARRA
OPM – Misionárska spolupráca

Ú V O D

Keď som začal chodiť do školy v Mali v 60.-tych rokoch, do diecézy San kresťanstvo priniesli **misionármi z Európy**, z Afriky alebo bieli Otcovia. Byť kresťanom v mojej dedine znamenalo hlavne zúčastniť sa na modlitbe ruženca každý večer, na nedeľnej modlitbe /často bez kňaza/, zlepšovať svoje vzťahy so spoločenstvom, prijímať pravidelne sviatosti, zvlášť spovedať sa a prijímať Telo Kristovo na veľké sviatky. Na veľké sviatky bolo treba dojsť na miesto zhromaždenia v sektore, vzdialenej asi na 10 km alebo priamo na "misiu" 30 km od nás. Treba si zaslúžiť nebo a to za cenu zriekaní (nepiť pred sv. omšou, nejesť mäso v piatok, uspokojiť sa s jednou ženou, neposlať ju preč a nevziať si druhú...) treba vedieť pretrpieť niečo, tu na zemi. V tom čase bol menovaný africký arcibiskup len krátko, 4. 4. 1962, s celou radou nových diecéz v Ségou (4.4.1962), Kayes (1963), v San (1964) a Mopti (1965). **Založila sa Cirkev a táto bude africká.**

Ale niekoľko katechéto, seminaristov, budúcich kňazov bolo vo formácii; modlitby boli preložené do miestnej reči, katechizmus bol vypracovaný na spôsob otázky – odpovede a čoskoro bubny vstúpili do kostolov. Misia práve prežívala dôležitý **obrat** po dekrétu o misionárskej činnosti Cirkvi, *Ad gentes* (podpísaná koncilovými otcami 7. 12. 1965).

Vzor Cirkvi, ako podstatne misionárskej a predstavenej ako Boží ľud a teda na púti, na pochode, nachádza svoje klasické vyjadrenie v texte II. VK *Ad gentes*. Tento text nás vracia k dogmatickej konštitúcii *Lumen Gentium*, kde sa jasne hovorí, že Cirkev je poslaná, aby bola "univerzálnou sviatosťou spásy". Je to teda jednota misie, t. j. že rôzne formy misionárskej činnosti vyšli z **jednej misie Cirkvi**, cieľ a definícia misie. Cirkev postupne napreduje ku katolíckej plnosti, aby bola Kristovým telom, a prichádza medzi ľudí, "nekresťanov". A čo robiť z prirodzeným zjavením, z celým duchovným bohatstvom národov?

1. Čo sa zmení?

Misionári, muži a ženy budú naďalej kráčať krížom-krážom svetom. Budú naďalej kázať evanjelium a ako pred Koncilom, budú obrátenia na piatich kontinentoch. Ale čo sa zmení? Povedzme súhrnom, že rôzne národy a kultúry sveta budú odteraz brané v ohľad s určitou **zodpovednosťou**, udelenou týmto národom pre budúcnosť kresťanstva u nich. Odstraňovanie kolonizácie, prijatie II. VK, nové misionárske smernice a *Evangelii nuntiandi* vyvolajú **zmeny** v spôsobe evanjelizácie. Rôzne aspekty misie *Ad gentes* sa postupne upresnia v priebehu času a na jednotlivých kontinentoch. Misia sa predstaví v južnej Amerike ako **oslobodenie, protest**; v severnej Amerike ako **solidarita a mondializácia**; v Afrike ako **inkulturácia** evanjelia; v Ázii evanjelizácia sa zameria na **harmóniu a dialóg**.

Môžeme si znázorniť schému dvoch veľkých období: **1965 – 1985**. Je to obdobie, počas ktorého Cirkev sa viac obráti ku Kristovi a jeho vízie evanjelizácie. Samotná Cirkev sa predstaví ako "sviatosť spásy" a bude si klásť otázky o kerygme. V tomto rámci vyjde *Evangelii nuntiandi* o evanjelizácii v súčasnom svete. Tu je dôležité evanjelizovať – nie "dekoratívne", akoby povrchovým náterom – ale životne, do hĺbky, ku koreňom, v kultúre a kultúrach. Treba spojiť prijatie evanjelia a spásy s rastom ľudskej osobnosti, oslobodením, atď. a pritom ich nezamieňať ani neoddeľovať.

Druhé obdobie: **1985 – 2000** je otvorené k otázke dialógu s mono-teistickými náboženstvami, ktorý nás vracia k misionárskej úvahe. Vo svete existujú zrážky s náboženským rozmerom, ale aj iniciatívy k dialógu s náboženstvami (Asisi: zísť sa spolu k modlitbe). Cirkev sa spoznáva v pohľade trojičného tajomstva ako "sviatosť intímnej jednoty s Bohom a jednoty ľudského pokolenia". V tomto období boli vydané *Redemptoris missio* (7. 12. 1990) a *Dialóg a ohlasovanie* (19. 5. 1991).

Ad gentes, dôležitý text

Prirodzené zjavenie bolo pred misiou, cez ňu potom prechádzalo zjavenie Krista ako pravý vzor ľudstva. *Ad gentes* stavia misionársku úlohu v eschatologickej perspektíve pochodu k **Božiemu kráľovstvu**. Koncilový dekrét definuje misiu ako "úmysel Boha Otca, jeho Zjavenie a realizáciu vo svete a dejinách" a potvrdzuje, že "putujúca Cirkev je svojou podstatou misionárska, keďže podľa rozhodnutia Boha Otca má svoj pôvod v poslaní Syna a v zoslaní Ducha Svätého." (AG, 2)

Táto dvojitá teologická a ekleziologická perspektíva je biblicky podložená slovom **poslanie**, ktoré tvorí centrum Nového Zákona a staro-

bylého kresťanstva. Toto poslanie môže byť interpretované ako zásada dvojnásobne rozhybaná: hnutie, ktorým Boh sám je prameňom, keď posielal svojho Syna a Ducha Svätého, a hnutie Cirkvi, keď posielala mužov a ženy do sveta, aby **svedčili** v mene Otca, Syna a Ducha Svätého. Misionári, vrátane katechetov, si uvedomujú, že sú poslaní.

Koniec kolonizácie a samostatnosť mladých cirkví

Je dôležité pripomenúť kontext a sociálno-kultúrne zmeny. ZSSR sa stáva veľmocou a šíri v Ázii a aj v úplne laickom svete ateizmus a anti-kresťanstvo, zväzda, vytvára zmätok a otriasa. Krajiny zostávajú zatvorené pred misiou: Saudská Arábia, Afganistan, Tibet, Bután. Misia padá v Číne, Severnej Kórei, v severnom Vietname. Sme svedkami úpadku koloniálnych režimov: európske veľmoci vychádzajú poškodené a oslabené z konfliktov, ktoré ich postavili proti sebe počas dvoch svetových vojen. Oslabené európske krajiny znižujú **finančný prínos do misií**, zaznamenáva sa úpadok záujmu o misie v Európe ako aj v kolóniách. Laici preberajú veľkú časť misionárskej práce: spomeňte si na neoceniteľnú prácu katechetov v Afrike. Nesmelý záväzok bývalých koloniálnych veľmocí a priemyselných krajín pre rozvoj kolónií začína pomaly účinkovať, a sú tu už boje o vplyv. Pamätáme sa, že vzbury v kolóniách a premeny v medzinárodnom systéme (opozícia USA proti kolonializmu a strata vplyvu v európskych krajinách) vyvolali proces odstraňovania kolonizácie, ktorý bude trvať od 1947 do 1960.

Misia po období kolonizácie

Odzvonili koncu misie koloniálnej doby a niektoré krajiny, už nezávislé, sa obrátia na východné krajiny a ešte viac sťažujú misionársku činnosť: silný spoločenský otras laicizácie a **komunizmu** (Benin, Togo, Guinea, Mali, Kongo). Mnohé misie sú nútené stratiť sa: napr. v určitých krajinách vyučovanie prechádza do rúk štátu. Všetko bude závisieť od **domorodcov**, viac ako od cudzích misionárov. Samostatnosť "mladých Cirkví" je podporovaná príchodom domorodých kňazov. Takto v r. 1959 diecéza Koupela (Burkina Faso/Horná Volta) je prvou diecézou francúzskej Afriky, zverenej domorodému duchovenstvu s Mgr. Dieudonné Yougbaré, 1. biskupom. V tom istom roku bol vysvätený 1. konžský biskup, Pierre Kimbondi, pomocný biskup z Kisantu a 1. biskup z Nyassaland. V Rwande africký biskup (Mgr. Bigirumwami, apoštolský vikár z Nyundo) svätí kňaza belocha (André Perraudin, biely otec, apoštolský vikár z Kabgayi). Miestna hierarchia preberá postupne štafetu. Misionárske organizácie, ktoré zostávajú na mieste, vstupujú do novej fázy: ich úloha a štatúty sa menia; ich úloha sa vyvíja, motívy činnosti sa očisťujú. Kríza európskej expanzie

znamená tiež krízu metód a misionárskych teológií. Niektorí **európski misionári** sú poslaní späť vo veľkom počte do svojich krajín, napr. z Guiney /Conakry/, kde sú **afriční misionári**.

Nové smery misionárskeho hnutia

Zmenia sa motívy, smery a ciele misionárskeho hnutia. Pred II. VK misionári naliehali na nutnosti spasit' duše prostredníctvom **osobného obrátenia**. Je to zaiste *prvý motív* ich prijatia byť **poslaní** do misie. Do popredia sa kládli osobné obrátenia, poslušnosť cirkevným zákonom, zvlášť života zo sviatostí. Toto obrátenie sa týka srdca alebo osôb (podľa misijných a duchovných škôl): je založené na Biblii a v živote sa tlmochí praktizovaním kresťanskej lásky. Vytvorenie živých a organizovaných kresťanských komunít prichádza neskôr.

Druhý motív sa týka Cirkvi: treba ju **založiť a napomáhať v jej raste**, ustanoviť hierarchiu, spoločenstvá a samostatné duchovenstvo, čím sa vytvorili národné, domorodé a živé Cirkvi, alebo príprava pôdy, v ktorej by sa zakorenilo evanjelium.

Tretí motív bola túžba spolupracovať na Božom diele a šíriť jeho Kráľovstvo. Je jedna misia – poslanie, na ktorom sa zúčastňujeme ako Boží spolupracovníci (1 Kor 3, 9; 3 Jn 1, 8). Božie kráľovstvo je považované za cieľ stvorenia a Zjavenia; tvorí podstatu biblického posolstva a má teda byť v centre misionárskej činnosti. Ide teda šíriť poznanie o Ježišovi, jeho Slovo a jeho mesiášske dielo, spolupracovať s jeho kráľovstvom, aby napreduvalo.

Misionári chcú pokresťančiť a zlepšiť rôzne spoločnosti: plniť kultúrne dielo, zohrávať **úlohu civilizátora očistením ľudu od domácich náboženstiev** alebo vynakladať úsilie v oblasti poľnohospodárstva a zdravia. To je štvrtý motív. Treba poznamenať, že požiadavka porozumenia evanjeliového posolstva a dialógu medzi kultúrami sa spojí, ba dokonca nahradí požiadavky osobného obrátenia. Ak sa aj v tomto kontexte háji pokresťančenie národov, v súlade s ich príslušnými zvláštnosťami, je tu sklon považovať západnú kultúru za prejav Božieho kráľovstva. Často misia bola súčasťou kultúrnej expanzie európsko-amerických národov. Niektorí misionári sa budú cítiť zle pred niektorými smernicami II. VK a niektoré kritiky domorodcov, zvlášť tie, ktoré ich budú považovať za "spojencov kolonistov".

Otvorené kresťanské posolstvo

Misionári a ich spolupracovníci sa postupne vymania z určitej praxe "protirečivosti" a budú rozvíjať metódy rešpektujúcejšieho **presvedčovania**

obyvateľstva, ku ktorému sa obracajú (niektorí ľudia boli pokorení, pretože neposlúchli na niektorý kresťanský príkaz, ako ísť sa modliť v nedeľu). Kresťanské poslanstvo sa otvorí viac **kultúre** národov. Táto kultúra bude menej porušovaná: omša bude slávená v miestnych jazykoch. Latinčina už nebude povinná. Zrieknu sa prinášania západných spoločenských zvykov, hoci si myslia, že evanjelizovať znamená "civilizovať". Otázka zostáva otvorená: Ktorá civilizácia a ktorý ekonomický systém sa uprednostní v evanjeliu? Evanjelium je nezlúčiteľné s obchodom s otrokmi, ale tiež s **akýmkoľvek otroctvom**, v akejkolvek forme. Ako odpovedať na Kristovo prikázanie a zohľadňovať okolnosti danej chvíle? Bude vedená úvaha o misii za pomoci biblických bádání.

Poslanie od Boha, *missio Dei*, znamená, že misia závisí od Boha a mu patrí od začiatku po koniec a že Boh sám je hlavný činiteľ. On, ako Otec posla svojho Syna a Ducha, podľa perspektívy 16. a 17. kapitoly evanjelia sv. Jána. Poslanie Cirkvi, *missio ecclesiae*, určuje zároveň poslanie mužov a žien inými ľuďmi, toto poslanie vykonáva Cirkev. Toto bolo dobre označené apoštolom Pavlom na začiatku listu Rimanom (1, 5): "*Skrze Ježiša Krista sme prijali milosť svojho poslania pre všetky národy, aby sme ich priviedli k poslušnosti viery, na oslávenie jeho mena. A medzi nimi ste aj vy, povolání Ježiša Krista.*" Rozumie sa, že Cirkev vstupuje do "nasledovania" Krista. *Missio Dei* v určitej miere prikazuje *missio ecclesiae* a nie naopak. Cirkev už nebude chápaná ako miesto spásy, ale ako sviatosť (katolícke ponímanie) alebo znamenie (protestantské ponímanie), ponúknuté svetu. Spoločné svedectvo (Aby všetci boli jedno, č. 98-99, aby svet uveril..., Jn 17, 21).

Evangelii Nuntiandi (1975)

Po biskupskej synode Pavol VI. vydáva *Evangelii Nuntiandi*, aby tak zdôraznil podniknuté kroky v katolíckej úvahe od II. VK v oblasti evanjelizácie. Pápež poznamenáva, že služba Cirkvi sa nemôže ohraničiť len na dimenzie ekonomického, politického alebo kultúrneho života. Evanjelizácia obsahuje výrečné poslanstvo, stále je aktualizované, prispôbené **rôznym situáciám**, o právach a povinnostiach každej osoby, o rodinnom živote, bez ktorého osobný rozvoj nie je možný, o spoločnom živote v spoločnosti, o medzinárodnom živote, o pokoji, spravodlivosti, rozvoji; poslanstvo osobitne výrazné v našej dobe: o **oslobodení**. Ohlasovať oslobodenie miliónov ľudských bytostí, pomáhať, aby sa toto oslobodenie zrodilo, svedčiť o ňom, aby bolo úplné. Toto nie je cudzie evanjelizácii. Z toho dôvodu vznikli strediská na pomoc ženám, pre poľnohospodársku formáciu...

Celá Cirkev, univerzálna a miestna, a nielen niektorí osobitní činitelia: **všetci pokrstení sú nositeľmi Radostnej zvesti**. Duch Svätý je "mocným tvorcom v misiách" (Misionárska konferencia COE v San Antonio, Texas, 1989) alebo "protagonistom misie" (Encyklika *Redemptoris missio* od Jána Pavla II., 1990, III. kap.) v optike deľby s tými, ktorí najviac trpia, v optike dialógu s príslušníkmi iných náboženstiev. Prikázanie lásky vyžaduje, aby sme *prišli na pomoc blížnemu, ktorý trpí*, ktorý je utláčaný alebo je v núdzi. Evanjelizácia je hlboko spojená s ľudskou pomocou, podporou, a tá spočíva v pohľade na človeka a na Boha.

II. Misia v prostredí chudoby

Bolo by potrebné prejsť svetom, aby sme videli, ako misionári čelia problémom chudoby. V niektorých afrických krajinách bol dojem, že niektorí misionári sa starali len o chudobných. Vo svete sa bude uvažovať o tom, ako lepšie **spojiť evanjelizáciu s bojom proti chudobe a útlaku**. Spomeniem tu tri texty, jeden vypracovaný v Afrike a dva v južnej Amerike.

Medelin (26. augusta – 9. septembra 1968)

Na II. VK niektorí brazílski biskupi, zoskupení okolo Dom Helder Camara stali sa hlasom chudobných. O niekoľko rokov generálna konferencia latinsko-amerického episkopátu (CELAM) si dala za úlohu aktívne pripraviť aplikáciu II. VK na svojom území. Pomáhala si pritom encyklikou *Populorum Progressio* od Pavla VI. (o rozvoji národov, 26. 3. 1967): rozvoj je "nové meno pokoja", povedal nám Pavol VI. Akoby otváral juhoamerický koncil"; konferencia odmieta násilie, ale žiada otvorenie voči sociálnym a politickým problémom. Cirkev musí byť služobnicou a zostať chudobnou.

Táto konferencia analyzuje fakty, pripomína učenie a prináša dôsledky pre pastorálnu činnosť. Pohľad tejto biskupskej konferencie na reality juhoamerického kontinentu budú inšpirovať metódu teológií oslobodenia a spustia do činnosti hojnú literatúru o niektorých jej predmetoch. Nastoliť hodnoty a cudzie referencie by tvorilo nové a vážne spútanie. Biskupi nechceli prijať v ich situácii krajiny na ceste rozvoja výdavky spojené s bojom o zbrojenie, s prehnanou byrokraciou, vysokými a vystatovačnými výdavkami, slabou verejnou administráciou. Treba **skoncovať s oddelením viery od života**, pretože jediná vec, ktorá platí u Ježiša Krista je "viera cez skutky" (Gal 5, 6). Južná Amerika svojím povolaním chce dosiahnuť svoje oslobodenie za každú cenu. Táto skutočná frustrácia oprávnených túžob vytvára ovzdušie kolektívnej úzkosti, v ktorej žije tento kontinent: je tam hlad a smäd po spravodlivosti. Južná

Amerika má úlohu zjednotiť novou a geniálnou syntézou staré a moderné, duchovné a časné, prínos druhých a to, čo tvorí jej osobitosť. Nie, aby sa uzatvorila do seba, ale otvorila voči ostatnému svetu, dávala a prijímala solidaritu.

Biskupi pripomínajú, že **dejiny spásy, božie dielo je činnosť celkového oslobodenia a rastu človeku vo všetkých jeho dimenziách, s jedinou hybnou silou: láskou**. Človek je stvorený v Ježišovi Kristovi (Ef 2, 10), stal a v ňom "novým stvorením" (2 Kor 5, 17). V hľadaní spásy sa musíme vyhnúť dualizmu, ktorí oddeľuje časné úlohy od posväcovania. V kontexte chudoby, dokonca biedy, v ktorej žije väčšina juhoamerického ľudu, biskupi, kňazi a rehoľníci disponujú potrebným k životu a je im zaistená určitá bezpečnosť, zatiaľ čo chudobným chýba to najnevyhnutnejšie k životu a sa boria medzi úzkosťami a neistotou. Chudobní majú pocit, že ich pastieri sa s nimi nestotožňujú, ani s ich problémami a obavami a že nie vždy podporujú tých, ktorí pracujú pre nich alebo obhajujú ich práva. Avšak Kristus žil v chudobe: bol bohatým a stal sa chudobným. Nestačí teda pasívne ohlasovať evanjelium medzi nimi, byť s nimi; treba tiež hovoriť o nespravodlivosti a útlaku, koreňoch a štruktúrach chudoby a organizovať kresťanský zápas proti netolerantnej situácii, v akej sa často nachádza chudobný. Je ťažké, ale treba viesť dialóg so zodpovednými skupinami o takej situácii, aby spoznali svoje povinnosti.

Dar-es-Salaam (1976)

Tu sa jedná o manifest z Dar-es-Salaamu, ktorý vzišiel na stretnutí 5. – 12. 8. 1976 so zakladajúcou konferenciou Združenia teológov tretieho sveta (EATWOT: Ekumenical Association of Third World Theologians). Títo teológovia otvorili celú sériu dôležitých stretnutí, ktoré vyzdvihli to, čo zjednocuje a čo rozdeľuje jednotlivé teológie v rôznych kontextoch. Dohodli sa na projekte oslobodiť sa o nanútených schém z minulosti a cudzou kultúrou. Ale mali rozdielne ponímania a metódy, ako sa k tomu dopracovať. V Ázii, v južnej Amerike, Afrike, Oceánii sú kresťania pozvaní premýšľať, hovoriť a žiť evanjeliové hodnoty vzhľadom k ich nábožen-skému, sociálnemu a politickému kontextu, ktorý je odlišný.

Všetky tieto teológie sa cítia zjednotené **násilným prejavom, ktorý hovorí o Západe, kapitalizme, vyťažovaní, útlaku**. Takto vyzdvihujú svedectvo horlivosti a obetavosti misionárov, ale tiež vysvetľujú, ako mnohí misionári sa nemohli vyhnúť historickým nejasnostiam svojej situácie. Boli nakazení projektmi hľadačov zlata, korením, zeme, otrokov a kolónií. Boli horliví za duše, mali tendenciu myslieť, že obchodná a vojenská expanzia západných národov bola prozreteľnosťou príležitosťou pre spásu duší a šírenie evanjeliového posolstva. Misionári založili európsko-americké

inštitúcie vo vnútri rámca, čím uistovali imperialistickú nadvládu. Takto noví kresťania boli oddelení od svojich, vykorenení zo svojho tradičného náboženského a kultúrneho dedičstva a spôsobu spoločného života. Treba si tu predstaviť kresťanské štvrte a dediny. Tento spôsob konania posilňoval **veľký vplyv misionárov** na nových veriacich. Evanjelium bolo takto používané ako prostriedok k utíšeniu národného odporu voči plieneniu cudzincov, porobeniu (zdomácneniu) duchov a kultúr ovládaných obrátcov. Táto pasivita kresťanov bude pokračovať voči novým vodcom po nadobudnutí nezávislosti. Kresťania sa nebudú zapájať do politiky, ani do rozvoja, či ekonómie. Majú strach *"zatratiť svoju dušu"*. Okrem toho sú znechutení angažovať sa do výchovy a zdravotníctva, skoro tak ako rehoľníci a rehoľníčky.

Puebla (1979)

Konferencia v Puebla predžila perspektívy z Medellin: zjermnila ponímanie "chudoby" a vyhlásila **"prednostnú voľbu pre chudobných"**. Hovorila o pohľade na prítomnosť a budúcnosť evanjelizácie a navrhla ako budovať civilizáciu lásky, zakorenenú vo volaní a nádeji, v ľudskejších kresťanskejších perspektívach. Je isté, že služba "chudobným bratom" zostáva prednostnou, ale čo je nové je: sú to chudobní, ktorí svojou prítomnosťou a svedectvom evanjelizujú Cirkev (považovanú za bohatú); náhle **ponímanie misie ad gentes** sa rozširuje: samotná Cirkev je evanjelizovaná chudobnými, teda tí, ku ktorým má ísť. Všetci sú pozvaní **stotožniť sa s chudobným Kristom a s chudobnými**. Bohatstvá sú nahromadené v rukách menšiny, veľmi často za cenu mnohých chudobných. Chudobným nechýbajú len materiálne veci; aj na rovine ľudskej dôstojnosti sú ochudobnení od akejkoľvek sociálnej a politickej **účasti** (porov. Indiáni, roľníci, robotníci, ľudia vylúčení na okraj v mestách, okrem toho zvlášť žena, ktorej postavenie v spoločenských oblastiach je dvojnásobne vystavené útlaku a vylučovania.)

Juhoamerickí biskupi, **solidárni s inými cirkvami**, chcú spojiť svoje sily so silou ľudí dobrej vôle, aby vykorenili chudobu a nastolili spravodlivejší a bratskejší svet. Biskupi pripomínajú, že chudobní si zasluhujú osobitnú pozornosť, nech je akákoľvek ich morálna a osobná situácia. Sú stvorení na obraz a podobu Božiu (Gen 1, 26-28), aby sa stali jeho deťmi. Ich tváre sú poznačené smútkom, ba urážkami. **Boh ich miluje a zastáva sa ich**. Preto chudobní sú prví adresáti misie a evanjelizovať ich je znamením Ježišovho poslania (Lk 7, 21-23). Ježiš vedel prehovoriť k srdcu chudobných, oslobodiť ich od hriechu, otvoriť im ich oči k horizontu svetla a naplniť ich radosťou a nádejou (Lk 4, 16-21).

III. Problém inkulturácie

Liturgia v Zaire

Od 80-tych rokov začínajú pomaly existovať "inkulturované" liturgie. Počas týchto liturgických slávností sa užíva domorodý jazyk, tradičné hudobné nástroje, symboly a obrady rôznych národov; tiež sa tancuje, zvlášť v Afrike...

Krvná dohoda v rehoľnom zasvätení

Slová biskupa k rehoľníckam. *"Dnes sa zasväťíte Bohu. Viete veľmi dobre, čo obsahuje zasvätenie duše Bohu v rehoľnom živote. Z jednej strany dobrovoľne sa zriekate ľudskej lásky v manželstve, z druhej strany obetujete celý svoj život Bohu a navždy budete patriť Kristovi v láske pre službu jeho Cirkvi. Preto teraz obetujete kvapku krvi na bielu látku. Táto látka, poškrvnená vašou čistou krvou bude položená vedľa oltárneho kameňa a zostane definitívne tam, ako symbol každodennej obety vášho života v službe na slávu Boha, nášho Otca a ľudí, našich bratov. Pri svätom prijímaní Kristus vám dá svoju presväťu a prečistú krv. Budete ju piť. Takto bude uzatvorená priateľská zmluva medzi vami a Kristom. Nech vám Boh udelí milosť zostať vernými tomuto priateľstvu po celý váš život. Amen."* (porov. Cirkev v Afrike, č. 59)

Predkovia a kresťanská viera (1985)

Jean-Marc Ela, ktorý pracoval ako kňaz v severnom Kamerune, kde boli drobní roľníci systematicky ochudobnení o svoje **prostriedky obživy**, premýšľal nad **inkulturáciou** a myslel, že dnes nie je otázne len západné kresťanstvo, nanútené misiami v minulosti. Je to tiež začlenenie evanjelia do spoločnosti, ktorá je v štruktúre **chudoby a útlaku**. Vysvetľuje naliehavosť vziať vážne otázku **predkov** v Afrike, ak je pravdou, že viera sa nenanucuje ako zákon, ale prijíma s rozlišovaním všetky znaky kultúry. Ako robiť, aby Cirkev v čiernej Afrike mohla sa stať miestom, kde by bolo možné spoločensťvo s predkami? Jean-Mark Ela myslí, že vo viacerých tradičných spoločnostiach kult zomrelých je možnože kultúrny aspekt, ku ktorému sa Afričan cíti najviac pripútaný: hodnota mena a nového mena daného v priebehu iniciácie, socha, maska, symbol, rodina, túžba po potomstve, globálna vízia človeka a spoločnosti, žiť **vzťah medzi živými a mŕtvymi**. Mŕtvi tvoria súčasť rodiny; ako žiť v Kristovi vzťah k zomrelým?

V r. 1969 bol vypracovaný "Zairský obrad sv. omše" a po 10 rokov experimentu bol dokument zaslaný do Ríma. Po dlhých debatách s rímskou kongregáciou pre kult, boli vypracované úpravy a opravy textu, obrad bol schválený 30. apríla 1988 s úpravou textu: *"Rímsky misál pre diecézy*

v Zaire". Medzi prvkami čisto africkými treba poznamenať *vzývanie svätých a predkov na začiatku slávnosti, tancovaný chválospev okolo oltára, úkon kajúcnosti s kropením sv. vodou alebo bez kropenia, po homílii a vyznaní viery nasleduje pozdrav pokoja. Napokon prefácia a kánon vo forme dialógu.*

Niektoré inkulturované eucharistické slávnosti, zvlášť v Keni, pokúšali sa stavať na základe modlitby kikuyu, Malawia vo vyzdvihnutí do popredia "dreva iniciácie", Kongo kresťanským vyznaním viery v jazyku luba. Boli už inkulturované slávnosti vo vzťahu so smrťou: pohreb, omša za zosnulého, Všechsvätých, Spomienka na verných zosnulých, Veľký piatok... taktiež boli **pokusy kresťanskej iniciácie**, zvlášť u Mossi a Bobo v Burkina Faso, u Bwa v Mali, na základe schémy prijímania hostí v rodine, založené na tradičných uvádzacích prvkoch v spojení s Veľkou Nocou. Tiež som zabudol na dedinské spoločenstvá vzhľadom k evanjelizácii susedných dedín (príklad niektorých dedín v diecéze San v Mali – pomocou tancov pritiahli celú dedinu ku kresťanstvu)... Ale je ešte veľa čo robiť.

Inkultúrácia pre Áziu

Inkultúrácia v Ázii môže byť braná ako taktika poslednej šance pre kresťanstvo. Zdá sa, že jeho neúspech nastal preto, že nikto sa nepokúsil zlomiť grécko-rímsku vázu, v ktorej sa utvárala jej existencia počas štyroch storočí. Nekresťania prejavili k tomuto hnutiu inkultúrácie podobnú **nedôveru**, ako skepticizmus u niektorých teológov. Niektorí si myslia, že ide skôr o taktický manéver ako o **rešpektujúce a obdivujúce prijatie domorodých hodnôt**. To by teda bolo **maskovanie**. Už dlhé roky sa myslí na inkultúráciu, ale v praxi sa zle uplatňuje.

Salvador – Bahia (1996)

Po mnohých svetových misionárskych konferenciách (Bangkok, Melbourne, San Antonio) konferencia v Salvador – Bahia, preberá problém evanjelia v rôznych kultúrach a náboženstvách. Upresňuje sa, že náboženstvo je prvok tejto kultúry, v mnohých prípadoch ústredný, a tak **nie je možné oddeliť náboženstvo od kultúry**, ako to mali sklon robiť západné spoločnosti. Hodnota každej kultúry je potvrdená v Božom pláne, ako aj prítomnosť Boha v každej kultúre. Ale je tu tiež **podstatná dvojznačnosť**, ktorá poznačuje každú kultúru: treba teda kritéria vzájomného rozpoznanie cirkví, ktoré žijú v rôznych kultúrach.

Vážne uvedomenie života základných komunít, meditácia evanjelia, ktorá pobáda k zmene reality a analýza sociálno-politickej situácie sa stávajú dôležitými aspektmi evanjelizácie.

IV. Misia v riziku dialógu a kritiky

Nostra Aetate (1965)

Katolícka cirkev dlho odmietala a "diabolizovala" náboženstvá. II. VK preorientuje a štrukturálne zmení v pozitívnom zmysle **vzťahy** medzi kresťanmi a ostatnými náboženstvami. Deklarácia *Nostra aetate* (28. 10. 1965) predstavuje tento oficiálny obrat. Vytvorenie sekretariátu pre nekresťanov o tom tiež svedčí. Katolícka cirkev pripúšťa všetko, **čo je dobré, pravdivé a sväté** v ostatných vierach a považuje ich za prípravu pre evanjelium. Islam a židovstvo si vyžadujú osobitnú pozornosť.

Dekalóg dialógu (1992)

Dialóg je dnes v centre všetkých aspektov evanjelizácie. Mohli by sme citovať **štyri potrebné kritéria rozpoznávania každého pravého dialógu** (porov. Maurice Pivot, *Nový dych pre misiu*, str. 36-37): vzájomná premena partnerov v dialógu; potrebné spojenie medzi vzťahom k pravde a vzájomnou výmenou; budúcnosť a trvanie; inštitucionálna dimenzia.

Jean-Claude Basset cítil potrebu vyskúšať zblížša duchovné hodnoty, cudzie našim hodnotám, z ktorých veriaci čerpajú už storočia, ba tisícročia. **Dialóg je výzvou**, celok "**prikázaní**" ako v Exode 20 (porov. Klauspeter Blaser, *Oporné body pre kresťanskú misiu*, Cerf/Labor et Fides, 2000, str. 356; porov. "Hovoriť o Bohu v dialógu"):

Ja, tvoj Pán a Boh, som ťa vyviedol z bezpečnosti a otroctva povier a náboženských praktík.

1. Nebudeš ma stavať proti iných bohov, pretože je len jedna najvyššia realita, ktorá dáva zmysel svetu a tvojmu životu.
2. Neurobíš si žiadnu podobu Boha; nebudeš považovať za boha žiadnu podobu, obraz, žiadny koncept a v tomto svete nebudeš nič považovať za absolútne, pretože Boh nestrpí žiadne prirovnanie.
3. Nebudeš vyslovovať zbytočne meno Pána tvojho Boha, ale budeš si čtiť toto jeho meno, aké je, pretože je prístupom k mojej transendentnosti.

4. Nájdeš si čas, aby si si pripomenul tajomstvo sveta. Zanecháš stranou starosti, činnosti a záväzky, aby si sa spojil s prírodou a ľudstvom.
5. Cti svojho otca a matku svoju vo viere a ucti si dedičstvo, ktoré ti odovzdali. Môžeš z neho čerpať zmysel na naplnenie svojho života.
6. Nesiahneš na život a vieru blížneho svojím násilím, opovrhovaním alebo ignoranciou.
7. Nepodľahneš zmätku a zmesi, ktoré by ťa mohla viesť k vytvoreniu si náboženstva podľa záľuby.
8. Nepoložíš ruku na osoby, na veci a hodnoty iných spoločností.
9. Nebudeš krivo svedčiť proti tvojmu blížnemu, neočierniš jeho vieru a jeho praktiky.
10. Nebudeš siahať na duchovnú rodinu tvojho blížneho, ani na nič čo mu patrí.

Mohli by sme pokračovať v úvahe, osobitne o psychologických, náboženských a historických mechanizmoch, ktorými misionárske dielo bolo kedysi začlenené do koloniálnej nadvlády, prostriedkom k odmietnutiu obrátenia. Mohli by sme uvažovať tiež o symbolických a materiálnych úžitkoch a ziskoch, ktoré povzbudzovali výmenný obchod náboženských idiómov predkov za idiómy víťazov. Je tu taká drsná otázka: v akej miere je ponuka evanjelia nezištným úkonom čistej lásky? V akej miere je obrátenie skutočne úprimným a "nezištným" prijatím Ježiša Krista?

Z á v e r : Misia vo svete, ekumenická výzva

Dovoľte mi zakončiť rýchle jednoduchým citovaním troch častí *"Redemptoris Missio, 77, 7. kap. "Ako členovia cirkvi na základe krstu sú všetci kresťania za misiu **spoluzodpovední**. Účasť spoločností a jednotlivých veriacich na tomto práve a povinnosti označujeme ako "misijná spolupráca". Táto spolupráca sa zakoreňuje a žije predovšetkým v osobnom spojení s Kristom: jedine ak sme spojení s ním ako ratolesti na viniči (Jn 15, 5) môžeme prinášať dobré ovocie.*

Účasť na univerzálnej misii sa nezužuje teda na niekoľko osobitných činností, ale je znamením zrelosti viery a kresťanského života, ktorý prináša ovocie. Veriaci prehľbuje dimenziu svojej lásky tým, že sa stará o tých, ktorí sú ďaleko ako aj o tých, ktorí sú blízko: modlí sa za misie a za misionárske povolania, pomáha misionárom, so záujmom sleduje ich činnosti, keď sa vracajú, prijíma ich s takou istou radosťou, ako prvé

kresťanské spoločenstvá počúvali apoštolov, keď opisovali zázraky, ktoré Boh vykonal ich ohlasovaním (porov. Sk 14, 27).

Evanjelizovať národy, **ponúkať im Radostnú zvesť**, Ježiša Krista, cez **dialóg** ...

Použitá literatúra:

- Ján Pavol II, *Redemptoris missio*, 1990
- Maurice Pivot, *Nový dych pre misiu*, Úvod od Jozefa Doré, Paríž, vyd. Atelier, 2000
- Klauspeter Blaser, *Oporné body pre kresťanskú misiu. 5 storočí misionárskej tradície. Ekumenické perspektívy*. Paríž, Ženeva, Cerf/Labor et Fides, AFOM, 2000
- Dennis Gira, *Ponad toleranciu. Stretnutie náboženstiev*, Paríž, Bayard, 2001
- Abel Pasquier, *Zomrieť pre život. Obrady prechodu a kresťanská viera dnes*. Paríž, Atelier, 2001.

p. Peter DIARRA
OPM – Misionárska spolupráca

Stredoafriická provincia

Otvorenie provinciálneho domu

Sestra Christine NDAYISENGA
Dopisovateľka Ozvien

29. novembra 2002: milostivý čas

Dlho sme očakávali tento deň! Keďže "Bohu nič nie je nemožné" a "trpezlivosť ruže prináša", dostali sme milosť otvoriť priestory provinciálneho domu Panny Márie zázračnej medaily a Sociálne stredisko sv. Vincenta z Pauly v tento deň, 29. novembra 2002. Tento dátum zostane vpísaný v srdciach miestnych obyvateľov a dcér kresťanskej lásky, ktoré boli prítomné na tejto radostnej udalosti.

Prítomnosťou našej Matky Juany Elizondo a generálnej radkyne sestry Wivine Kisu bola naša radosť úplná. Obe boli medzi nami už štyri dni vopred, počúvali nás, povzbudzovali nás, upevňovali v našej charizme v službe Kristovi v chudobných. Osobné stretnutie s našimi dvomi predstavenými bolo pre nás veľkou cťou; dokonca mali možnosť nakrátko navštíviť seminárske sestry a postulanky, ktoré bývajú vo vzdialenosti asi dve a pol hodiny cesty autom od provinciálneho domu.

Otváracia slávnosť

Slávnosť začala vysviackou kaplnky a slávnostnou eucharistiou, na ktorej celebrol generálny vikár, Mgr. Havugimana André, zástupca arcibiskupa z Kigali, ktorý bol v tom čase na cestách. Spolu s ním koncebrovali náš provinciálny direktor P. Felon Castillo, náš farár v Kicuriko, P. Ján Bosco, kaplán Ján Baptiste Mendiondo, farár z Mukungu, dvaja kňazi, misionári Africkej P. Márie a P. Dion, zodpovedný za Mestský

sociálny úrad v Kigali. Na tejto slávnosti bolo prítomných aj veľa našich susedov a chudobných, rovnako veľa dcér kresťanskej lásky, ktoré sa mohli nechať zastúpiť vo svojej službe a prísť na oslavu. Prišli aj staviteľ, inžinier a niekoľko robotníkov, ktorí pracovali na stavbe.

V úvodnom slove a homílii generálny vikár ďakoval Pánovi za dar, ktorým obdaril Cirkev v Rwande, obyvateľov Kicuriko a chudobných, ktorým budú slúžiť sestry. Pripomenul nám požiadavky našej charizmy a ako Boh chce si nami poslúžiť, aby preukázal svoju lásku a pozornosť voči chudobným a maličkým. Povzbudil nás, aby sme zostali "bdelými a aby nám neunikla žiadna bieda; robiť tak, aby kaplnka bola miestom, kde môžu prísť všetci, ktorí chcú zložiť svoju ťarchu k Pánovým nohám..."

Po eucharistii generálny vikár a náš provinciálny direktor vysvätili priestory provinciálneho domu a sociálneho strediska sv. Vincenta de Paul.

Po týchto liturgických obradoch bol pripravený obed v bratskom ovzduší, počas ktorého každý sa dosýta najedol tak, že chudobní žasli a povedali, že už zabudli, čo znamená "dosýta sa najesť". Po obede, do neskorého popoludnia, mladí zo sociálneho strediska, ktorú vedie sestra Štefánia Mukampungu (farnosť Nyamirambo), predviedli niekoľko hier a tancov. Spolu s nimi účinkovali aj deti z ulice, ktoré vedie sestra Béatrice Uwizeyemariya (z Kigali). Aj seminárske sestry a postulanky prispeli svojím dielom k príjemnému večeru.

Príhovor vizitátorky

Na konci popoludnia sa ujala slova naša vizitátorka, s. Sabina Iragui. Jej radosť vyprýštila zo slov žalmu: "Spievajte Pánovi novú pieseň, spievaj Pánovi celá zem, spievaj Pánovi, lebo nám učinil zázraky!" Pokračovala týmito slovami: "Dnes... naše srdcia prekypujú radosťou, pretože Pán nám učinil veľké veci. Všetky dcéry kresťanskej lásky, tu prítomné i tie, ktoré zostali v domoch kvôli službe chudobným, cítia túto veľkú radosť a som poverená, aby som vám ju dnes prejavila v hlbokom pocite jednoty..."

Vo svojom eláne vďačnosti ďakovala Pánovi, ktorý nám pomáhal dokončiť stavbu domu. Podľa nej "mať provinciálny dom bol sen, ktorý sa stáva skutočnosťou, pretože teraz máme svoj "domov".

PodĎakovala našej Matke Elizondo za to, čím je pre našu provinciu, za "jej blízkosť a oporu v každej chvíli". Je pravdou, že N. Matka viackrát prišla k nám, aby mala účasť na našich utrpeniach počas ťažkého obdobia vojny, ktorým prešla Rwanda. "Vaša prítomnosť, spolu so s. Wivine, je pre nás najkrajším darom vašej pozornosti. Pán, ktorý pozná lepšie náš život, ako my, bude vašou odmenou."

Potom v krátkosti pripomenula významné dátumy provincie od začiatku v r. 1971 v Burundi a od r. 1973 v Rwande. Dnes má provincia 7 domov v Rwande a 2 v Burundi s 26-timi domorodými sestrami, z ktorých 4 sú v seminári; 22 misionárkami; 3 postulatkami a 5 kandidátkami.

Svoju vďačnosť vyjadrila aj staviteľovi, pánu Filipovi Gashayija, p. Rafaelovi Nkusi, inžinierovi a všetkým robotníkom, ktorí "zrealizovali s bohatými skúsenosťami stavebné práce". Nezabudla ani na s. Máriu Pilar Lopez, DKL, ktorá pripravila plány domu a vložila do nich celé svoje srdce, len aby všetky priestory boli postavené funkčne. Pripomenula voľbu dátumu 29. novembra a krátky prierez dejinami Spoločnosti. Naša vizitátorka ukončila svoj príhovor týmito peknými slovami: "Nech Nepoškvrnená Panna, ktorá jedného dňa povedala sv. Kataríne Labouré: "Milujem Spoločnosť", nás zachová vo svojej materinskej láske, aby sme konali poslanie služby a svedectva Kristovej lásky a pozornosti voči jeho vyvoleným – chudobným."

Príhovor našej Matky

Vo svojom prejave nám naša Matka prejavila svoju radosť, že môže byť medzi nami a upresnila nám úlohu a zodpovednosť provinciálneho domu:

Drahé sestry,

Viackrát som prišla do tejto provincie Burundi – Rwanda (v tom čase oblasti), ale moje návštevy boli skoro vždy motivované tragickými a nepríjemnými dôvodmi. Dnes naopak, sestru Wivina a mňa viedli sem radosťou udalosti: otvorenie dlho očakávaného provinciálneho domu. Napriek ťažkostiam s kúpou terénu a udelenia rôznych potrebných povolení k stavbe sa vám podarilo – vďaka vašej húževnatosti – mať tento funkčný, jednoduchý a pekný dom.

Je pravdou, že dôležitosť provincie DKL pochádza skôr z kvality a hodnovernosti jej členiek, ako jej budov. Ale štruktúry, hoci sú jednoduché a skromné, potrebujeme k životu a lepšej službe chudobným. Navyše, všetky naše domy sú skutočné Božie chrámy. Pán je v nich prítomný reálne tromi spôsobmi: vo svätostánku, v sesterskom spoločenstve, kde sú sestry zhromaždené v jeho mene, teda s istotou, že je tam prítomný a v chudobných, ktorí sú v dome prijímaní a obslúžení.

Medzi všetkými domami provincie, provinciálny dom má osobitný význam. Je predovšetkým domom všetkých dcér kresťanskej lásky a každej z nich. Je to rodinný dom. Sám sv. Vincent povedal sestrám v jednej konferencii: "*dom, na ktorý máte hľadieť a mať rady ako dom vašej rodiny*" (konf. z 19. júla 1640). Je to dom, kde môžete prísť a nájsť, čo potrebujete, za rôznych okolností svojho života, či už príjemných alebo ťažkých.

Provinciálny dom má spĺňať tri dôležité poslania:

- prijímanie sestier
- vytváranie jednoty v provincii
- odovzdávanie ducha tým, že slúži ako vzor pre ostatné domy.

- Príjem: musí byť kvalitný, aby sa každá z vás tu cítila dobre a ako doma. Môžeme tu nájsť miesto na odpočinok vo chvíľach únavy, vhodné ovzdušie k úvahe a občas k intenzívnejšej modlitbe, rady a usmernenia, ktoré si žiadajú niektoré ťažké situácie, oporu a povzbudenie v bolestných chvíľach, ktoré môžu nastať v každom živote. Svätá Lujza vo viacerých listoch vedie naše prvé sestry k tomu, aby "sa zastavili v dome", a mohli sa dlhšie s ňou porozprávať, zvlášť keď videla, že sestra prechádza ťažkou chvíľou. Zaiste, nie steny domu vítajú, ale komunita, ktorá tam býva, ktorá prijíma toto pekné poslanie. Niekedy sestry ťažko prijímajú umiestnenie v provinciálnych domoch, pretože majú dojem byť vzdialené od chudobných. Tento dom, tak ako všetky ostatné domy provincie, má svoj dôvod existencie len vzhľadom k službe chudobným. Všetko, čo existuje a sa koná v Spoločnosti, má svoje ospravedlnenie len v službe chudobným. Nezabúdajme, že každé gesto dcéry kresťanskej lásky je v službe chudobným. Navyše, v tomto dome bude konkrétna a reálna služba chudobným. Vy ju máte vykonávať s vlastnosťami, požadovanými našimi zakladateľmi: milé privítanie, otvorenosť, počúvanie, úcta, srdečnosť, radosť, atď.

Ste teda nútené mať múry a ochranné štruktúry v dome, ale robte tak, aby netvorili nikdy prekážku k milému prijatiu osôb, ktoré sa približujú k vašim dverám.

- Budovanie jednoty v provincii. Provinciálny dom je bodom stretnutia. Často sa v ňom budete stretať k zoskupeniu vašich ideí. Tu bude miesto duchovných cvičení, úvah, formácie, niektorých "rodinných" sviatkov. Všetko bude prispievať k jednote v provincii, ako aj k vytváraniu povahy a spoločného ducha, napriek všelijakým odlišnostiam: krajiny, jazyky, formácia, vek a iné, ktoré si vyžadujú rešpekt.

- Vzor pre ostatné domy. Na provinciálny dom môžeme aplikovať slová sv. Vincenta o "hlavnom dome", t. j. dome, kde bývala Predstavená. Chcel, aby tento dom bol vzorom pre ostatné:

"... platí to najmä o materskom dome, lebo od neho si berú príklad všetky ostatné. Keď sa to nerobí tak, ako by sme mohli žiadať od tých sestier, čo sa dostanú do novozaložených domov, aby poznali svoje povinnosti, keď nevidia cvičenie sa v nich tu." (konf. z 8. 9. 1657, str. 222 v preklade)

V nasledujúcej konferencii bude ešte jasnejší: *"Práve tak aj vy máte z času na čas sem prísť, aby ste videli, ako sa tu žije... aby ste tak isto robili aj vy, lebo tu má vládnuť duch a život, aký máte nasledovať všetky; ...tunajšie sestry majú byť na vysokom stupni dokonalosti. Keby sa to dalo, bolo by potrebné anjelov menovať na ich miesta, lebo veď tieto sestry sú povinné slúžiť dobrým príkladom všetkým, ktoré nemajú to šťastie bývať v materskom dome."* (konf. z 15. 11.1657, str. 238 v preklade)

Hoci v súčasnosti uniformita z doby našich zakladateľov neexistuje, tieto poučenia sú vždy platné. Treba vedieť využiť všetko, čo nás spája v mene Pánovom, a tak Mu lepšie slúžiť v jeho trpiacich údoch.

Nech Boh požehnáva tento dom, nech je v ňom vždy oslavovaná jeho skutočná prítomnosť vo svätostánku, v sesterskom spoločenstve zidenom v jeho mene a v chudobných, ktorým budete mať tú česť a radosť slúžiť."

Slávnosť sa predĺžila do večera a tí, ktorí mohli, aspoň niekoľkými tanečnými krokmi prejavili svoju prekypujúcu radosť z tohto nezabudnuteľného 29. novembra 2002.

Sestra Christine NDAYISENGA

Dopisovateľka Ozvien

Maďarská provincia

150. výročie provincie

Dopisovateľka Ozvien

Podelená radosť – dvojnásobná radosť. Z toho dôvodu sa chceme s vami podeliť o tú našu. **27. novembra 2002**, na sviatok P. Márie Zázračnej medaily, sme slávili príchod prvých dcér kresťanskej lásky do Maďarska.

Grófka Františka Széchenyi vlastnila veľké panstvo v Pinkafelde. Okrem svojich bežných stavovských povinností sa starala o chudobných, ošetrovala chorých a bola dobrou matkou mnohým sirotám. Aj jej manžel, gróf Miklós Batthyanyi bol veľkodušným človekom, ochotným poslúžiť tam, kde mohol.

Títo manželia stratili svoje jediné dieťa, dievčatko. Neskoršie grófka stratila aj svojho manžela. Viera bola jej útechou a silou. Od tej chvíle sa ešte viac venovala službe trpiacim.

Práce bolo stále viac a Františka požiadala o pomoc grófkou Leopoldinu Brandis, v tom čase predstavenú dcér kresťanskej lásky v Grazi, ktorá jej poslala sestry. V tej dobe Pinkafeld patrilo Maďarsku. V priebehu roku 1852 prišli prvé sestry. Spočiatku ošetrovali chorých, neskoršie sa zapojili do rôznych sociálnych služieb.

Grófka korunovala svoj život obety vstupom do Spoločnosti. Bola to prvá maďarská dcéra kresťanskej lásky. Čoskoro bolo počuť druhú výzvu krajiny: detské jasle v Budapešti. Chudobné matky, nútené pracovať od rána do večera, nemohli sa starať o svoje deti. Deti rástli a k zaisteniu trvania pomoci, boli otvorené škôlka a škola. Spoločnosť sa takto postupne rozširovala.

Johann Ranolder, biskup z Veszprém, založil 6 škôl, ako aj dva inštitúty pre formáciu učiteliek. Aj naše sestry sa v nich učili. Neskoršie im

zverili do starostlivosti väznicu pre ženy. Väzenkyne boli zamestnané rôznymi činnosťami. V tej dobe biskup napísal: "Prišli tam ako zločinci a zomierajú ako sväté."

Nastal taký rozvoj, že v roku 1905 bola založená maďarská provincia. V r. 1948 v nej slúžilo 1430 sestier v 96-tich domoch a starali sa o 170 diel.

V tom istom roku, t. j. 1948, boli rehoľné inštitúcie zoštatnené. O dva roky, v r. 1950 sme boli nútené všetko opustiť. Z jedného dňa na druhý sme boli bez domu, bez vlasti, bez práce a navyše, často obeťami prenasledovania. Boli sme nútené vrátiť sa do sveta a zostať tak dlhé roky. Avšak Pán nás nikdy neopustil. Hľadali sme možnosti, aby sme mali každý deň svätú omšu a sväté prijímanie. Nimi sme si zachovali silu a odvahu. Vďaka nim sme zostali verné Bohu, Cirkvi a duchu našich svätých zakladateľov.

40 rokov po exile, v roku 1990 zazneli zvony na návrat. V r. 1992 sme sa opäť mohli vrátiť do nášho provinciálneho domu a s radosťou sme mohli poslať do misie tri seminárske sestry. Bolo nám navrátených šesť diel: materská škôlka, základná škola, internát pre dievčatá, jeden domov dôchodcov, jeden dom pri nemocnici a provinciálny dom. V súčasnosti je nás 140 sestier.

Slávnostnou eucharistiou sme sa poďakovali Bohu za všetky milosti, ktoré sme dostali počas týchto 150 rokov. Nezabudli sme ani na vďaka našej nebeskej Matke za jej ochranu a materinskú lásku v každej chvíli. Prosíme Pána o povolania, aby naša služba mohla pokračovať, a tak sme mohli odovzdávať plameň lásky. Spojte sa s nami v chválospeve Magnifikat.

Dopisovateľka Ozvien

Terézia z Lisieux
a
Dietrich Bonhoeffer

Autor: Sylvain Destrempe

"Cesta duchovného detstva" Terézie z Lisieux (1873-1897) javí sa pre našu dobu čím ďalej, tým viac ako nevyčerpatelná Božia milosť. Terézia, zvolená za patrónku misií, uznaná za učiteľku Cirkvi, ukazuje sa nám tiež ako veľká postava cesty ekumenizmu. Stala sa malou pred Božou láskou, čím sa spája s reformačnou témou ospravedlnenia z viery a jedine Božej milosti. Táto silná duchovná kresťanská skúsenosť sa úzko spája s inou hlbokou teologickou ideou našej doby, a to luteránskeho pastora Dietricha Bonhoeffera, popraveného v r. 1945 hitlerovským režimom. Tento teológ nám zanechal listy z väzenia, preniknuté úžasnou duchovnou odvahou.

Obidve osobnosti majú niečo prekvapujúco spoločné, a to vyznaním absolútnej nezištnosti spásy, či už v aspekte ospravedlnenia, alebo v aspekte posvätenia. V oboch prípadoch osobné oslobodenie prechádza nevyhnutne cez spodobnenie sa s Kristovou existenciou, ktorý sa "nepridržiaval svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého".

Trojitém polyfonickým nasmerovaním kristológie (kenóza), teologickej antropológie (vzťah medzi milosťou a slobodou) a duchovnosťou (zrelosť viery) táto kniha ponúka objavenie týchto veľkých diel a zároveň novú oporu pre ekumenický dialóg.

Vo francúzštine: "**Thérèse de Lisieux et Dietrich Bonhoeuffer**" od autora Sylvain Destrempe, Vydavateľstvá Cerf, september 2002, 35,- EUR.